

JOAN BAPTISTA MARIA VIANNEY I BELURE: UN RECTOR SANT.

SACERDOTS MALLORQUINS QUE HAN EXCEL·LIT EN AQUEST CAMP

Pere Fiol i Tornila
Rector de Muro

Dia onze de febrer de 1778, en el temple parroquial d'Ecully (França) es casaren els joves Mateu i Maria. Eren pagesos i tenien les terres suficients per a poder viure i emprendre la vida amb il·lusió i coratge, malgrat que hi hagués fortes nuvolades a l'horitzó de la nació francesa. La societat estava fortament estructurada i la noblesa i el clergat tenien força privilegis, que repercutien directament en l'anomenat Tercer Estat. Ara, dins aquest Tercer Estat, i a causa de la nova realitat econòmica que s'imposa, es genera una burgesia, que esdevé el sector més dinàmic de la societat francesa. De 1787 a 1789 hi ha el que coneixem com la *Revolta dels Privilegiats*, que fa que els Ministres del Rei suprimesquin certs privilegis fiscals, supressió que no serà acceptada per l'Assemblea dels Notables, cosa que farà convocar una reunió dels Estats Generals, a Versalles, dia 5 de maig de 1789. Dia 9 de juliol es proclama l'Assemblea Nacional Constituent, que durarà de 1789 a 1791. Dia 14 de juliol és presa la presó dita de la Bastilla, que esdevé el símbol de l'absolutisme monàrquic, es crea la Guàrdia Nacional a les ordres de La Fayette; s'instaura "la Grande Peur" per l'àmplia insurrecció camperola. És el moment en què molts d'aristòcrates emigren, s'aboleix, per part de l'Assemblea, el Règim Feudal i es declaren els Drets de l'Home i del Ciutadà. El mes

d'Octubre el Rei és traslladat de Versalles a París i són poques les coses que no es moguïn.

El matrimoni Vianney viu a les seves terres, a Dardilly, en el Departament d'Ain, Diòcesi de Lió. Són els anys que els neixen els fills: Caterina;¹ Joan Maria, que mor als cinc anys: Francesc, que també mor albat; Joan Maria, el futur Rector, que neix dia 8 de maig de 1786; Margalida², que els sobreviurà a tots, i Francesc, familiarment conegut com Cadet, el Petit, que l'any 1811 partirà de Dardilly per ocupar, en l'exèrcit, el lloc que deixava buit el futur Rector. No se sabrà res d'ell fins l'any 1882, morts ja tots els germans, quan es pensava que havia mort en campanya i que era un més dels nombrosos soldats desconeguts³.

Els primers anys de Joan Maria no foren gens ni mica tranquils, si bé la família vivia unida, dedicada a les feines del camp, a pasturar els animals..., hi havia feina per a tots i tots en feien. L'any 1790 es dona la coneguda Constitució Civil del Clergat⁴ que farà que les portes del temple parroquial romanguin sempre tancades, que el capellà desaparegui i de fet no queda res a Dardilly d'estructura social i religiosa a la vila. Sempre hi havia els ara anomenats "ciutadans" que ho havien d'arreglar tot, que tot anava malament perquè les coses no s'havien fet així com ells deien..., tira tira la por i el recel aniran fent que les famílies visquin a casa seva, i que es vagi amb molta mesura perquè les delacions són abundoses i les complicacions que es generen dins les famílies pageses..., és millor que no arribin a casa nostra, pensen els Vianney. La família Vianney és acollidora i sap escoltar i donar un tros de pa als qui hi arriben. Maria, la mare, mira, malgrat no hi hagi capellà i la parròquia romanguí tancada, de transmetre la fe als infants, i tots junts resen i enforteixen les devocions familiars.

---

(1) Caterina és la germana major, que ben joveneta es casà i passà a viure a Ecully.

(2) Margalida, que es casà amb Llorenç Guérin i morí als 91 anys, dia 08.04.1877, en la parròquia de Lissieux.

(3) Vide nota número 12.

(4) La Constitució Civil del Clergat és un conjunt de disposicions legislatives que donà l'Assemblea Constituent de França (1790), sancionades per Lluís XVI, que regulaven la distribució dels oficis eclesiàstics, els nomenaments i la dotació del clergat. De 135 diòcesis es passà a 85, dividides en 10 seus metropolitanes. Les parròquies no podien tenir menys de 6.000 feligresos. Sols podia haver-hi Bisbe i Rector, la resta de càrrecs eclesiàstics desapareixien: Arquebisbe, Canonge, Vicari... Bisbe i Rector havien de ser elegits pel poble. El Bisbe electe n'informava el Papa, sense esperar-ne confirmació. La dita jurisdicció episcopal pertanyia al Consell Episcopal, no al Bisbe. Tots els serveis religiosos eren gratuïts perquè l'Estat pagava el clergat. Pius VI l'any 1791 condemnà aquesta manera, però ja hi havia 60 bisbes elegits i consagrats. D'aquesta manera sorgí el nou Gal·licanisme, església nacional, també subsistia l'Església de l'Antic Règim, que restava fidel a Roma. Un poc de problema foren les consagracions dels nous bisbes populars, ja que els antics no les volien fer, però Tayllerand en consagrà dos dels nous i aquests curaren de fer-ho amb els altres.

A París, l'any 1791, l'Assemblea Constituent dóna pas a l'Assemblea Legislativa, que es perllongarà fins l'any següent, però el mes d'Agost hi ha forts aldarulls a París, a causa que les tropes franceses són derrotades a Prússia i Àustria, cosa que fa radicalitzar la revolució. Els jacobins i els "sans culotte" prenen les messions i fan la que es coneguda com a Segona Revolució. S'aboleix la monarquia i es proclama la República, donant pas a la Convenció Nacional (1792-1795). Dia 21.01.1793 Lluís XVI és executat. Volien manifestar que el canvi era tan gros que fins i tot arraconaren el calendari gregorià, que regia a tot occident, i instauraren l'anomenat Calendari Republicà⁵, que començà el dia de l'equinocci de la tardor de 1792, dia 21 de setembre, data també de la proclamació de la República, però, com sempre, els revolucionaris engendren un moviment que els capola a ells mateixos, per això el mes de juny de 1793 es fa la Constitució de l'any I, els girondins són arraconats i comencen a comandar els jacobins. Robespierre implanta el Terror, però té una manera de dur l'economia que no és acceptada per la burgesia, que no deixarà de treballar per fer un cop d'estat contra Robespierre (27.07.1794), qui caurà i això farà que comenci la tercera etapa de la Revolució. En la primavera de 1795, jornades de Germinal i de Pradial, són reprimides les revoltes populars i es dóna la Constitució de l'any III, que és molt més moderada que l'anterior, establint-se l'anomenat Directori.

És el moment (1795) que arriba a Dardilly el ciutadà Dumas i obri una escola, a la qual hi comença a anar Joan Maria. Té 9 anys. De fet l'església era tancada i el capellà havia desaparegut, però des de Lió, on hi havia el Vicari General, s'havia anat organitzant tota una xarxa de centres pastorals, per anar atenent la gent. Dardilly depenia del centre pastoral establert a Ecully i atès per un grapat de capellans que no havien volgut jurar la Constitució Civil del Clergat ni s'havien exiliat, els quals simulant l'exercici d'un ofici artesà, s'anaven passejant, amb les eines a coll o en un carretó, i d'aquesta manera confortaven els cristians i els administraven els sagraments.

Aquesta és la primera visió del capellà que té Joan Maria. És infant i veu la Religió perseguida i manipulada, experimenta que allò que alimenta i conforta la vida de pietat de la família ho han de fer d'amagat i amb recel. De fet les idees de la Il·lustració, sintetitzades admirablement en l'*Encyclopédie*⁶, publicada entre 1751 i 1765, van fer minvar fort ferm les vocacions religioses

---

(5) Començà el 22.09.1792 i durà fins que Napoleó l'abolí i dia 01.01.1806 França tornà a rodar amb el calendari de la cultura occidental. La tardor estava integrada per: Vendimiari, Brumari i Frimari. L'hivern: Nivós, Plujós i Ventós; la primavera: Germinal, Floreal i Pradial; l'estiu: Messidor, Termidor i Fructidor.

(6) *Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des Sciences, des Arts et des Métiers*. Obra publicada entre 1751 i 1765 dirigida per Denis Diderot, on d'Alembert, Voltaire, Montesquieu, Rousseau i altres autors exposen l'ideal filosòfic del segle XVIII. Tingué fortes contrarietats tant per part de l'Església com de la mateixa monarquia francesa.

per tot França, de manera que el nou poder polític que s'instaurava, mirava de concentrar els Religiosos/es en certs Monestirs, i així, es deixaven buits uns edificis, que podien ser venuts amb facilitat, com també les terres que tenien; d'aquesta manera podien entrar a l'erari públic uns diners, que mai podien alleugerir la bancarrota que generava el Govern. No s'aturaren a pensar que hi havia diferents Ordes i Congregacions, sols miraven el nombre de persones que podien ser alimentades en el nou emplaçament que els assignaven. Aquesta nova situació no era ben vista, ni suportada bonament pels religiosos afectats.

Dels 160 bisbes que hi havia a França en el moment que s'havia de jurar la Constitució Civil del Clergat (1790), sols set feren el Jurament, i d'aquests set, sols quatre eren bisbes titulars. Els nous bisbes havien de ser elegits pels compromissaris de cada Departament⁷. Per cada cent habitants un compromissari. A Lió, el Departament de la família Vianney, li pertocaren 900 compromissaris per elegir el Bisbe, i el dia de l'elecció sols se n'hi presentaren 528⁸. Atès el cas de la nova estructuració que els revolucionaris havien fet per a l'Església de França, quedaven 80 diòcesis, i eren 80 els bisbes que s'havien d'elegir d'entre els capellans i religiosos que havien jurat la Constitució Civil del Clergat, sense cap altra intervenció que la del poble. S'elegiren 55 Rectors; 11 Religiosos; 6 Canonges; 5 Professors; 2 Preveres sense càrrec i un que ja era bisbe. L'elecció dels Rectors per cada poble, no hi va haver manera d'arreglar-la. Cada poble volia son Rector i de juramentats no n'hi havia prou per cada una de les parròquies, però les coses, en aquest moment es complicaren més, ja que per les derrotes que patia l'exèrcit francès a l'exterior, l'any 1792, que, com hem dit donà pas a la Convenció Nacional (1792-1795), començà a circular el rumor que l'Església afavoria els contraris, que Monestirs i Rectories aixoplugaven enemics de França i guardaven les armes per lluitar contra França, per això dia 03.08.1792 s'implanta un nou Jurament que havien de fer tots els religiosos i capellans. Qui no el fes deixaria de cobrar la pensió, però veient la poca incidència que tenia la norma, el mes de setembre es determinà que qui no tornàs a jurar seria condemnat a mort. L'exili de capellans, bisbes, religiosos/es fou espectacular. Els bisbes i l'alt clergat s'exiliaren a l'estranger i s'estima que més de 40.000 capellans s'exiliaren per salvar la vida⁹. Serà dia 24.04.1793 que dos Decrets de la Convenció

(7) No hi podia haver cap intervenció ni del Papa ni dels bisbes veïns.

(8) Fliche Martin. *Historia de la Iglesia*, vol. XXIII, pàg. 71.

(9) A Mallorca, hi arribaren diferents persones fugint de la Revolució. Unes, primer, s'establiren a Catalunya, però quan les tropes franceses hi arribaren, passaren a Mallorca. Tal és Sor Marie Rose Viau, qui nasqué a Cavaillon l'any 1741, professà en la Congregació de Maria, en el Convent de l'Ensenyança d'Avinyó l'any 1771, prenent el nom de Sor Maria Rosa del Cor de Jesús. L'any 1789 passa a Barcelona, fugint de la Revolució, i quan Napoleó envaeix Catalunya passa a Mallorca, hostatjant-se en la Casa Piscina Espiritual de Nostra Senyora de la Pietat

establiran que si sis ciutadans delaten un capellà no juramentat, en 24 hores ha de ser condemnat a mort o deportat a la Guaiana. El mes de setembre del mateix any s'aprova la Llei de laïcitat de l'Estat, fet que comportava que gent casada per l'Església, per tant tenia un matrimoni indissoluble, es divorciava, i si es volia tornar a casar, els capellans juramentats els havien de casar, i això ja era massa feixuc per a certes consciències, que havien jurat la Constitució Civil del Clergat per atendre la gent i de la manera que pensaven que era possible mantenir l'Església. A més també havien de casar no pocs capellans i religiosos/ses que es casaven perquè la llei els ho permetia.

A mesura que passaven els anys l'Església clandestina s'anava organitzant millor, i l'equip de preveres que, des d'Ecully, curaven de la pastoral de la comarca, anava coneixent més i millor el que podia fer i com ho podia fer. Per Pasqua de 1797, Mn. Groboz és a la casa dels Vianney i demana a Joan Maria si s'havia confessat mai, i davant la resposta negativa de l'infant, que és a punt de complir els dotze anys, allà mateix, vora el rellotge de la casa, el bon sacerdot escoltarà la primera confessió del futur Rector. Joan Maria sempre recordarà que va ser vora l'antic rellotge de la casa. Sa mare parlarà amb la germana Margalida, casada amb el Sr. Humbert, que viu a Ecully, perquè Joan Maria vagi a viure a casa seva i així es podrà preparar per fer la Primera Comunió, cosa que farà en la Pasqua de 1799, a punt de complir els 13 anys. Serà aquest mateix any, dia 9 de novembre, quan Napoleó, victoriós en els combats, farà un cop d'Estat, dona per acabada la Revolució i instaura el Consolat.

Totes les coses començaren a canviar per a l'Església. La parròquia començà a obrir-se per al culte, ja podien anar a missa i a practicar-hi les devocions pietoses, però també Joan Maria començava a ser gran i son pare el vol devora ell per fer feina, així les feines no són tan feixugues ni tan llargues. Les germanes i el germà petit trauran el ramat i curaran de les pastures, a Joan Maria ja li pertoca treballar com un home vora son pare. Però Joan Maria ha encabít una il·lusió. Vol ser capellà. Veu que hi ha pocs capellans, que els antics rectors itinerants s'han anat assentant en una parròquia o altra, i en queden moltes sense capellà, i pensa que la gent, com la del seu poble, és bona, i si els parlen de Jesús, l'estimen. Com més va pren més força en ell la idea de ser capellà. En parla amb sa mare, amb la tia Humbert, amb ses germanes, i veu que son pare arrufa el nas quan sent parlar d'aquestes coses, perquè va molt millor

---

(Palma) i aquí morí l'any 1832. Deixà diferents escrits sobre mètodes de pregària, alguns dels quals foren publicats després de la seva mort. Un grup de trapencs francesos feren el mateix camí i l'any 1810 s'establiren en la vall de Sant Josep de la Palomera (Andratx), on el Canonge Pere Roig els bastí un monestir seguint els cànons de l'arquitectura rural mallorquina, que ocuparen fins l'any 1820, cedint les edificacions a la Misericòrdia, fins que en la desamortització de 1835 passaran a la Diputació. De totes maneres la seva estada en aquella vall, li canvià el nom, i ara és coneguda com la Trapa.

fer feina junts, ret més, i per altra banda els Vianney no estan per pagar uns estudis al fill major. La germana major, Caterina, es casa i va a viure a Ecully. Joan Maria hi podria anar, estaria a casa seva i estudiaria a la Rectoria, ja que l'antic missioner, Mn. Balley, ha organitzat allà mateix, a la Rectoria, un grup d'al·lots que estudien per poder passar després al Seminari.

Napoleó ha anat arreglant les coses referents a l'Església. L'any 1801 s'ha firmat un Concordat amb la Santa Seu, que ara no cal analitzar; l'any 1802 l'oncle matern de Napoleó, Josep Fesch, es nomenat Arquebisbe de Lió i l'any següent es creat Cardenal i ambaixador del Govern francès davant la Santa Seu; treballa de bona manera perquè el Papa vagi a França per coronar son nebot, cosa que arribarà a fer l'any 1804¹⁰. El Cardenal Fesch no és que fos un bon diplomàtic, malgrat que li pertocàs fer moltes coses d'aquestes en aquells moments, però sí que va ser un bisbe que va saber comprendre el moment que vivia l'Església de França i ajudat pels capellans experimentats, que havien capejat el temporal de la Revolució, reorganitzà la Diòcesi. Mn. Groboz, el capellà que havia confessat per primera vegada Joan Maria, era el Vicari General i regia la Diòcesi, atès el maneig diplomàtic que havia de dur l'oncle de l'Emperador. És evident que una de les tasques que amb més coratge emprengué aquell Vicari General va ser establir, en diferents rectories, escoles en vistes a augmentar els alumnes del Seminari i així poder tenir més sacerdots.

L'any 1805 la família Vianney arribà a doblegar la voluntat del pare i Joan Maria va poder anar a estudiar a la Rectoria d'Ecully. Té 19 anys i la majoria dels seus condeixebles són al·lots. És més destre amb les mans per a les feines, que no amb la intel·ligència per aprendre aquelles declinacions i conjugacions llatines, cosa que veu que sos companys aprenen amb tota facilitat. Ara li arriben al cap un caramull de preguntes ben punyents: Per parlar del Bon Jesús he d'aprendre tot això? Per ensenyar a resar he d'aprendre tot això? Per què serveix tot això?... Mn. Balley veu el problema i no deixa d'encoratjar-lo, però la realitat d'aquells estudis el copeja ben fort. Acaba el curs i els al·lots se'n van alegres i contents. Joan Maria té l'alegria molt enfora i una forta i negra fosca li enrevolta el cap. Sols Déu Nostre Senyor pot obrir-li el cap i fer que el llatí no li aturi el camí cap a l'altar, per això pujarà, demanant almoïna, a la tomba de Sant Francesc de Régis perquè Déu li obri el cap per als estudis¹¹. El proper curs segueix vivint en la casa de la tia i anant a

(10) Josep, Cardenal Fesch, va néixer a Ajaccio (Còrsega) el 01.03.1763, germà de Laetitia Bonaparte, mare de l'Emperador. L'any 1802 fou nomenat Arquebisbe de Lió i l'any 1803 fou creat Cardenal pel Papa Pius VII, treballant perquè el Papa anàs a França per coronar el nebot. L'any 1811 presidí, a París, un Concili nacional, que resultà ser a favor del Papa i contra l'Emperador, per això caigué en desgràcia i l'any 1814 es retirà a Roma, on morí l'any 1839, a posta Joan Maria va haver de ser ordenat pel veí Bisbe de Grenoble.

(11) Aquest sant és conegut com l'Apòstol de l'Occitània en el Llenguadoc.

la Rectoria. Vindrà la quaresma (1807) i el Cardenal farà la Visita Pastoral a Ecully i li donarà el sagrament de la Confirmació. És el moment que completa el seu nom, d'ara endavant, oficialment, serà Joan Baptista Maria. Estava determinat que els seminaristes no havien de fer el servei militar, però, de vegades hi ha equivocacions i els llistats no són complets, per això, en la tardor de 1809 arriba a Dardilly la carta que el crida a files. La família, que no en feia comptes, passa l'avis a Ecully, on tothom queda sorprès, però no hi havia solució. Joan Maria ha de partir. Es presenta a Lió, va al quarter, li fan les revisions que mana la llei, el troben un poc magre de salut, repeteixen les proves i el seu batalló parteix a la guerra d'Espanya, mentre ell encara resta a l'hospital. Partirà després i no arribarà a agafar mai son batalló. Uns pagesos el recullen i en lloc de guiar-lo cap al batalló, l'amaguen i fan del jove soldat un desertor. Quan Joan Maria se n'adona, ja és massa tard. Farà escola als infants del lloquet aperduat per les muntanyes i boscs de Forez i conrará unes bones amistats entre aquella gent. Bé haguera agradat als vilatans d'allà que hi quedàs i fos son capellà. El matrimoni de Napoleó amb l'arxiduchessa Maria Cristina (25.03.1810) durà una llarga amnistia, a la qual s'acollirà el desertor de Noez. Son germà Francesc ocuparà sa plaça en l'exèrcit i Joan Maria retornarà a Ecully per seguir estudiant. És el mes de gener de l'any 1811.

Mn. Balley està tot content. Ara Joan Maria, que ja té 25 anys, no anirà a viure a ca la tia, viurà en la Rectoria, ja que la germana del Rector, la senyoreta Balley va morir dia 03.08.1808 i Joan Maria compartirà amb ell les feines de la casa i les de la parròquia. Als pocs dies mor, a Dardilly, la mare de Joan Maria, dia 8 de febrer, fet que uní en el dol tota la família, més no podent localitzar el germà petit que era a la guerra¹². Aquest mateix any (1811), acabats de complir els 25 anys, dia 28 de maig, rep la clerical tonsura i comença a pertànyer a l'estat eclesiàstic. L'any 1812 passa a fer un any de Filosofia al petit Seminari de Verrières. Els resultats acadèmics foren decebedors. Els professors explicaven en llatí i els alumnes havien de respondre en la mateixa llengua, cosa impossible per al jove clergue. Realment Joan Maria era un bon seminarista, honrat, pietós, bon company dels altres, tots confiaven en ell..., però no tocava pilota quan els professors li feien preguntes, el llatí, per a ell, era un mur insuperable, però, en aquell moment, les coses eren i anaven així. Joan Maria pren una determinació ben clara: es farà frare llec. Va parlar amb els Germans de La Salle, n'hi havia un del seu poble, i ho veu tot clar, però ho ha d'anar a comunicar amb Mn. Balley a la

---

(12) Tota la família es pensava que havia desaparegut en guerra, però dia 08.11.1882 es presentà una filla del dit Francesc, dient que son pare, retornat de la guerra s'havia establert a la Savoia, on s'havia casat i havia mort als 36 anys. Trochu, Mgr. Francis. *Le Curé d'Ars Saint Jean-Marie-Baptiste Vianney*, ed. Résiac 1983, pàg. 94.

Rectoria d'Ecully. El Rector, quan va haver escoltat el seminarista, parteix tot d'una cap a Lió, parla amb els professors del Seminari, amb el Vicari General i resolen que aniran a la Rectoria i allà examinaran a qui va quedar en blanc davant el Tribunal. Allà, a la rectoria, sense l'aparell acadèmic que tots els exàmens duen, els professors van veure que sabia cosa, molt més del que pensaven després de sentir-lo en el moment de l'examen, per això l'aprovaren i va poder passar al Seminari de Sant Ireneu, a Lió.

Allà començà el curs 1813-14 fent una setmana d'exercicis espirituals amb els altres 250 seminaristes. Es tornà a repetir la història: seminarista exemplar i resultats acadèmics decebedors. Va ser a temps d'escoltar el Cardenal Fesch que ben sovint els deia que volia uns capellans que cuidassin molt la figura. Volia que anassin nets i ben arreglats, que oferissin una presència modesta però agradable, els encoratjava, seguint el costum del moment, que es posassin pólvores als cabells per anar ben pentinats, que duguessin sabates amb sivelles platejades, i que quan sortissin al carrer duguessin capell i capa sencera¹³. De totes maneres el Cardenal era realista, i atesa la manca que tenia de capellans, es conformava que aconseguissin una ciència "competent", però havien de ser capellans pietosos.

Davant la problemàtica que oferia el llatí a certs seminaristes, es determinà fer un grup que seguiria la temàtica acadèmica en francès, però davant el tribunal examinador Joan Maria no aconseguia cap resultat. La bona reputació que tenia, tant espiritual com acadèmica, Mn. Balley va fer que Vianney pogués estar amb ell, en la Rectoria d'Ecully, i que allà anirien a examinar-lo. El bon Rector li ensenyà Teologia, Sagrada Escripura, Moral..., i l'encaminà pel viarany de la mortificació, de la pregària, de l'entrega generosa a les ànimes.... Dia 02.07.1814, a l'església de Sant Joan Baptista de Lió, de mans de Mns. Simon, Bisbe de Grenoble, rebia els quatre ordes menors i el Subdiaconat; dia 23 de juny de 1815 el Diaconat i el mes d'Agost del mateix any va fer, a peu, el camí fins a Grenoble, i allà fou ordenat prevere i digué la primera missa.

De 1815 a 1818 fou Vicari d'Ecully ajudant i aprenent del bon Rector Balley. Quan aquest morí fou destinat a Ars, lloquet d'uns 300 habitants que ni tan sols era parròquia, era una Vicaria in Capite, però per a la gent era el Sr. Rector, i de 1818 fins a la mort (04.08.1859) fou el pastor i pare d'aquella gent, signe de la presència amorosa de Déu per a tot el poble, per a la contrada i per a tota una nació que, passada la tempesta revolucionària, gaudia de veure la presència d'un Déu que perdona i els cridava a tornar a la Casa del Pare, a l'Església.

---

(13) Trochu, obra citada, pàg. 109.

Quin model de prevere era Joan Maria?

Potser dir que era un Rector “clàssic” seria una bona resposta, ara bé aquest “clàssic” es manifestava:

- Entregat i disponible per a la feligresia, i per als qui el cercaven, les 24 hores de cada dia.
- Home de pregària constant: “Oportet orare et non deficere.”
- Home de mortificació.
- A més de dur amb elegància la vida diària, les disciplines i els cilicis l’acompanyaven sempre.
- Exageradament mortificat en el menjar. Amb una o dues patates bullides en tenia prou.
- Exigent en el compliment de les coses que entenia que havia de fer un Rector: Breviari, malalts, catequesi, missa, Ofici els diumenges amb sermó, hores de confessionari...
- Preocupat pel poble: feina en diumenge; diversions; cafès: tots tancaren; ball d’aferrat: negava l’absolució a qui hi anava. Pagà la carrera a un jove del poble perquè anàs a estudiar magisteri i fes de mestre al poble, ja que els qui enviava el Govern no aguantaven. Igual va fer amb dues al·lotes perquè ensenyassin a les nines. No hi havia pobres a Ars i els captaires que hi arribaven sempre trobaven per menjar i lloc on romandre.
- Home de Culte: comprà molts i bons ornaments litúrgics per a una església que era realment pobra i mancada de tot.
- Reconstruí el campanar (1820). Obrí i aixecà les capelles, ja que no n’hi havia cap:
  - la de la Mare de Déu 1820; Sant Joan Baptista 1823; Ecce Homo 1833; Santa Filomena 1837..., a la fi de la vida projectà, amb l’arquitecte Pierre Bossan, una nova i bella església per a Santa Filomena.

El Clergat a Mallorca

Són moltes les vegades que simplifiquem les coses per poder manejar-les millor, però aquesta simplificació ha de ser conscient, si volem que sigui útil. Cal partir del que anomenam Il·lustració per a comprendre els esdeveniments i les noves maneres d’entendre el món que trobam a la fi del segle XVIII i tot el XIX. A Espanya, abans de la Revolució Francesa, ja trobam que l’Església se sentia perseguida i de fet no poques lleis i normes del regnat de Carles III (1759-1788) van per aquest camí. Moltes vegades hom té la sensació que el Rei volia convertir els eclesiàstics en un cos de funcionaris de l’Estat, perquè,

a ses ordes, duguessin endavant tot un caramull de reformes socials que ell manava¹⁴. De fet els clergues eren molts i el seu estil de vida no devia ser massa exemplar ni productiu, ja que dia 02.03.1751 surt de la Cúria Eclesiàstica de Mallorca una carta, enviada als Rectors de Marratxí, Santa Maria, Inca, Campanet, Santa Margalida, Muro, sa Pobla, Pollença, Selva i Lluc manant que d'avui fins l'últim dia de juliol no surtin a caçar amb cans i escopetes; com també el mateix dia surt l'orde que mana a tots els clergues que dues vegades cada mes, han d'anar a combregar amb sobrepellís o roquet, a la Missa Major, després que el celebrant hagi sumit, al peu de l'altar major, i quan hauran de rebre ordes, hauran de presentar aquest certificat¹⁵. De fet el clergat d'aquesta època s'ha caricaturitzat d'aquesta manera: a) sacerdot mundà que gaudeix de mostrar son enginy en els salons socials de l'època; b) Sacerdot erudit, que, gaudint d'un benefici, es dedica a l'estudi, c) Sacerdot rural que sols la vestimenta fa diferent dels altres pagesos¹⁶. És evident que és una caricatura i que no deixava d'haver-hi sacerdots zelosos que guiaven i enfervorien el poble cristià.

El Carlisme

Teòricament el carlisme seria el corrent polític, que a la mort de Ferran VII (29.09.1833), emparant-se en la Llei Sàlica, no acceptà que dona Maria Cris-

---

(14) Potser en trobam una mostra en el control que la Corona exigia a l'Església, i que podem concretar en la Pragmàtica Exequatur de 18.01.1762, revocada el 05.07.1763, però posant-ne un de nou el 16.06.1768. Fixem-nos en aquest reguitzell de normes: 1r Els jutges eclesiàstics no poden posar civils a la presó, ni embargar-los els béns; 2n Els clergues han de portar vestit eclesiàstic; 3r Els beneficiats han de residir en el lloc de llur benefici, àdhuc els bisbes, si no, perden el Benefici; 4t Els indultaris apostòlics han de presentar llurs privilegis a la Corona; 5t S'urgeix la contribució de tots els béns de mà morta, seguint l'article 8 del Concordat de 1737; 6è Que el Nunci no pot donar cap ordre a la Cort de Madrid; 7è Que l'administració del qui es trobava "Excusat" d'assistir a actes, passàs a la Reial Hisenda; 8è Que fossin perseguits els qui traguessin plata i or d'Espanya, encara que fos per dur-ho a Roma; 9è Els regulars havien de viure en son Convent; 10è Urgeix serietat als examinadors de les oposicions a Rectories; 11è De cap manera es podien comprar béns de mà morta; 12è Que de cap de les maneres els regulars visquessin fora del Convent, en pobles, per administrar hisendes; 13è Es prohibeix als clergues posar plets i mesclar-se en assumptes temporals; 14è Els clergues i els regulars havien de contribuir a les despeses que feien els militars, segons llurs propis béns; 15è Tots els Rectors i Vicaris que en aquell moment vivien a Madrid havien de reincorporar-se a llurs parròquies. Olaechea, R. "Las relaciones de España con la Santa Sede en el siglo XVIII", apud Fliche Martin *Historia de la Iglesia*, vol. XXI, pàg. 548. Vulguem no vulguem, això havia de fer la sensació que l'Església era perseguida, mancada de llibertat. Semblava que el Rei volia convertir el clergat en un cos de funcionaris reials pagats per l'Església. No oblidem que expulsà els Jesuïtes perquè eren una força al servei del Papa i perquè s'oposaven a les reformes socials i culturals que volia dur endavant la Corona.

(15) Arxiu Parroquial Santa Maria la Major (Inca) Carpeta núm. 108, foli 1.

(16) Fliche Martin, Obra citada vol. 24 pàg. 511.

tina fos la Reina Regent fins que la petita filla del Rei Ferran, la dita Isabel II, fos major d'edat, per això, seguint la tradició borbònica que les dones no regnaven, proclamaren don Carles Maria Isidre de Borbó Rei d'Espanya.

Políticament Espanya es dividí en dos bàndols, trobant tots dos recolzament a Europa: Rússia, Àustria i Prússia, evocant l'antiga Santa Aliança, reconegueren Carles; Anglaterra, Portugal i França firmen el Tractat de Londres per donar ajuda a Isabel II. Roma es declara neutral, però es veia molt bé que mirava amb més afecte la causa carlista, ja que aviat nomenà el Bisbe de Lleó, ministre plenipotenciari en la Cort de Carles, autoritzava tretze bisbes a ser-ne Senadors, i no reconeixia Isabel II i la Nunciatura de Madrid restava buida. Aquesta era la situació. De fet quedà de forma ben palesa l'escissió d'Espanya en dues realitats mogudes pel sistema de guerrilles, que tant bé havien funcionat en la guerra del francès (1808). El País Basc, Navarra, Rioja, Catalunya, València i Aragó eren Carlistes, mentre que el Sud era Cristí o Isabelí, però en el fons el que hi batejava era una lluita entre conservadors tradicionalistes i liberals progressistes. La pugna pel poder polític es resolrà per les armes i les conxorxes que s'aniran fent, malgrat fossin moltes les vides que es perderen i els anys dificultosos que s'hagueren de patir. La lluita ideològica fou i és molt diferent. Cal dir que el clergat mallorquí, com la gran majoria del clergat de tot l'Estat espanyol, s'abeurà fort ferm del carlisme, potser no tant com a ideari polític, però sí com a antídote contra el liberalisme, ja que en el fons el liberalisme pretenia transformar la societat i establir un nou règim. Nou règim que, en línies generals, anava per aquests camins:

1. Llevar o "robar" els béns eclesiàstics o de mà morta.
2. Suprimir la Inquisició.
3. Proclamar la llibertat d'impremta: llibres i revistes protestants, racionalistes, herètics.
4. Proclamar la Sobirania Nacional.
5. Proclamar les llibertats que llavors es deien "fonamentals", per tant cada un podia tenir la religió que volgués, donar l'ensenyament que volgués als fills....
6. Proclamar la divisió de poders, ja no seria el Rei qui legislàs, fes complir les lleis i judicàs.
7. Proclamar l'abolició de totes les jurisdiccions, per tant de l'eclesiàstica.
8. Proclamar el sufragi directe i tira tira s'aniria al sufragi universal.
9. Proclamar una Monarquia Constitucional, limitant així els poders del Rei.
10. Reorganitzar les províncies i els municipis. Tot lloc de més de mil habitants serà municipi.

Era evident que es rompia la unitat catòlica i s'obria la porta a qualsevol nova religió. Aquest canvi no era fàcil i les alternances de poder feien que amb molta facilitat es canviàs la Constitució, basta veure les que es proclamaren. N'hi va haver que ni tan sols foren firmades: 1808; 1812; 1837; 1845; 1856; 1869; 1873; 1876; 1931 i ja hi podem tenir l'actual de 1978.

Aquestes lluites entre liberals i conservadors incidien de manera molt directa en la pastoral, ja que, perquè la Constitució arribàs al poble, el Govern volia i manava que els capellans, des de la trona, l'explicassin al poble, cosa que no era gaire bona de fer per a qui no combregava massa amb les idees que duia la Constitució, però el que fou més dolent va ser que així com el Govern els obligava a emprar la trona per aquesta causa, també la trona podia ser emprada per defensar l'altra causa. Bisbes desterrats de llurs diòcesis, rectors desterrats de llurs parròquies, altres d'empresonats..., i per altra banda defensors del règim nomenats bisbes o canonges o altres prebendes amb les quals el Govern volia premiar els "seus" o castigar els "contraris". No entrarem gaire per aquest camí perquè és llarg i ben ufanós: 1831 hi ha un alçament liberal que ràpidament fou sufocat, mentre que l'any 1835, el mes d'agost, tenim la Llorençada, que fou un aixecament carlí a Manacor, promogut, davall davall, pels frares dominics. L'any 1837 es prohibeix als bisbes administrar el sagrament de l'Orde i donar lletres dimissòries perquè cap espanyol no sigui ordenat. L'any 1844 Isabel II es declarada major d'edat i el general Narvaez instal·la un règim moderat, els bisbes aniran deixant l'exili i retornant a llurs diòcesis, retorna el Nunci a Madrid i tira tira s'aniran establint les relacions amb la Santa Seu, que duren a la firma del Concordat de 1851.

Aquesta normalització diplomàtica no comportà la fi de les lluites entre liberals i conservadors, sols és un episodi. Fixem-nos en dos personatges clericals i catalans que tingueren una forta incidència entre els capellans mallorquins:

Mn. Fèlix Sardà i Salvany (1844-1916). L'any 1865 era ordenat prevere, es llicencià en Filosofia i Lletres i amb el pseudònim "un obscurantista de buena fe" anà escampant articles i fulletons, en català i castellà, duent la gent cap a l'integrisme. Fou un gran defensor del *Syllabus* i un gran lluitador contra els principis que defensà la Revolució Francesa, sobretot des de la publicació *Revista Popular*, que dirigí de 1871 a 1916. L'any 1884 publicà *El liberalismo es pecado*, que es convertí en el programa doctrinal del partit carlí, anant, evidentment, contra el liberalisme, practicant una bel·ligerància sectària i injuriosa, que donà nom a l'integrisme. El mateix any publica *Año sacro* i l'any 1885 *Apostolado seglar*, obra molt reeditada. Amb totes aquestes obres es convertí en un gran defensor de la unitat catòlica d'Espanya. L'any 1887 la Santa Seu, mitjançant la Sagrada Congregació de l'Índex, li elogiava el que feia i escrivia, mentre condemnava l'obra *El proceso del integrismo*, publicada l'any 1885 pel canonge de Vic Celestino de Pazos, que s'oposava a

la teoria de Sardà. El mateix any una part de la jerarquia eclesiàstica, membres del Govern i escriptors fan redactar un memorial, escrit per l'escolapi Eduard Llanas, on presenten certes tesis de Sardà i Salvany com a contràries a les encíclicues *Cum multa* de 1882 i *Immortale Dei* de 1885: *Exposición a S.S. León XIII*. Roma respongué matisant les coses. De totes maneres, totes aquestes coses influïren molt en el nostre clergat, dividiren el carlisme i contribuïren a la creació del Partido Integrista Español (1888) de Ramón Nocedal. Volien que Sardà el presidís, però no ho acceptà, i l'any 1896 hi rompé definitivament amb l'article "Alto el fuego".

Un altre personatge que també tingué forta ressonància entre el nostre clergat fou Mn. Segimon Pey i Ordeix (1867-1935), que sortí de Catalunya i als 26 anys fou ordenat prevere al Burgo de Osma. Promogué, per Castella, diferents publicacions de tipus integrista i l'any 1897, a Sòria, fundà la revista *El Urbión*, setmanari de marcat sentit tradicionalista i integrista. L'any 1899 retornà a Barcelona i d'allà expandí el setmanari, que arribava molt per Mallorca. Cal dir que els ermitans de la Cel·la de Pollença, que acabaren malament, n'eren uns gran defensors i propagadors. L'any 1900 Pere Joan Campins i Barceló és el primer bisbe d'Espanya que condemna *El Urbión*, condemna sortida en el bolletí del Bisbat de Mallorca que fou reproduïda gairebé per tots els bolletins dels Bisbats d'Espanya. El mateix any el Bisbe de Barcelona Josep Morgadas també prohibeix el setmanari i una misteriosa Asociación Sacerdotal en Defensa de la Disciplina, que també promovia Pey i Ordeix, que anava contra els bisbes, els jesuïtes i el clergat que ell nomenava "catalista". L'any 1901 escriu una filípica contra el Bisbe Campins i Mossèn Alcover *El Cisma en España*, ja l'any 1900 havia escrit, defensant-se, *Los errores del Cardenal Casañas en el edicto de condenación de "El Urbión"*. L'any 1902 la Sagrada Congregació del Sant Ofici l'excomunicà, l'any 1903 es retractà. Envia la retractació a Mallorca, que és publicada en el bolletí del Bisbat (1903, pàg. 202-204 bis). El mes de novembre es retira a Montserrat, però el mes d'agost de 1904 fugí de Montserrat, se secularitza, va a París i l'any 1911 es casa a Port-vendres, no deixant d'escriure contra l'Església, contra els jesuïtes, contra el celibat...

Dic que a Mallorca aquestes coses tingueren gran ressonància, basta veure la biografia de Mn. Pere Antoni Melis i Massanet (Capdepera 1853 – Palma 1928). Era patge del Sr. Bisbe i l'any 1880 era ordenat prevere. Restà adscrit a la parròquia de Sant Nicolau (Palma), curà la feligresia de Galilea, l'any 1886 era Ecònom de Puigpunyent i l'any 1877 Rector de Calvià, fou qui acabà la construcció del temple. Era col·laborador de la publicació integrista catòlica *El Centinela*¹⁷, com també d'*El Urbión*, que ja coneixem. Per les seves pos-

---

(17) Segons la GEM, "Centinela, El Setmanari editat a Palma entre 1887 i 1891. D'ideologia tradicionalista, atacava el liberalisme i prengué partit pel pretendent carlí Carles VII, fins al

tures l'any 1892 el Bisbe Cervera va fer que renunciàs la Rectoria de Calvià, restà uns mesos al convent de Sant Felip Neri de Porreres i després passà a viure a Capdepera, on es radicalitzà en son integrisme. El diumenge dia 04.10.1899 fa un sermó a Manacor, una bona part del qual fou publicat en el número 97 d'*El Urbión*. Se li retiraren les llicències de predicar, si bé tingué permís verbal per predicar la Quaresma de 1900 a Costitx. Se li obri procés i la sentència arriba dia 7 d'abril, però ja ha sortit de Mallorca sense entregar les llicències de predicar. Dia 29.11.1901 li és donat permís per a anar a Amèrica dos anys. L'any 1904 encara hi era, però ja l'any 1906 era a Mallorca, a Capdepera, passant posteriorment com a adscrit a la parròquia de Sant Jaume (Palma). Féu diferents publicacions: 1904: *Estética del amor o idea, sentimiento y obra de filosofos-poetas y artistas*; 1912 *Estética del amor. Teoría*; 1916 *Pesetas y la revolución desde arriba...! Por autoridad y obediencia*; 1916 *Estética del amor. Experiencia por duros y pesetas*.

Potser no hauria d'acabar aquest apartat sense dir una paraula, en aquest moment convulsiu del segle XIX, sobre dos personatges força significatius de la nostra Església. Ambdós vénen del claustre, són frares, i són de signe oposat. Un és el P. Miquel Ferrer i Bauçà (1770-1857). He de dir que les exclaustracions de 1821 i de 1835 van fer que moltíssims regulars treballassin molt a favor de l'integrisme i contra el liberalisme. El P. Miquel l'any 1809 va fundar la Congregació de les Germanes Terciàries Trinitàries i l'any 1826 la Congregació de Trinitaris de Mallorca. Catedràtic de Filosofia Lul·lista de la nostra Universitat de 1795 a 1816, manifestà sovint un caràcter exaltat i polèmic contra tot el que fes olor a Constitució i sempre a punt per a defensar i predicar l'absolutisme. Ànima i redactor del *Diari de Buja* (1812), *Lluna Patriòtica Mallorquina* (1813), *Nou Diari de Buja*, *La Aurora Patriòtica Mallorquina*, de manera que quan arribà la restauració absolutista de 1814 va ser passejat triomfalment pel carrers de Palma i ell mateix organitzà una cremadissa d'escrits liberals. L'any 1822, en ple trienni Constitucional (1820-1823), publicà l'opuscle anticonstitucional *Espíritu y bondad, pero mal uso de la Constitución*, que li reportà restar presoner a Bellver i després deportat a Eivissa i a la Mola (Formentera). Quan arribà l'exclaustració es retirà a sa Vileta, promogué l'edificació de l'actual temple parroquial i allà roman enterrat¹⁸.

1888 en què s'adherí a l'escissió integrista, contrària a Carles VII i favorable a un catolicisme intransigent". Entre els col·laboradors hi figura Mn. Antoni M. Alcover, malgrat que fos un setmanari escrit íntegrament en castellà. GEM, vol. 3, pàg. 252.

(18) La figura del P. Miquel ha estat ben estudiada per Renom i Ferrer, Maria Teresa: *Miquel Ferrer i Bauçà protagonista en la societat de Mallorca*. Biblioteca Abat Oliba núm. 196. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998.

Un altre religiós de signe contrari és el framenor P. Jeroni Bibiloni i Llanelles OFM (1802-1876). Prengué hàbit dia 24.08.1816 en el Convent de Jesús, no havia complit 14 anys. L'any 1826 ja era Catedràtic de la Universitat de Mallorca, i quan es fundà l'Institut Balear (1835), hi passà com a professor. Era membre de la Reial Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País. L'any 1848 publicà una apologia del comunisme amb el títol de *Cristianos Socialistas*, que fou una bomba en el cercle religiós mallorquí que sacsa fortament el Bisbe Rafel Manso (1847-1851), qui el va cridar a l'orde i s'hi sotmeté, però l'any 1855, quan Manso ja era a Zamora, publicà *Explicaciones que en descargo de su conciencia y rectificación de sus ideas, presentó el autor del folleto "Cristianos-Socialistas" al Ilmo. Sr. Obispo de Mallorca, Don Rafael Manso, actualmente de Zamora*. El Bisbe Salvà i Munar (1851-1873) ja era una altra cosa.

Un punt que no podem deixar de tenir present en el panorama que presentam és el fet que la Constitució, aplicant certs principis de llibertat, rompia la "Unitat Catòlica". Fonamentalment, a Mallorca, hi ha dues fites d'aquest trencament que no podem deixar de tenir presents. Una era la Institució Lliure d'Ensenyament i l'altra la possibilitat d'establir-se esglésies protestants a Mallorca. La primera florí a Pollença (1878-1936), la de més llarga durada en tot l'Estat espanyol, gràcies a la tenacitat de son fundador Guillem Cifre de Colonya, abans Coll¹⁹. També s'establí a Palma l'any 1880, fundada per Alexandre Rosselló, amb el nom d'Escola Mercantil, i fou clausurada l'any 1887 per les campanyes que contra ella feien tant el Bisbe Jacint Maria Carvera (1886-1897), com el diari catòlic *El Àncora*.

Un altre factor fou la propaganda que es féu del protestantisme a Mallorca. Emparant-se en la legislació liberal que anava sortint, quan es feia la dessecació de l'albufera de Muro, l'enginyer William Greene, que ja s'havia significat fent campanya protestant per Maó, el maig de 1863, ja en feia per Mallorca. L'any 1865 ve a ajudar-li Nicolás Alonso Meserlau, repartint

---

(19) Guillem Coll i Cifre (Pollença 15-02.1852 - Lió, França, 04.06.1908) fou adoptat per Guillem Cifre de Colonya O'Ryan en el testament que féu dia 25.04.1854. Estudià a Montis-sion (Palma) i de 1869 a 1878 resideix a Madrid estudiant Medicina per a passar llavors a Dret. S'amarà de la filosofia krausista i de la Institució Lliure d'Ensenyament, que a Pollença curà d'implantar, sobretot mitjançant l'escola que fundà (1879) i la Caixa Colonya (1879) que encara perdura. L'any 1889 es casà civilment a Alemanya amb la protestant Clara Hammerl, no bap-titzà cap dels fills que tingueren: Guillem, Antònia, Emma, una altra Emma i Guillem. Entrà en conflicte amb la parròquia en múltiples ocasions, si bé la parròquia pollencina va fer escola diürna i nocturna, fundà el Banc Agrícola, la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de Pollença, féu Missions, fundà les Conferències de Sant Vicenç de Pau..., com feia l'Església per tot Mallorca, però allà fou interpretat en clau de batalla oberta contra Cifre de Colonya, ho matisarem parlant de l'Ecònom Cusset. Això es pot veure en la recent publicació *Guillem Cifre de Colonya, un sant que no anava a missa* de P. Salas Vives, Temes pollencins núm. 5. El Gall editor, Pollença 1999.

multitud de fulletons per Alcúdia, Pollença i Sóller. Quan les Corts discutien la llibertat de cultes, Josep Maria Quadrado i Nieto (1819-1896), mitjançant una sèrie d'articles publicats en el *Diario de Palma* promogué una campanya de recollida de firmes per fer força contra el projecte. Dels 6.716 mallorquins que tenien dret a vot, 5.037 s'adheriren a aquella exposició adreçada a les Corts. Aquest èxit catòlic preocupà fort ferm l'autoritat civil, que interrogà uns 500 firmants per esbrinar si havien firmat lliurement. El Governador publicà una circular dient que havia demanat ajuda al Sr. Bisbe per mantenir l'orde públic, ja que el veia amenaçat per la conducta d'alguns eclesiàstics²⁰. Malgrat tot, la Constitució de 1869 aprovà la llibertat de cultes. Aquest mateix any arriba de Maó el Sr. Tudurí i munta una llibreria a la mateixa plaça de Cort. La premsa progressista de l'Illa afaforeix aquesta mostra de modernitat. Arriba l'antic frare mercedari Pere Lliteres i fa un seguit de missions populars per Mallorca. La nova Constitució de 1876 redueix la llibertat religiosa a la tolerància i a l'exercici del protestantisme en privat. L'any 1880 hi havia 160 protestants espargits per les barriades de Palma, Algaida, Campos, Capdepera, Inca, Lluçmajor, Pollença, Sóller i Son Servera. L'any 1878 Bartomeu Alou i sa esposa Isabel Oleo ja ajudaven el britànic Thomas Harry Rule en les seves prèdiques, l'any 1880 s'estableixen a Capdepera, que era la llar nadiua d'Alou, obrin una escola i una església metodista, que posteriorment s'unirà a l'Església Evangèlica Espanyola. L'any 1886 Joan Marginyà i Teresa Roig obrin una escola metodista a Pollença, que crearà forts enfrontaments amb la parròquia, que ja tenia un altre front obert amb l'Escola de Cifre de Colonya. L'any 1893 hi ha la polèmica entre Alou de Capdepera i Mn. Antoni Maria Alcover: *Desatinos de un protestante puestos en solfa por un aficionado al solfeo*. No cal dir que el Bisbe Cervera inicià una forta campanya contra els protestants. El Bisbe Campins, l'any 1898 lamentava que n'hi hagués vuit capelles i algunes escoles, però no mostrà mai un caràcter bel·ligerant. Tira tira les coses s'anaren posant en llur centre. L'any 1898 Francisco Espinosa Llambies, a la capella del Palau Episcopal, abjurava dels errors del protestantisme que havia abraçat feia una vintena d'anys²¹; dia 16.10.1911, a l'oratori de Sant Pau del Palau Episcopal, davant el Vicari General, Mn. Alcover, el matrimoni Joan Albertí Esteve i Margalida Ramis Rassel abjuren de la secta evangèlica i contrauen matrimoni catòlic, l'endemà llurs fills són baptitzats a la Seu²².

(20) Xamena, Pere - Riera Francesc. *Història de l'Església a Mallorca*. Els treballs i els dies núm. 29. Editorial Moll, Mallorca, 1986, pàg. 316.

(21) BOBM 1898 pàg. 257.

(22) BOBM 1911 pàg. 259.

Capellans mallorquins

Vegem ara un seguit de capellans mallorquins que, d'una manera o altra, excel·liren en el camp de la santedat, en la vida de pietat, en la dedicació a fomentar la vida cristiana en els llocs on els pertocava viure i treballar; capellans exigents per a ells mateixos, que posaven els ulls en el bé de les ànimes, com deia J. M. Vianney. Pensar que aquest mostrari que oferesc és exhaustiu seria d'una ignorància supina. Pens que, a les nostres parròquies, hi ha hagut moltíssims de bons capellans, entregats de bon de veres a santificar-se, a ajudar els altres perquè s'acostassin al Senyor; si no fos així, no tindria explicació la gran munió de religiosos/es que han omplert de bona olor de Crist monestirs i convents de la nostra terra i d'altres parts del món.

Nascuts en el segle XVIII

Mn. Josep Fàbregues i Barceló mort a Inca dia 14.03.1804. Era nascut a Palma i ja dia 28.09.1747 el trobam com a beneficiat de la parroquial d'Inca. Es veu que tenia bona veu i gairebé cada any era assignat com a primatxer de la Parròquia. Fou confés del Monestir de Sant Bartomeu una munió d'anys. Era llicenciat en Teologia i son consell era cercat per moltes persones. Treballà molt perquè Sor Clara Andreu fos coneguda i imitada entre els inquers, copiant i fent córrer la biografia que el P. Llorenç Reynés havia escrit. En aquell moment els capellans anaven per torn a celebrar missa al Monestir, un moment que hi havia mancança d'estipendis, hi hagué problemes cercant si hi havia obligació, per part de la Parròquia, d'haver-hi de pujar un capellà a celebrar. Les discussions no pogueren ser resoltes ni a la Cúria mallorquina, ni en la metropolitana, arribant fins a Roma. Mn. Fàbregues sempre estigué de part de les Monges i la Santa Seu confirmà la sentència que el beneficiat degà, aquest nom li donaven, havia resolt. La darrera vegada que surt en les reunions del Reverend Comú d'Inca és dia 03.12.1793 i es veu que els darrers anys de la vida ja no participava en la vida parroquial, sens dubte per estar rendit a casa seva. Féu testament dia 06.05.1797, i hi afegí un codicil dia 06.12.1803²³.

Mn. Pere Bonaventura Llull i Poquet (08.02.1747-17.04.1826). Neix al puig de l'Anar (Manacor) i és el sisè fill de la família de Damià i Antònia. L'ermità Miquel de la Concepció Vaquer, que vivia a l'ermita de Santa Llúcia, li ensenyà les primeres lletres, fins que als 13 anys passà a estudiar gramàtica amb els framenors de Petra. El Dr. Antoni Rotger, Beneficiat de la Seu, l'acull a casa seva perquè pugui anar a escola a Montisíon. Dia 22.03.1763

---

(23) Arxiu Parroquial de Santa Maria la Major, Inca. *Llibre de Determinacions del Reverend Comú* 1747, núm. 31, folis 74 seg. 147.148g. 151; Arxiu Diocesà I/30; D/16; Arxiu del regne de Mallorca D 352/4403.

el Bisbe Llorenç Despuig i Cotoner li dona la tonsura i dia 25.05.1771 era ordenat prevere pel Bisbe Garrido de la Vega, restà com a adscrit a la parròquia manacorina, dedicant-se amb molt de profit a la predicació i a llargues hores de confessionari. Es diu que anava descalç a dir missa, a Sant Llorenç o a l'oratori des Llodrà, que restava a fora vila. Tira tira va anar convertint casa seva, a la plaça de l'Església, en Casa de Misericòrdia per atendre necessitats. L'any 1783 el ferrer mestre Jordi Vaquer li cedeix una casa que té en el carrer dels Lladrons, i la hi regala, tres anys després, davant el notari Pere Domenge. L'any 1787 la terciària franciscana Magdalena Nadal li regala la casa que té en el carrer del Rei, que confronta amb la que li regalà el ferrer. En el carrer de les Parres hi fa un Hospital per a tísics. En les festes de Sant Jaume de l'any 1810 és beneït l'oratori, dedicat a la Mare de Déu de la Pietat, que havia bastit a la Casa de Misericòrdia. Durant el Trienni Liberal (1821) l'Ajuntament s'apropia de la Casa Hospital i el "capellà Pere", així era conegut a Manacor, hi deixa tots els seus béns per a profit dels pobres. Dia 17.04.1826 morí d'un atac de gota. La memòria del capellà Pere encara perdura a Manacor. És tradició que l'any 1853 el P. Miquel Ferrer i Bauçà escriví *Vida del Reverendo Pedro Buenaventura Llull y Poquet, Beneficiado en la Parroquia de Manacor y fundador del hospital de aquella villa*, que ara s'ha reeditat per conservar la memòria: "Aquest llibre s'acabà d'imprimir el 17 d'abril de 2003 coincidint amb el 177è aniversari de la mort del Capellà Pere i amb motiu de la festa del llibre"²⁴.

Mn. Andreu Marià Perelló i Carrió (Muro 02.02.1749-14.10.1828)

Era fill del metge del poble i estudià Medicina i Teologia per poder exercir aquests dos ministeris en el seu poble i per a la seva gent, cosa que en aquell moment no era gens ni mica estranya. En el cas de Mn. Andreu Marià pens que la doble dedicació era molt vocacionada, ja que en els anys de la seva joventesa, els clergues, tant a Muro com a tot Mallorca, eren molt nombrosos, cosa que feia que les entrades que tenia la Parròquia, moltes vegades, no bastaven per a poder pagar les ditribucions que havia de cobrar cada participant de les funcions religioses; els clergues de Muro s'avenien a cobrar manco perquè no mancàs el culte en el temple. Per afegitó les lleis que donava el Govern Il·lustrat de Sa Majestat Catòlica sempre anaven a aprimar la mamella que podia alimentar el nombrós clergat parroquial, i no deixava de mirar com

(24) *Vida del Reverendo Pedro Buenaventura Llull y Poquet, Beneficiado en la parroquia de Manacor y fundador del hospital de aquella villa*. Palma Imprenta de Villalonga 1853. Edició facsímil de la primera biografia impresa del Capellà Pere. A cura d'Albert Carvajal - Joan Lliteras - Antoni Gomila. Manacor 2003. També hi ha la "Vida de D. Pedro B. Llull y Poquet (Capellà Pere, 1747-1826)", que en principi sortia en el setmanari local *El Manacorens*, obra del prevere Mn. Joan Aulet i Sureda, que després fou editada en la Tipografia Manacorens (1889) amb un pròleg de Mn. Antoni Maria Alcover.

podia posar mà en els béns que Ordes i Comunitats Religioses tenien per a anar fent el culte en llurs esglésies i poder dur endavant el reguitzell d'obres educatives i assistencials que feien entre la gent d'un poble que, per força, havia de fer les llesques primes. L'any 1784 a Mallorca hi havia 952 capellans seculars; 844 frares i 557 religiosos.

L'any 1778, dia 21 de febrer, el jove capellà i metge demana ser admès com a acollit a la Parròquia murera, i el Reverend Comú de preveres ho aprova i dia 26 la sol·licitud és confirmada pel Vicari General. Foren anys difícils i les hores que Mn. Andreu havia de dedicar als malalts no li deixaven complir com trobava el ministeri a la parròquia, per això dia 13.03.1780 renuncià a la Parròquia “por hallar ser incompatibles con el ejercicio de la Medicina que exercito”.

De totes maneres l'activitat religiosa de Mn. Andreu Marià es veurà molt bé a Muro, pel seu esperit religiós i treballador. Sabem que mou fils i hi posa diners, ell i sa família, en la construcció del retaule de la capella de Santa Maria de l'Assumpció (1771), on trobam Sant Andreu Avel·lí i altres sants de la devoció familiar. El Llit de la Mare de Déu d'Agost (1770) fou treballat a casa seva mateix, al cap de cantó dels carrers Bisbe Albertí i Rossinyol, casal que posteriorment passà a la família Marcel i ara a Joan Serra, “Rafeloto”.

Quan es mor el Rector de Muro Mn. Jaume Terrassa i Lladó (+ 03.04.1792), deixa 200 lliures perquè dels interessos es pagui un sou a un eclesiàstic que cada diumenge, festes i tots els dies de Quaresma, doni un punt de meditació “segons el mètode que ensenya el Dr. D. Andreu Marià Perelló”. Mètode que s'anava propagant per tot Mallorca, com ens ho mostra la biografia de la Beata Francinaina de Sencelles²⁵. Bover ens assabenta que escriví “*Tratado de Oratoria sagrada, Notas de Historia Antigua de Mallorca, Novena de la Asunción, Gozos de Navidad*”. Jo hi he d'afegir també els exercicis escrits per a les XL Hores. Tants aquests com la Novena de l'Assumpta, que encara ara es fa a Muro, mostren molt l'espiritualitat de son temps, de la qual Mn. Andreu Marià n'estava ben amarant i la posava en pràctica²⁶. Mn. Joan Aulet i Sureda, en la biografia que imprimí l'any 1890 del Capellà Pere, ens parla de l'amistat que hi havia entre ambdós preveres, de la dedicació que tenia Mn. Andreu als pobres, de les nombrosíssimes hores de confessorari que feia, dels sermons, de la direcció espiritual que donava, ja que “con frases

---

(25) Fiol i Tornila, Mn. Pere. “Biografia del Rector Molinas” a *VIIè Simpòsium d'Història Social de la Religió. Noves aproximacions a la Beata Francinaina de Sencelles*. Col·lecció *Historia Vitae Magistra*, 6, pàg.95-160. Si bé l'esmentat treball fou presentat a Sencelles en les VIII Jornades celebrades dia 03.06.2005.

(26) *Novena de Santa Maria de l'Assumpció*. Muro 1780. Edició a cura de Mn. Pere Fiol i Tornila. Ajuntament de Muro 2003.

y reflexiones llanas, pero vivas y eficaces, derramaba en los corazones una unción celestial²⁷.

Mn. Antoni Roig i Rexart (Maó 07.09.1750 – Palma 06.03.1808)

Aquest capellà és molt conegut per la fundació de les Germanes de la Caritat de Sant Vicenç de Paül, a Felanitx, dia 29.09.1798. Ja de petit vingué a Mallorca per estudiar a Montision, ja que son oncle, Mn. Gabriel Roig i Cardona, era el Vicari General de Menorca en els anys del Bisbe Llorenç Despuig. Encara no havia estat creada la Diòcesi menorquina. Quan el nostre Bisbe passà a la Seu Primada de Tarragona, amb ell hi va n'Antoni l'any 1763. L'any 1767 esdevé Mestre d'arts i Doctor en Filosofia a la Universitat mallorquina i tres anys després assoleix els graus de Doctor en Teologia i Dret Canònic en la Universitat d'Avinyó. Durant 12 anys fou el Vicari General de Menorca i de 1790 a 1807 fou Rector de Felanitx, Rectoria que deixà per passar a la Magistralia de la nostra Seu, fins a la mort.

Sens dubte durant els temps que fou per França va conèixer l'obra de Sant Vicenç de Paül, com també altres manifestacions culturals i religioses que bullien en el país veí. Superant el corrent jansenista, es deixà amarar de la devoció al Sagrat Cor de Jesús, a la Mare de Déu, devocions que el feien bon adorador de l'Eucaristia i de servir Déu en els germans, com bé hi encarrilà les filles de la Congregació que fundà²⁸.

Preveres nascuts en la primera meitat del s. XIX

Començaré per anomenar els preveres, la causa de Canonització dels quals ja ha estat començada per la nostra Església. Atès el cas que de tots podem trobar una biografia escrita, simplement remetré a la publicació que hi ha:

Mn. Sebastià Gili i Vives (1811-1894)²⁹.

Mn. Rafel Caldentey i Perelló (1818-1887)³⁰.

---

(27) Aulet y Sureda Pbro., Juan: *Vida de D. Pedro B. Llull i Poquet (Capellà Pere 1747-1826)*. Tip. Manacorens de B. Camps. Año 1890 pàg. 63.

(28) P. Nicolás Pascual, C.M. D. *Antonio Roig y su fundación de Hermanas de la Caridad de S. Vicente de Paül. una institución mallorquina del siglo XVIII*. Gráficas Miramar Palma de Mallorca 1960; Josep Amengual i Batle, m.SS.CC. D. *Antonio Roig i Rexart, pionero de la caridad y de la evangelización, fundador de las Hermanas de la Caridad*. Palma de Mallorca 1987.

(29) Gili Ferrer, Antonio - Aparicio L. Teófilo. *Sebastian Gili Vives. La lealtad con Dios al servicio de los hombres*. Valladolid 1976.

(30) D. Jaime d'Oleza i d'Espanya: *A la Santa Memoria del Rdo. Sr. D. Rafael Caldentey y Perelló cura párroco de Santa Maria del Camí 1853 a 1887 Biografía leida en la Casa Consistorial de dicha villa con ocasión de descubrir su retrato, dia 22 de septiembre de 1929*. Nova edició any 2000; Capó Juan, Josep. *El Rector Caldentey*. Parròquia de Santa Maria del Camí. Gràfiques Miramar S.A. 1990.

Mn. Joaquim Rosselló i Ferrà (1833-1909) fou filipó i després fundador dels Missioners dels Sagrats Cors³¹.

Mn. Miquel Maura i Montaner (1843-1915)³².

Aquests preveres no tenen procés obert:

Mn. Joan Molinas i Amengual (1811-1872)

Neix a Palma dia 07.11.1811 al carrer del Deganat i és baptitzat l'endemà a la Seu pel Vicari General Joan Muntaner i Garcia. Son pare, un home de lleis, Dr. Pere Joan Molines i Bunyola (1786-1857), s'havia casat, a Santa Eulàlia (Palma), dia 11.05.1810, amb la jove Maria Magdalena Amengual i Amengual (1775-1848). La família era oriünda de Santa Margalida, però estava assentada a Ciutat, on també residia l'oncle patern, el Canonge Pere Josep Molines i Torrens³³. Dia 06.04.1815 el futur Rector de Sencelles era confirmat pel Bisbe Bernat Nadal i Crespí.

---

(31) Hi ha diferents estudis sobre el fundador dels Missioners dels Sagrats Cors: Seguí Vidal, P. Gabriel: *Sacerdote y Heraldo de los SS.CC. Breve compendio de la vida del siervo de Dios, P. Joaquín Rosselló Ferrà*. Palma 1951; del mateix autor: *Un sacerdote en toda la comprensión del vocablo, El Siervo de Dios P. Joaquín Rosselló y Ferrà*. Palma 1971; AA.VV. *Crec en l'Amor; El P. Joaquim Rosselló i Ferrà, Fundador dels Missioners dels Sagrats Cors*. Editions Fleurus. París 1990. Enguany (2009), tot celebrant el centenari de la seva mort, hi ha hagut una setmana d'estudis a Sant Honorat, i sabem que prest sortirà la publicació dels estudis presentats.

(32) De Mn. Miquel Maura tenim, publicada en la col·lecció de Semblanzas Sacerdotales núm. 29, la biografia: "*Sólo sacerdote*" M.I.Sr.D. *Miguel Maura Montaner Rector del Seminario de Palma de Mallorca y Fundador de la Congregación de Hermanas Celadoras del Culto Eucarístico, por una Religiosa de la misma Congregación*. Vitoria 1950. La conferència, publicada, que pronuncià el P. Gaspar Munar, en ocasió del 75è aniversari de la fundació de les Germanes Zeladores del Culte Eucarístic el mes de novembre de 1977; el mateix any, el mateix P. Gaspar Munar Oliver MSSCC donava a la impremta: *D. MIGUEL MAURA Y MONTANER. Rector del Seminario de Mallorca y Fundador de les Hnas. Celadoras del Culto Eucarístico*. Gráficas Miramar, Palma de Mallorca 1977; Posteriorment, a cura de Pere Fullana, s'ha publicat *OBRAS DE MIGUEL MAURA MONTANER 1 Epistolario*, en la col·lecció Testigos de la fe núm. 11, Sociedad de Educación Atenas. Madrid Salamanca 1990; *OBRAS DE MIGUEL MAURA MONTANER 2 Artículos Periodísticos* en la Col·lecció Testigos de la Fe núm. 18, Sociedad de Educación Atenas. Madrid Salamanca 1994; Sánchez Alonso, María Luisa, cce. *FIDELIDAD SACERDOTAL. Biografía de Miguel Maura Montaner* en la Col·lecció Testigos de la fe núm. 24 Ediciones Sígueme, Salamanca 1999.

(33) Molines i Torrens, Pere Josep. Neix el 04.01.1756 a Santa Margalida. Fou capellà del Consolat d'Espanya a Algèria, i sabem que el mes de juny de 1794 arribà al port de Palma dirigint la pollanca *La Virgen María*, que duia 6.400 mesures de blat que havia "robat" als francesos. Dia 22.03.1798 pren possessió d'una Canongia en la nostra Seu. No podem dir que fos una persona de molt bona reputació. Es va veure mesclat en assumptes que sens dubte el feren patir a ell i a tota la família, ja que l'any 1816 fou judicat per la Inquisició, restant en la presó inquisitorial fins que aquesta institució fou abolida, passà llavors a la Trapa, fins dia 25.01.1820. Els altres canonges no el reberen gaire bé, no volent participar en les funcions que li pertocava presidir, però en el fons hi covava una guerra entre conservadors i liberals, ja que Molines havia

Per les circumstàncies que travessava Mallorca en aquells moments, a causa de l'augment poblacional que patí Palma amb la vinguda de molta gent que fugia de la Península per por de les tropes franceses, la família, l'any 1820, es traslladà a viure a Sencelles, on tenia béns que li asseguraven sobreviure i una pau casolana que a Palma no podien aconseguir. S'instal·len en la casa de l'oncle canonge, al carrer des Cap d'Amunt. Allà l'oncle prepara el renebot en Humanitats, perquè pugui passar a estudiar Filosofia i Teologia a la Universitat de Mallorca, cosa que fa de 1824 a 1827 estudiant Filosofia i del 1828 a 1830 fa dos cursos de Teologia, però quan se suprimeix la nostra Universitat (03.01.1830), passa al Seminari Conciliar, on entra com a alumne intern per acabar la Teologia. Dia 19.12.1835 és ordenat prevere, a Menorca, pel Bisbe d'aquella terra, el Dr. Joan Antoni Díaz Merino, a títol de Patrimoni³⁴.

He de dir que malgrat que la família visqués a Sencelles, no deixaren la casa de Ciutat, on el pare tenia la residència tot el temps que tingué diferents càrrecs a l'Ajuntament de Palma, per això, quan fou ordenat de diaca i de prevere, són els Rectors de Santa Eulàlia i Sant Nicolau qui firmen les certificacions que ha exercit el ministeri anterior per poder accedir al superior.

Una vegada ordenat passa a viure a Sencelles, amb la família, sent adscrit a la parròquia sencellera.

L'any 1838 mor el Rector de Sencelles Mn. Bartomeu Llabrés, i mossèn Antoni Contestí és nomenat Ecònom i dia 13 de juny de 1843 Mn. Molines es nomenat Vicari, Mn. Contestí renuncia a l'Economat, i dia 24 de juliol Mn. Molines és nomenat Ecònom (1843-1853).

Són anys complicats per a la nostra Església. Si el pontificat del Dr. Pérez de Hirias (1825-1842) representava una tornada a la normalitat en una illa més aviat tradicional i no progressista, s'agreujà a causa que la mort del Rei Ferran (1833) va representar la fi de l'anomenada "ominosa década" i la pujada al poder dels liberals, ben interessats a protegir la indefensa i petita princesa, mentre els donàs l'avinentesa de ser ells qui comandaven. Això durà un canvi d'autoritats i l'exaltació dels represaliats durant el finit govern absolutista. El Dr. Pérez de Hirias, veient per on prenien les coses, dia 07.08.1835 nomena el Dr. Joan Muntaner i Garcia (1766-1847)³⁵ Vicari Gene-

---

escrit una carta al Rei, 08.06.1814, amb altres capitulars, felicitant-lo pel restabliment de la Inquisició. Morí a Sencelles dia 29.12.1829 i fou enterrat en el temple parroquial.

(34) El Bisbe Pérez de Hirias no ordenava a Mallorca, donava lletres diomissòries perquè els seus seminaristes fossin ordenats per altres bisbes. Dia 25.01.1833, estudiant tercer de Teologia, demana per rebre ordes menors i Subdiaconat. Dia 16.02.1833 eren donades les dimissòries a Molines, qui, amb altres companys, fou ordenat a Eivissa els dies 31 de maig i el primer de juny. El Diaconat el rebrà a Menorca dia 24.05.1834, com també el Presbiterat dia 19.12.1835.

(35) Aquest canonge ciutadà, després d'haver-se Doctorat en ambdós Drets a la Universitat Mallorca, completà estudis en la Reial Acadèmia de Jurisprudència de la Puríssima Con-

ral Governador i es reclou en el santuari de Lluc, on restarà fins a la tardor de 1836, que passarà a Andratx, seguint son confessor, el dominicà exclausttrat P. Vicenç Juan. Les bones formes de Mn. Muntaner faran més humans i més espirituals els primers anys de ministeri de Mn. Molines a Sencelles. El mes de desembre de 1842 mor el Sr. Bisbe, i Mn. Muntaner és elegit Vicari Capitular. Dia 04 de novembre nomena Molines Vicari de Sencelles i dia 29.07.1843 Ecònom, cosa que va omplir d'alegria la feligresia sencellera, que per mà del Sr. Batle enviarà un ofici al Vicari Capitular, donant-li les gràcies per aquest gest, que considera un gran encert, atès que Molines és un home de "tants de mèrits i prendes"³⁶.

Llarga fou la seu vacant que passà la nostra Església, car Mn. Muntaner no acceptà la Mitra Mallorquina. Fou nomenat bisbe Mn. Miquel Cortès, Canonge de la seu valentina, que mai arribà ni fou ordenat, car fou elegit Senador i s'estimà més anar a Madrid, i d'allà, segons diu ell, servir el poble mallorquí, que no rebre l'ordenació episcopal i venir a Mallorca. L'any 1847 mor Mn. Muntaner i és elegit Vicari Capitular Mn. Josep Amengual i Hernández (1784-1852), qui pogué lliurar la Diòcesi al capellà extremeny i Canonge de Salamanca Dr. Rafael Manso, que crec que no arribà a entendre res de la nostra Mallorca, en son curt pontificat (1848-1851).

Cal consignar el fet que dia 15.01.1851 hi hagué un fort terratrèmol que esbucà la façana de la Seu, el mes de març el Dr. Manso partí cap a la seu de Zamora i dia 5 de setembre era preconitzat Bisbe de Mallorca el prevere algaidí Mn. Miquel Salvà i Munar (05.01.1792), qui per qüestions polítiques havia viscut exiliat a París i a Madrid. Dia primer de febrer de 1852 era ordenat a Madrid. El mes d'abril proveeix les canongies que eren vacants, havia entrat el nou Concordat de 1851, el mes de març proveeix les rectories i en aquestes oposicions Mn. Molines treu la de Sencelles. Quan els nous Rectors ja eren a llurs parròquies, el Dr. Salvà els escriví una carta pastoral on els encoratjava a ser Rectors. Antigament, els deia, potser poguéssiu gaudir d'un

---

cepció (Madrid). Fou l'home de confiança del Bisbe Nadal i no volgué passar a Caracas com a Arquebisbe d'aquella Església (1806). També refusà la Mitra Mallorquina a la mort del Dr. Pérez de Hirias, però fou un gran eclesiàstic, bon diplomàtic en uns moments força complicats per a la nostra Església (Cf. GEM).

(36) Colombàs Llull, B. OSB. *El Rector Molinas (Palma 1811 - Sencelles 1872)*. Conferència feta a Sencelles dia 27.02.1972, editada per la Postulació de la Causa de Canonització de la Beata Francinaina de la Mare de Déu dels Dolors, l'any 2005, pàg. 6. Dia 06.10.1838 mor el Rector Llabrés i dia quinze del mateix mes nomenen Ecònom el caputxí exclausttrat Antoni Contestí (A.D. Diario 1826-1838), qui ho serà fins que renunciarà l'any 1842 i serà nomenat Molines. Segons una nota manuscrita, guardada a l'Arxiu Morell Molinas de Sencelles, nota escrita pel rector Molines, ens ofereix les dades aquí consignades, com també ens diu que dia 04.05.1843 Mn. Bartomeu Llabrés fou nomenat Vicari de Sencelles, i dia 27.11.1843 era també nomenat Vicari Mn. Miquel Llabrés. Ambdós en els dies en què Molines era Ecònom.

benefici, ara però el vostre futur és en mans de la Providència, vos ha de moure a treballar la vostra pròpia santificació i la de les ànimes confiades a vosaltres, i passava a enumerar-los llurs obligacions: Missa ben celebrada, predicació, conferències de moral, estudi, visita als malalts, visita a les escoles, preparació dels infants per a la Primera Comunió, dignificació del culte, guardar bé l'arxiu, fer-se enfora de la política i viure en unió amb el Sr. Bisbe³⁷. Bon programa per al jove Rector de Sencelles.

Mossèn Joan era el Rector de Sencelles i sempre mostrà que estimava el poble i que estimava el Bon Jesús. Cercarà mil i dues maneres perquè la vida cristiana sigui present en tots els aspectes de la vida del poble. Començarà per dignificar el culte a l'església, encoratjant els capellans de la parròquia a participar en el culte solemnitzant-lo, atenent al confessor, a augmentar les Confraries i Obrieres que hi ha a la parròquia, pensant que d'aquesta manera la feligresia col·laboraria millor i de manera no massa enutjosa en el manteniment del temple, però també enfortiria la vida cristiana de Sencelles. En temps seu n'hi arribà a haver 23:

1. Obreria del Santíssim Nom de Jesús.
2. Obreria de la Germandat de la Puríssima.
3. Obreria de Sant Antoni, abat.
4. Obreria de Sant Sebastià, màrtir.
5. Obreria de Sant Pau, Apòstol
6. Obreria de Santa Àgueda.
7. Obreria de Sant Caralampi.
8. Obreria de Sant Josep.
9. Obreria de Sant Vicenç Ferrer.
10. Obreria del Monument (Casa Santa).
11. Obreria de la Santíssima Trinitat.
12. Obreria del Santíssim Sagrament.
13. Obreria de Sant Joan Baptista.
14. Obreria de la Mare de Déu del Carme.
15. Obreria de Santa Maria de l'Assumpció.
16. Obreria de Sant Joaquim.
17. Obreria de Sant Gil, abat.
18. Obreria del Santíssim Rosari, o Mare de Déu del Roser.
19. Obreria de la Beata Catalina Tomàs.
20. Obreria de les Ànimes del Purgatori.
21. Obreria de Santa Bàrbara.
22. Obreria de la Puríssima Concepció.
23. Obreria de Santa Llúcia, verge i màrtir.

---

(37) Pérez Ramos, A, Pbro. *El Obispo Salvà, Un capítulo en la Historia de Mallorca del s. XIX*. Palma de Mallorca 1968, Colección El Angel núm. 4, pàg. 143.

Econòmicament aquestes obreries s'alimentaven d'una capta que feien de productes de la terra, pels carrers del poble i foravila; un bacinet que passejaven tant en el temple, en certes ocasions, com per places i carrers de la vila. Les despeses, en sa major part, eren per pagar els serveis religiosos, per tant, els diners eren distribuïts entre els capellans, no mancant la part destinada a refresc: llepolies, begudes, músics... Molines mostrarà ser un bon administrador tant pel control que tenia sobre cada una de les confraries, com per les millores materials que féu i l'ornamentació religiosa que va adquirir en i per al temple.

L'espiritualitat del Rector Molines

No podem dir que se significàs en res especial, però vivia la que hi havia llavors, i sobretot de la que vivien i predicaven el grup de missioners que, encapçalats per monsenyor Cabrera, ja vivint a la Sapiència, ja a Montis-ion de Porreres, anaven escampant per tot Mallorca: Eucaristia, Cor de Jesús, Mare de Déu, explicitant-ho en devocions populars: Exposició del Santíssim, Hores santes, Rosaris, Peregrinacions, Confessió i Comunió freqüent...

Trets més específics de l'espiritualitat de Molines les podem trobar en els tres documents escrits que tenim d'ell³⁸: el primer és el que fou posat en el taüt de Sor Francinaina, que es podrí, però que sens dubte és com el segon: *Elogi de la beata Francinaina de la Mare de Déu dels Dolors, que, en el dia de la seva mort, va escriure el rector de la parròquia de Sencelles mossèn Joan Molinas*. El tercer document, escrit també pel Rector Molines, figura escrit en el llibre, actualment conservat a l'Arxiu Diocesà, titulat *Breve noticia de las cosas mas notables relativas a esta Yglesia parroquial desde el 29 de Julio de 1843 en que fué nombrado Economo de la misma*.

De totes maneres crec que hem de dir que l'espiritualitat de Molines es veu i es manifesta en el que va viure i ensenyar la Beata Francinaina. La manera com es va decidir a fer la fundació de Sencelles és una prova de la manera com Molines feia les coses.

Un altre factor que tenim per endinsar-nos en la seva espiritualitat són els 349 sermons que tenim d'ell, conservats en l'arxiu Morell i Molines de Sencelles. Normalment cada sermó és escrit en dos folis cosits en la part central i d'aquesta manera forma un quadern de vuit planes formant quatre quartilles. Tots porten el títol que els pertoca:

In festo Sancti Petri.

Usque modo non petitis quidquam in nomine meo. Petite et accipietis. Jo. Cap. 16, v. 24.

---

(38) Llabrés i Martorell, Pere Joan. "Els tres documents biogràfics més importants de la Beata Francinaina de Sencelles, escrits pel Rector Molinas", a *Comunicació*, revista del Centre d'Estudis Teològics. Mallorca, núm. 62-63 Maig-Agost 1989, pàg. 69-96.

Dominica infra octavam Ascensionis.

Xtus dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis (Eucaristia).

Els sermons tenen aquestes parts:

- a) Oració preparatòria.
- b) Meditació.
- c) Primer punt.
- d) Segon punt.
- e) Tercer punt.
- f) Jaculatòria.
- g) Oferiment.

Mn. Molines predicava certament la doctrina de l'Església, el que amb bon profit li havien ensenyat al Seminari, però també predicava partint de la seva experiència, i això feia més agradosa la seva paraula i més convincent la seva doctrina³⁹.

A la fi de l'any 1866 la salut minvava, la seva cal·ligrafia, sempre tan pulcra i homogènia, ja no és gaire segura, més aviat és tremolosa. L'any 1867 sembla que ja sols firmava els papers que li duia el Sr. Vicari. Dia 03.07.1868 fou oliat per estar malalt d'infecció cerebral. Sols té 56 anys, però des d'ara ja serà el Sr. Vicari qui firmarà els documents, ja que la vida d'aquest bon home s'estroneja. Dia 21.02.1872, té 60 anys i tres mesos, retornà l'ànima a Déu.

Francisco Ignacio Cabrera Aguilar (Còrdova 02.07.1813 - Carrión de los Condes 19.02.1886). Malgrat que nasqués a Andalusia, tingué una gran incidència en la restauració de la vida cristiana a Mallorca en el segle XIX, ja que la seva família, per raons polítiques hagué de sortir d'Andalusia i exiliar-se a Roma (1835). Tota la família fou hostatjada en la casa del Cardenal Giustiniani, antic Nunci a Madrid i ben avorrit dels liberals espanyols. El mes d'agost fou ordenat diaca i tres setmanes després prevere, i celebrà la Missa Nova dia 08.09.1836 en el Seminari de Roma. El Papa Gregori XVI li donà els títols de Cubiculari, Prelat Domèstic, Cambrer Secret i Protonotari Apostòlic.

L'any 1837 l'única germana que tenia, Anna, a Roma mateix, es casa amb el jove mallorquí Jaume Ballester d'Olesa, i el mateix any tots passen a viure a Gènova, on restaran nou anys, establint-hi Mns. Cabrera una Casa Missió, on aniran diferents mallorquins per estudiar i poder rebre l'ordenació sacerdotal, durant els anys que a Espanya no podia ser administrat aquest sagrament. Hi va estudiar un floret de capellans mallorquins: Rector Caldentey;

---

(39) Fiol i Tornila Mn. Pere. "Biografia del Rector Molinas", a *VIIè Simposium d'Història Social de la Religió. Noves aproximacions a la Beata Francinaina de Sencelles*. Col·lecció *Historia Vitae Magistra*, 6. Palma 2008 pàg. 95-160.

Gabriel Marià Ribes de Pina; Bernat Sales, capellà inquer anys i anys Vice-rector del Seminari; Miquel Cabot i Serra de Santa Maria, després missioner a Amèrica; Macià Pisà i Far, també de Santa Maria....

De 1848 a 1855 resideix a Mallorca i amb un grapat de capellans, comencen un seguit de missions populars. Visqueren a la Sapiència (1848-1850), a Monti-sion de Porreres (1850-1855). Durant el bienni progressista es dissolgué el grup de missioners, i veient que amb el pontificat del Bisbe Salvà (1851-1873) les coses anaven canviant, alguns membres del grup s'assentaren en les parròquies que havien guanyat en les darreres oposicions. El mes de gener de 1855 parteix cap a Roma, i entra el mes de maig a la Companyia de Jesús. Destinat a Mòdena va curar de l'educació de Carles VII i de l'Infant Alfons Carles –les vinculacions amb el carlisme no havien minvat gens ni mica–, i després, l'any 1860 és traslladat a Espanya, on va poder seguir predicant i missionant per terres de Castella, fins a la mort.

Monsenyor Cabrera, com era conegut per Mallorca, donà la tònica d'una vida totalment entregada a la causa de Jesús, dedicat a l'estudi i a la predicació, i malgrat que el seu mallorquí era graciós per la fonètica que tenia, era molt estimat per la gent i atreia cap a Jesús. Predicava moltíssim sobre el Cor de Jesús i era altament devot de Maria Santíssima, sobretot de la devoció a la Mare de Déu de Lourdes⁴⁰.

Mossèn Gabriel Marià Ribes de Pina i Gallard del Canyar (1814-1873)

De la història de Mn. Gabriel i la de la fundació que emprengueren ell i sa germana Josepa, crec que hi ha prou informació i que és coneguda a Mallorca. De totes maneres, don la bibliografia més avinent per a conèixer-los⁴¹.

---

(40) Són molts els indrets on podem saber del P. Francisco Ignacio Cabrera y Aguilar SJ. Diré que va deixar escrites aquestes obres: *Doctrina sobre los diez mandamientos*; *Guía práctica del estudiante al único término feliz de su carrera literaria*; *Ejercicio del santo Via-Crucis*; *Meditación sobre las verdades eternas para todos los días de la semana*; *Novena y septenario de los dolores y gozos del Patriarca San José*; *Poesías y canciones de Navidad*; *Ejercicios para la Confesión y Comunión*; *Consideraciones sobre las virtudes de la Santísima Virgen*; *De la elección de estado, o sea de los medios más fáciles y seguros para acertar en ella*; *Normas de vida para todo estudiante que desea salvarse y adelantar en las ciencias*; *Devoción a la Purísima Concepción de Ntra. Sra. La Virgen María*. Va traduir de l'italià al castellà: P. Vanni: *Prácticas devotas para la Sagrada Comunión*; del P. Girolamo Dutari: *Vida cristiana o práctica fácil de entablarla*.

(41) Sureda, Sor Maria. *Congregación de Hijas de la Misericordia, Terciarias de S. Francisco de Asís 1856-1929*. Editorial Seráfica Vich 1929; Llabrés Martorell, Pere Joan: "Dos hermanos para dar misericordia", *Suplemento Vida Nueva*, Diciembre 1994; Fullana, P. - Llabrés Pere J. *Gabriel Marià Ribes de Pina Evagelizador i Fundador 1814-1873*. Mallorca 1997, *Història de la Congregació de les Filles de la Misericòrdia* (1856-1921), volum I Lleonard Muntaner Editor. Palma, 2003; Gabriel Marià Ribes de Pina, Pvre. *Sermons*, volum I (1843-1859); volum II 1860-1873), edició a cura de Sor Maria Rigo Prohens, FFM. Palma 2006; La mateixa Sor Maria Rigo ha curat de la publicació de *CONSTITUCIONES de las Hijas de la Misericordia, Terciarias de San Francisco de Asís, dedicadas al servicio de los enfermos y á la enseñanza de las niñas*.

P. Francesc Molina i Guardiola (1825-1906)

Aquest prevere de la nostra Església fou ordenat l'any 1853, restaurà l'Oratori de Sant Felip Neri l'any 1864 i convertí l'antic Convent del Sant Esperit en un focus d'espiritualitat sacerdotal, on s'hi formaren molts dels capellans de la nostra Església. La bibliografia que hi ha és fàcil de consultar⁴².

Mn. Joan Cifre i Cànaves (1836-1897)

La parròquia de Pollença, des de la restauració del cristianisme a l'illa, estava en mans dels Templers, i en la supressió d'aquest Orde, passà als frares hospitalers, que hi posaven un Prior, que feia de Rector, i quan els convenia, el Prior residia fora de Mallorca i, d'acord amb el Sr. Bisbe, hi posaven un Viceprior, normalment un prevere prolencí. El darrer Viceprior que hi va haver fou Mn. Guillem Bosch i Rotger (1801-1860), que fou elegit Viceprior l'any 1843. Quan morí (1860), ja hi havia hagut l'apropiació, per part de l'Estat de tots els béns de convents i parròquies, i el Concordat de 1851. Responent a la consulta que es féu, arriba la Reial Orde de 21.05.1861, posant la parròquia pollencina en la normalitat administrativa de les altres parròquies de la Diòcesi. El primer Vicari Ecònom nomenat pel Bisbe fou Mn. Bartomeu Aloy i Llobera (1832-1905), ordenat prevere l'any 1857 i Vicari de la parròquia des de 1860. Era fill d'una de les famílies més poderoses de Pollença, coneguda com Can Franc, i amb fama políticament esquerrana, malgrat que fos una de les famílies més riques de la vila. Son pare havia estat Batle l'any 1840 i es mostrà moderat tirant a l'esquerra, son germà Pere Josep, era cunyat de Joan Albis, els quals, fent colla amb Guillem Cifre de Colonya, enfortien el Partit Republicà. Quan els republicans guanyen les eleccions, Mn. Bartomeu, dia 13.12.1871, presenta la dimissió d'Ecònom, perquè veu que serà difícil poder dur l'església endavant i haver de combatre amb un germà. Renúncia que fou acceptada i son successor serà Mn. Joan Cifre, que serà conegut amb el nom de "Rector Cusset".

Palma Imprenta de D. Felipe Guasp 1861, edició facsímil editada a Petra l'any 1981; *D. Gabriel Mariano Ribas, Pbro. Religiosas hijas de la Misericordia Registro I Año 1856*. Petra 1983; *Escritos*, Petra 1983; *Documentos II (1861-1873)* Petra 1988; *Documentos III (1814-1842)* Petra 1989; *Documentos IV (1843)* Petra 1989; *Documentos V (1844-1855)* Petra 1989. També el mateix any, en la mateixa impremta de Apóstol y Civilizador foren publicats els *Documentos 1826-1878* de la seva germana i cofundadora Sor Concepció de Sant Josep Ribas de Pina. Mn. Pere J. Llabrés i Martorell havia deixat a la impremta, ja corregida: *La iconografia de l'església de Pina (Mallorca) El programa de Mn. Gabriel Marià Ribas de Pina*. Lleonard Muntaner Editor. Inca 2007.

(42) Capó, Josep. *El P. Francisco Molina, restaurador de la Congregación del Oratorio de San Felipe Neri en Mallorca*. Biblioteca Balear. Palma 1962. Cañellas, Antoni. "El Pare Francesc Molina i Guardiola (1825-1906) restaurador de la Congregació de l'Oratori a Mallorca", a *Comunicació* 1990; Vallori Rotger, Marc, CO. *El Pare Molina, C.O.* Taller Gràfic Ramon, Palma 2006.

Mn. Joan, ja en els darrers anys de sos estudis eclesiàstics, fou nomenat Catedràtic de llatí del nostre Seminari, i quan el Rector Mn. Pere Josep Llompart i Campins (1858-1893) estableix la Dependència del Seminari, espècie de menjador de segona, perquè els anys de Seminari no fossin massa costosos a les famílies, Mn. Joan n'és el primer Director, fins que l'any 1868 passà a Pollença, per problemes de salut. L'any 1874 es nomenat Vicari Ecònom. La situació política era molt vidriosa, per la gran força que tenia tota la nombrosa ala esquerrana que hi havia. Ell era bastant afí al partit carlí i s'alià amb qui sigui per defensar la restauració i la regeneració de la vida cristiana en son poble, per això sofrí moltíssim. Patí dos esdeveniments molt luctuosos per a tot Mallorca, però que colpiren d'una manera especial els cristians de Pollença: la profanació de l'església del Puig de Maria i el sacrilegi comès en el Sagrari de la parròquia.

Per contrarrestar tota aquesta força que anava minant la religiositat dels pollencins, Mn. Joan treballà molt i bé, ajuntant forces per fer catecisme a la vila i a molts d'altres indrets de la fora vila pollencina, fundà escoles diürnes i nocturnes per a fer créixer la instrucció de grans i de petits, multiplicà les associacions religioses, tant per afavorir la difusió de la vida cristiana com també per dignificar el culte de les diferents esglésies de la vila: Parròquia, Sant Domingo, Monti-sion, Sant Jordi, Roser Vell, Calvari, Puig... Promogué la predicació de la Santa Missió, creà les Conferències de Sant Vicenç de Paül per atendre els necessitats.

Eren anys difícil per a Pollença, basta veure el que ens diu el glosador Joan Aguiló i Serena l'any 1889: "A Pollença passen ja / de mil que se'n són anats / perquè estan desesperats / sense feina ni menjà / i un altre mil hi ha / qui ja estan apareyats/ en poré per a partir / i si tots heu fan així / tot Pollença fojirà."⁴³

Mn. Cifre va saber donar resposta a les necessitats del moment, sense estalviar ni temps ni salut en profit dels seus germans pollencins. Bé ho reconeix la nota necrològica publicada en el bolletí del Bisbat i sobretot l'article necrològic que publicà Mn. Miquel Costa i Llobera⁴⁴. Certs autors han volgut interpretar tota la feina feta per aquest benemèrit capellà com una lluita contra l'acció humanitària i cívica que féu el Partit Republicà Pollencí encapçalat per Guillem Cifre de Colonya. És una manera d'interpretar les coses, de la qual un testimoni directe, com era Miquel Costa i Llobera, no combrega i ens mostra un exemplar sacerdot, lliurat en cos i ànima a la vida parroquial, mortificat en extrem, savi en les ciències eclesiàstiques, confessor prudent,

---

(43) Serra Busquets Sebastià. "L'emigració mallorquina: una perspectiva històrica", a *Les migracions*, Quaderns de Cultura fi de segle núm. 6, Ajuntament de Palma 1989, pàg. 40.

(44) BOBM 1897, pàg. 296, Miquel Costa i Llobera: "El Rdo. D. Juan Cifre, bosquejo necrológico", a *Obres Completes* Biblioteca Perenne. Barcelona 1947, pàg. 851-857.

adorador de l'Eucaristia, d'un fort caràcter acompanyat d'una voluntat d'acer, d'un geni curt, que havia aconseguit dominar admirablement.

Mn. Gabriel Pujol i Miquel (1849-1924)

Aquest capellà, nascut a Muro un 24 d'agost, en el si d'una família pagesa, passà al Seminari per estudiar, rebia la tonsura l'any 1874 i era ordenat prevere dia 10.06.1876 de mans del Bisbe Mateu Jaume. Restà a Muro fins que l'any 1878 fou enviat com a Vicari in Capite de Llubí fins l'any 1886, que passà a Alaró com a Vicari Ecònom, per passar a sa Pobra com a Rector l'any 1887, on restà fins a la mort, que li arribà dia 11.12.1924.

L'exemplaritat sacerdotal, el grau de vida espiritual que feia, l'entrega generosa i persistent als feligresos i a les coses del poble i de la parròquia, ens han estat explicades pel servent de Déu Mn. Antoni Aguiló Valls en la *Semblanza del Rdo. D. Gabriel Pujol y Miquel Párroco de la Villa de La Puebla*, publicació feta l'any 1969 per l'Ajuntament d'aquella vila, i que ara la postulació de la Causa de Don Toni Toniet torna a imprimir i serà presentada dia 30.01.2010. Sempre m'ha semblat que entre el Rector Pujol i el Vicari Toniet hi havia el paral·lisme que tenim entre el rector Balley i el Vicari Vianney a Ecully, ambdós s'animaven a entregar-se a Déu, a donar-se de bon de veres en profit de les ànimes que els foren confiades.

Sacerdots nascuts en la segona meitat del s. XIX

Mossèn Miquel Costa i Llobera (1854-1922)

L'eximi poeta de les nostres lletres té obert el procés de canonització, i cal veure'l com a Servent de Déu. No crec que faci falta aportar gaire informació sobre la seva persona, ja que Mn. Bartomeu Torres i Gost, en múltiples articles i opuscles ha estudiat el tema i en l'obra *Miguel Costa y Llobera 1854-1922. Itinerario espiritual de un poeta*, editat a la Biblioteca Balmes l'any 1971, ens n'ha ofert una imatge prou entenedora.

Mossèn Antoni Aguiló i Valls (1885-1976)

El Servent de Déu Mn. Antoni Aguiló, conegut a sa Pobra com Don Toni Toniet, també ha estat estudiat, en els aspectes històrics. La postulació de la causa en va donant testimoni contínuament. Hi ha la biografia, escrita per l'historiador pobler Rafel Socias Tugores: *Mn. Antoni Aguiló Valls (1885-1976). Vida i obra*, publicada per l'Associació Amics de D. Toni Toniet, sa Pobra 2007.

P. Gaspar Munar i Oliver (1899-1987)

Aquest Missioner dels Sagrats Cors, nascut a Pina a les acabatalles del segle XIX, entrà al Seminari l'any 1910 i l'any 1916 començava el Noviciat en la Congregació mallorquina. De 1939 a 1967 fou professor de Teologia Moral en el Seminari de Mallorca i són molts els preveres que l'hem conegut i hem

vist la seva vida. Té començat el procés de Canonització i el P. Josep Nicolau i Bauçà, l'any 1989, donà a la impremta, Taller Gràfic Ramon, la seva biografia: *El P. Gaspar Munar, Misionero de los Sagrados Corazones*.

Nascuts en el segle XX

Mn. Pere Bonnín i Bonnín (14.07.1903 - 03.05.1955)

Don Pere Bonnín serà el darrer capellà que posarem en el nostre llistat, ja va néixer en el segle XX. Son itinerari espiritual és semblant al de tants i tants preveres de la nostra Església, i son itinerari pastoral també. Ordenat prevere dia 18.12.1926 quedà com a adscrit a la parròquia de Manacor, pastoralment va treballar als oratoris forans de Son Sureda i ses Cabanasses, fou Rector del temple de Sant Roc, passà com a Regent a Sant Llorenç, en fou Ecònom, retorna a Manacor com a Vicari de la parròquia, treballa per dotar la barriada, ara dita de Crist Rei, d'un temple per poder donar millor servei espiritual a la gent. L'any 1950 és beneït el temple, que l'any següent serà convertit en parròquia i ell son primer Vicari Ecònom. Treballa amb seny i amb passió en el camp de l'Acció Catòlica, ja sigui amb els Joves, ja sigui amb els Homes; haurà de posar mà per ajudar els militars, establerts en aquells moments a Manacor, i així ho fa. Tota la gent va poder veure en ell un home després dels interessos materials, donat amb cos i ànima a la feligresia que li era encomanada i sa mort fou sentida i plorada per tota la ciutat de Manacor, que encara ara recorda el bon rector. Morí acabats de complir els 52 anys, són nombrosos els estudis, articles i col·laboracions que s'han escrit parlant dels diferents aspectes de la seva vida sacerdotal, entre ells: Fuster, Gabriel: *Semblanza del Reverendo Don Pedro Bonnín Bonnín Primer Ecónomo de la Parroquia de Cristo Rey de Manacor*. Impremta Mossèn Alcover, Palma de Mallorca 1960.

EL SEMINARI MENOR

Bartomeu Villalonga Moyà
Rector del Seminari menor

El Seminari menor és una institució que ha donat molts de fruits a l'Església al llarg de la seva història. Fins a dia d'avui ha complit una funció i en el futur creim que pot continuar amb la mateixa funció. Estam convençuts que Déu continua cridant també nins i joves, a qui ha elegit “des del si de la mare” per col·laborar en el seu projecte de salvació, com es manifesta en el profeta Jeremies (Jer 1,5) o en Joan Baptista (Lc 1,15). Però normalment Déu se serveix de mediacions personals i institucions que ajuden a escoltar, interpretar i seguir amb llibertat la seva veu. Aquest és el cas d'Elí en relació amb Samuel: Comprenqué Elí que era el Senyor qui cridava el nin i digué a Samuel: “—Vés, torna-te'n a dormir i, si algú et cridava, digues: “Parla, Senyor, que el teu servent escolta” (1 Sam 3,9). El Seminari és la institució eclesial específica que exerceix aquesta missió medidora en ordre a la vocació sacerdotal.

Aquesta reflexió en l'Any sacerdotal vol reafirmar la importància del valor actual del Seminari menor, així com la necessitat de cuidar la pastoral vocacional de la infantesa i la joventut.

1. Per què un Seminari menor?

El decret *Optatam totius* sobre la formació sacerdotal afirma que el Seminari menor és una comunitat educativa diocesana erigida pel Bisbe segons les normes de la Santa Seu per a cultivar les llavors de vocació sacerdotal¹ de qui, en edat primerenca, presenta indicis d'aquesta vocació i s'inclina pel sacerdoci diocesà secular.

Sense cap dubte la vocació sacerdotal es pot donar i de fet es dona en les distintes edats de la vida. Per això el Concili Vaticà II, d'acord amb la tradi-

---

(1) OT, 3.

ció de l'Església, parla quan fa referència a la vocació sacerdotal dels nins i dels adolescents de llavors vocacionals.² El Seminari menor, seguint la tradició i la veu de l'Església, vol ser una resposta a aquells joves que de ben joves presentin indicis de vocació sacerdotal dins ells.

Així el Menor de Mallorca vol ajudar nins i joves de la nostra Diòcesi a madurar aquestes llavors de vocació en estat germinal. Però perquè puguin créixer és necessari repetir aquella crida de Jesús als deixebles.

Tal com expressa l'evangelista Marc en l'elecció dels dotze,³ abans d'enviar els deixebles a predicar, Jesús els va cridar perquè restassin amb ell un llarg temps. Estigueren junts uns anys. Va ser per ells un temps de profunda amistat amb Ell. Aprengueren molt i es prengueren molt seriosament la seva preparació abans de començar a predicar. Aprengueren a ser apòstols, però a la vegada deixebles de l'únic mestre, Jesús. El Seminari menor vol ser aquest grup d'amics de Jesús que han escoltat la crida del Senyor.

El Seminari és un temps i un lloc en què unes "llavors vocacionals" se sembren en un terreny, perquè cresquin i germinin per a donar fruit. Un grup d'amics que amb Jesús i amb el recolzament de la família, dels formadors del Seminari i els capellans de la parròquia van descobrir quina és la crida concreta del Senyor a seguir-lo.

2. Finalitat del Seminari menor

L'exhortació apostòlica postsinodal *Pastores dabo vobis*,⁴ seguint el decret conciliar *Optatam totius*, afirma quina és la finalitat del Seminari menor. Aquesta és la de preparar els seminaristes a seguir Crist Redemptor amb esperit de generositat i puresa d'intenció.

El Pla de Formació per a Seminaris Menors de la Conferència Episcopal Espanyola ho ha especificat de la següent manera:⁵

- a) Proporcionar als qui manifestin indicis de vocació sacerdotal aquella formació que els disposi a seguir Jesucrist Pastor amb esperit de generositat i puresa d'intenció.
- b) Acompanyar els seminaristes amb els mitjans necessaris per a la seva maduració educativa en el creixement humà, cristià i específicament vocacional.

---

(2) PFSM, 1.

(3) Mc 3, 13.

(4) PDV, 63.

(5) Cf. PFSM, 20 i 21.

- c) Ajudar-los perquè puguin fer un progressiu discerniment de la seva pròpia vocació abans de prendre l'opció corresponent que els capaciti per a ingressar en el Seminari Major.
- d) Formar joves idonis per a l'entrada, vocacionalment responsable, en el procés educatiu del Seminari Major.⁶

En el procés educatiu dels seminaristes la institució potenciarà al màxim aquelles qualitats, actituds i capacitats, humanes i cristianes que permetin descobrir la crida per al ministeri presbiteral i respondre-hi. A més, el Seminari menor tindrà prou flexibilitat i obertura per a reconèixer l'itinerari personal de cada seminarista en la seva vocació sacerdotal d'acord amb la pròpia evolució psicològica i el seu grau de maduresa cristiana.

3. Valoració del Seminari menor en el magisteri actual de l'Església i en el Codi

El Codi de Dret Canònic⁷ afirma que no sols són vàlids, sinó convenients: “Allà on existeixen, que hom conservi i fomenti els seminaris menors i altres institucions semblants, on, per tal de fomentar les vocacions, sigui donada una peculiar formació religiosa al costat de l'ensenyament humanístic i científic; més encara, allí on el Bisbe diocesà ho cregui convenient, que proveeixi a l'erecció d'un seminari menor o d'una institució semblant.”

Per la seva part, la valoració del Seminari menor en el Magisteri de l'Església és molt àmplia. Només cal fer referència a dos documents importants: el decret conciliar *Optatam Totius* i l'exhortació postsinodal *Pastores dabo vobis*.

El Papa Joan Pau II a l'exhortació apostòlica postsinodal *Pastores dabo vobis*⁸ afirmà clarament per experiència de l'Església que la vocació sacerdotal es dona, amb freqüència, en un primer moment en els anys de la preadolescència o en els primeríssims anys de la joventut. No ens ha de resultar estrany constatar la presència de la crida de Déu en períodes molt anteriors. Per això els Seminaris menors continuen duent a terme una preciosa labor educativa, dirigida a custodiar i a desenvolupar aquells brots de vocació sacerdotal, perquè els alumnes la puguin reconèixer més fàcilment i els capaciti per a donar-hi una resposta.

En referència als llocs on no sigui possible un Seminari menor com a tal, com és el cas de Mallorca, el número 64 de l'exhortació *Pastores Dabo vobis*⁹

---

(6) RFIS, 11.

(7) CIC 234.

(8) Cf. PDV, 63.

(9) Cf. PDV, 64.

afirma que és necessari crear altres institucions, com podrien ser els grups vocacionals per a adolescents i joves. Encara que no siguin permanents, aquests grups podran oferir en un ambient comunitari una guia sistemàtica per a l'anàlisi i el creixement vocacional. Fins i tot vivint en família i freqüentant la comunitat cristiana que els ajudi en el seu camí formatiu, aquests joves no han de ser deixats sols.

4. Història. De l'internat de sempre al format Seminari menor en família

La partida l'any 1978 del Seminari major de Son Gibert (Seminari Nou) cap al centre de Palma, podem dir que marca un abans i un després en la història del nostre Seminari de Mallorca, i sens dubte marcarà el camí del Seminari menor.

L'edifici del Seminari Nou deixa de ser el lloc emblemàtic de la institució del Seminari, que tant havia costat i al qual havia dedicat tants d'esforços pastorals el Bisbe Joan Hervàs. Sens dubte els edificis no són el més important per a una institució, però també és cert que els edificis educatius són un símbol i un punt de referència per a les distintes generacions, que ajuden a estimar la institució que els ha formats.

Quan el Seminari major parteix del Seminari Nou, el Seminari menor queda tot sol. Això ha tingut molts d'avantatges però també molts d'inconvenients, com el fet que els seminaristes menors no han pogut comptar amb el referent vocacional dels seminaristes majors.

Mirant el camí que ha fet el Seminari menor podrem descobrir moltes dades per a poder llegir com s'ha arribat al menor en família.

Als rectors, Mn. Joan Trias i Mn. Antoni Gómez, els tocà viure anys molts durs, quan els seminaris menors de tot Espanya estaven en crisi i en tancaven molts. El Bisbe Teodor Úbeda va voler mantenir el menor lluitant contra totes les crítiques. En aquests anys hi havia una mitjana de 20 seminaristes menors, arribant fins a 40, la majoria de pobles de Mallorca, i venien acompanyats dels seus pares, que cercaven un lloc de millor formació per als seus fills i eren molts pocs els qui manifestaven interès pel Seminari major.

Sempre els rectors han intentat millorar molt la casa, l'ambient, la formació, la disciplina i l'espiritualitat. En aquests anys d'internat passaren pel Seminari menor molts d'al·lots que guarden un record entranyable de l'experiència. En aquests moments ocupen llocs importants en la vida social, política i cultural de Mallorca. D'aquesta època hi ha tres capellans diocesans, i un capellà missioner dels Sagrats Cors, que han passat pel Seminari menor.

Al curs 1999-2000, no hi va haver cap entrada al Seminari menor i començà com a rector Mn. Antoni Vadell Ferrer. El Bisbe Teodor Úbeda estava

convençut que calia fer una nova passa: s'havia d'anar a cercar els seminaristes. Si esperàvem que vinguessin pel seu propi peu, venien acompanyats pels seus pares, que, més que cercar un Seminari menor, cercaven un internat.

Mn. Antoni Vadell té notícies que la pastoral amb escolanets era una via interessant, i com que el curs 1998-1999 se n'havia realitzat la primera trobada, es començà a treballar amb escolanets. Se'ls ofereix conèixer més el Seminari menor, per descobrir més Jesús, per fer-se la pregunta vocacional: què vol Déu de mi, i si el Senyor vol que sigui capellà? D'aquests, n'entraran alguns al menor el següent curs.

Al curs 2001-2002 la comunitat estarà formada inicialment per 6 seminaristes. També inicien l'experiència cinc seminaristes externs. Aquests participaran una vegada al mes en les activitats que organitza el Seminari, i se'n farà un seguiment personalitzat. Aquests externs són adolescents que inicialment estan interessats a entrar al Seminari menor, però els seus pares no hi estan d'acord: haver-los d'escolaritzar a un altre col·legi, haver de separar-se d'ells. Per aquest motiu se'ls proposa que siguin seminaristes externs.

El rector Mn. Antoni Vadell coneix l'existència d'un seminari amb una situació i estil semblant al nostre, com és el Seminari menor de Màlaga, el qual amb alguns capellans visita.

Aquest any per Pasqua es realitza una convivència vocacional al Seminari menor. S'hi fa molta propaganda del Seminari menor, en les seves dues modalitats: intern i extern. El Seminari menor extern pren la denominació "en família", per la connotació pejorativa que té la paraula "extern" a Mallorca. Vuit nous seminaristes sol·liciten formar part del Seminari en família i es queda amb ells que es trobaran una vegada al mes. Cal dir que al mateix temps no hi ha ningú que s'interessi pel Seminari menor intern. Després de Pasqua el Menor té 16 seminaristes menors: 4 a la comunitat i 12 en família.

Al final del curs 2001-2002, després d'una llarga reflexió, feta pels formadors del Seminari i pel Consell Episcopal, el Sr. Bisbe, D. Teodor Úbeda, va decidir que el Seminari menor funcionaria segons la modalitat de Seminari menor en família (extern), a partir del curs 2002-2003.

Des d'aquests temps fins al dia d'avui, gràcies al suport i la confiança del Bisbe Jesús Murgui, l'experiència ha anat consolidant-se. Hi ha hagut una mitjana de 20 seminaristes cada curs. Amb aquests 7 anys de només Seminari menor en família han passat al Major 4 seminaristes menors. I des del moment que es posà en funcionament, mentre encara hi havia l'internat, allà pel 2001, ja ha donat el fruit d'una ordenació de prevere, Mn. Francesc Vicens Gomila.

5. Proposta educativa del nostre Seminari menor

Aquesta proposta educativa fou pensada i redactada a l'hora de començar la nova etapa de Seminari menor en família pel rector Mn. Antoni Vadell i pel formador Mn. Bartomeu Villalonga. Posteriorment amb altres equips formatius aquesta ha anat integrant noves modificacions.

5.1. Trobades amb la comunitat

5.1.1. Dues trobades mensuals

1. Trobada per grups d'edats: aquesta en principi és d'un parell d'hores en el mateix Seminari. Sempre consta de les mateixes parts: acompanyament, formació/activitats i pregària.

2. Trobada de tota la comunitat: consta d'un cap de setmana al Seminari. Aquestes trobades de manera preferent comencen en divendres capvespre fins al vespre del dissabte. Aquestes sempre segueixen el mateix esquema: formació, pregària, jocs, esport, tallers i celebració de l'Eucaristia amb les famílies.

5.1.2. El grup de la comunitat

L'adolescent necessita el grup, la colla per a fer qualsevol cosa. També a un adolescent que intenta descobrir la seva vocació, no li basta l'acompanyament d'un capellà, necessita compartir l'amistat amb altres joves que estan vivint la mateixa experiència que ell. En els encontres mensuals els seminaristes poden compartir l'esplai, l'esport, la reflexió, l'oració i les seves inquietuds més personals entre ells. Això els dóna confiança en el camí, i fa que no se sentin estranys com a seminaristes.

5.1.3. La formació

Els seminaristes segueixen un pla de formació. A cada trobada hi ha distintes reunions de formació en grups d'edats. De vegades el tema de reflexió neix a partir d'una jornada eclesial o un temps litúrgic, o de vegades pot ser un tema dels dossiers elaborats pels formadors dels Seminaris menors i la Conferència Episcopal, o altres temes que interessin els mateixos al·lots.

5.1.4. La pregària i la celebració

En cada un dels encontres tenim distintes moments de pregària. En el més llarg celebrem l'Eucaristia, en la qual també participen els pares.

En distintes moments del curs (Advent, Exercicis Espirituals, Quaresma...), tenim una celebració del perdó, i convidam els seminaristes que amb una certa regularitat rebin el sagrament de la Reconciliació.

5.1.5. Els grups d'edats

Perquè la reflexió i la formació sigui més adequada a la seva edat, tenim dividida la comunitat del Seminari menor en tres grans grups.

- Comunitat de Sant Josep: Seminaristes des de 6è de Primària fins a 2n d'ESO.
- Comunitat de Sant Francesc: Seminaristes des de 3r d'ESO fins a 4rt d'ESO.
- Comunitat de Sant Joan Bosco: Seminaristes de Batxillerat i mòduls de Formació Professional.

5.1.6. Els tallers

Amb l'objectiu de potenciar aficions entre els nostres adolescents, alternatives a les que els ofereix normalment la societat, cada seminarista participa en un taller.

Els més joves (fins a 1r d'ESO), participen en el taller de manualitats.

Els més grans (a partir de 2n) poden triar entre els tallers de música, de fotografia i el taller de teatre. Els monitors d'aquests tallers són laics i laiques, amics de la casa, que cada cap de setmana vénen a impartir el taller. També participen en les festes del Seminari i altres trobades perquè els considerem de la família del Seminari.

5.1.7. L'estudi

El Seminari menor acull estudiants des de 6è de Primària fins a 2n de Batxillerat, així com aquells que una vegada acabada l'educació obligatòria decideixen realitzar un mòdul de Formació Professional de grau mitjà o superior. La responsabilitat de l'estudi en viure a casa seva depèn sobretot dels pares. Si bé el Seminari no se'n despreocupa; per això intentem motivar, ajudar o solucionar els problemes que puguin anar sorgint en aquest aspecte. Per això els caps de setmana que els seminaristes estan al Seminari, també hi ha possibilitat d'un temps de l'horari dedicat a l'estudi.

5.1.8. L'esport i el temps lliure

És una dimensió molt important del pla de vida dels nostres seminaristes. Des del Seminari potenciam l'esport i la creativitat en el temps lliure. Per això disposen de les pistes esportives del col·legi, de la piscina a l'estiu, i de les dues sales de jocs del Seminari. A més volem que aquest temps sigui una eina de socialització del jove, ja que vivim en un moment en què predominen la individualitat i els videojocs.

5.2. Acompanyament personalitzat dels formadors

Els seminaristes cada cert temps tenen una entrevista personal amb el formador. Formador i seminarista hi revisen el pla de vida i conversen d'al-

tres temes importants relacionats amb el procés vocacional. És evident que els seminaristes necessiten el grup de referència, però potser el més essencial del projecte educatiu del Seminari menor es jugui en l'acompanyament personal per part del formador.

• **Pla de vida**

Cada seminarista a principi de curs elabora el seu pla de vida, d'acord amb les orientacions educatives que cada edat té en el seu Quadern Vocacional. Aquest pla de vida inclou els eixos següents: Amistat amb Jesús, Família, Amics, Estudi, Temps lliure.

Cada grup d'edat es proposa unes mediacions per dur a terme els objectius de cada eix, i cada seminarista ho personalitza. En cada entrevista amb el formador el pla és revisat.

Les orientacions educatives que proposa el nostre Seminari a adquirir durant tot el procés educatiu foren elaborades per l'equip de formadors del Seminari menor de Menorca i Mallorca al Santuari de Lluc, el mes de juliol de 2005 i reformades l'estiu del 2007. Les orientacions són les següents:

El primer pas: deixa't acollir i acull (6è d'EP, 1r i 2n d'ESO)

Virtuts essencials a adquirir per a la maduresa personal:

Amabilitat.

Ser agraït.

Sinceritat.

Hàbit d'ordre a tots els nivells (personal, escolar, habitació, puntualitat, temps lliure).

El segon pas: descobreix Déu, descobreix els altres i a tu mateix (3r i 4t d'ESO)

Per arribar a aquest gran objectiu, ens centram en aquestes virtuts:

Hàbit de reflexió.

Fomentar l'esforç i el domini d'un mateix.

Estar obert a la crida de Déu.

El tercer pas: viu l'aventura de respondre (1r i 2n de Batxillerat, o similars)

Virtuts a potenciar en aquesta etapa:

Confiança.

Risc.

Compromís.

Il·lusió.

• **Quadern Vocacional**

És un instrument molt important per a la formació del seminarista. És un quadern personal, d'ús privat del seminarista i adaptat a cada una de les tres etapes en què tenim dividida la comunitat. Aquest inclou:

- * El text de referència del Seminari menor: Jo 1, 35-51.
- * Una breu presentació i explicació del que és el Seminari menor.
- * Els objectius de l'etapa en concret a assolir per part del seminarista.
- * La concreció del pla de vida personal.
- * Recull de pregàries.

5.3. Relació amb les famílies

Un repte important del Seminari menor és implicar els pares en la formació dels fills, en el seu camí de maduració vocacional.

Podem dir que la majoria dels pares dels nostres seminaristes estan contents que els seus fills siguin membres de la comunitat del Seminari menor. Una gran majoria ve a cercar-los i participa en l'Eucaristia final de l'encontre. Ara bé, no tots veuen amb bons ulls que el seu fill arribi a capellà.

Com intentam implicar els pares en el procés de formació del seu fill?

* En els encontres mensuals llargs al Seminari els pares vénen a cercar els seus fills i participen en la celebració de l'Eucaristia.

* En les reunions de pares, on sempre s'exposa un tema i a partir d'aquest s'obri un diàleg, procuram oferir una plataforma perquè els pares tinguin un grup on puguin exposar les dificultats que sorgeixen amb un adolescent a casa. En aquest sentit el Seminari menor esdevé una institució que vol ajudar els pares en la seva apassionant tasca educativa.

5.4. Relació amb les parròquies

El gran repte del Seminari menor és el compromís del seminarista menor en família amb la seva parròquia. Cal tenir molt en compte l'edat i el moment de cada seminarista. La presència a la parròquia ha de ser molt normal, amb els joves de la seva edat, potenciant sempre l'actitud testimonial i apostòlica entre els seus iguals.

5.5. Relació amb el Seminari major

La relació del Seminari menor amb el Seminari major està molt potenciada pels motius següents:

- El rector del Seminari menor és formador del Seminari major.
- Alguns seminaristes majors col·laboren sistemàticament, per encàrrec del Seminari major, en les activitats del Seminari menor.
- En algunes activitats del menor, es convida a participar-hi els altres seminaristes majors.

- La festa titular de la Càtedra de Sant Pere és compartida pels dos seminaris.

5.6. Trobades vocacionals

Les trobades organitzades pel Seminari menor tenen un objectiu clar: donar a conèixer el Seminari menor, i oferir la possibilitat a nins i joves que ho vulguin de plantejar-se la possibilitat de ser seminarista.

Les distintes trobades (el dia de l'Església diocesana, el dia del Seminari, el campament diocesà d'estiu) són preparades pels mateixos seminaristes menors ajudant-los a fixar molt la seva identitat com a seminaristes menors.

6. Aposta de la Diòcesi pel Seminari menor

Sense cap dubte perquè el Seminari menor existeixi i compleixi amb la seva finalitat es necessari que la Diòcesi, apreciand-ne els fruits, hi aposti. Com tota obra pastoral necessita inversió en persones i en mitjans econòmics. Però per damunt de tot, la voluntat de voler col·laborar amb l'acció de Déu.

Moltes vegades pot parèixer que la inversió sembli desproporcionada als resultats i, en conseqüència, s'opti per altres camins. Les estadístiques vénen a demostrar que en general el nombre d'ordenacions procedents del Seminari menor en relació amb les entrades no ha disminuït respecte a altres èpoques. Per altra part, cal apuntar que no és fàcil que altres formes de pastoral vocacional donin millors resultats. L'experiència ens diu, més aviat, que la pèrdua del Seminari menor sol tenir com a conseqüència un fort descens de candidats per al Seminari Major.¹⁰

Ara bé, apostar pel Seminari menor significa apostar també per la pastoral vocacional amb nins, preadolescents i adolescents, i específicament per les vocacions al sacerdoci. A més, afirmar amb total rotunditat que la informació i l'orientació vocacional no és cap atemptat ni psicològic ni pedagògic contra la llibertat del nin i de l'adolescent. El que es vol és que augmenti i millori el servei d'ajuda per a escoltar i interpretar la crida de Déu, i així propiciar que el jove es demani: què vol Déu de mi?

I perquè això sigui possible és necessària una implicació de tota la Diòcesi a distints nivells:

1. No tenir por de sembrar i cultivar la vocació en els nins i joves, perquè aquesta es desenvolupa des de la més tendra infància.
2. Veure en el capellà un model a seguir. La història de la vocació de molts de sacerdots està vinculada a la proximitat amb qualque capellà. Aquest continua sent el factor més important dins els seminaristes actuals.

---

(10) *Habla, Señor. Valor actual del Seminario Menor*, 3, pàg. 28.

Només pot veure encarnada la vocació sacerdotal en un sacerdot, al qual coneix i al qual veu actuar. En ell descobreix la missió del ministeri presbiteral, el seu quefer en l'Església i en el món. I pel seu estil de vida podrà veure la vocació com un valor atractiu per a ell. La persona del sacerdot és icona de Jesucrist i ressò de la veu de Déu per al nin.

3. La família té una importància decisiva en la sembra de la vocació cristiana a tendres edats i en la vivència normal de la fe. Ella constitueix segons ha dit el Concili Vaticà II "com un primer Seminari".¹¹ La família cristiana té tals valors que el Seminari no en pot prescindir, més aviat han de treballar junts perquè els pares participin en el camí vocacional del seu fill.
4. La Catequesi i els catequistes fan un paper molt important, ja que avui potser siguin el primer contacte amb l'Església. Per això tenen una tasca important en la formació i també en el naixement i desenvolupament de vocacions. La Catequesi és un àmbit perfecte per a la pastoral vocacional, ja que és un procés d'iniciació cristiana que condueix a la trobada amb Jesucrist.
5. A més de la Catequesi, són moltes les formes de treballar pastoralment la infància i que no podem oblidar en les parròquies, els col·legis, els moviments apostòlics i associacions. Els grups vocacionals per a nins i joves, les escolanies parroquials o els distints clubs o associacions de nins i adolescents vinculats a Parròquies amb activitats recreatives, esportives, culturals i de temps lliure poden permetre, si s'aprofiten, una relació propera i espontània amb el sacerdot i ser així bons espais perquè germinin i madurin vocacions a la vida sacerdotal.
6. Molts de mestres o professors cristians han estat excel·lents sembradors de vocacions. Acompanyar un nin en el seu creixement com a persona és un privilegi del qual gaudeix el mestre. Veure les seves qualitats, les seves inclinacions, les seves reaccions, permet entreveure el seu futur i els camins per on Déu el pot orientar. Els mestres cristians poden seguir prestant una bona col·laboració en detectar possibles vocacions, cuidar-les i posar-les en relació amb el capellà.

Si es donen aquests condicionaments, hi haurà un ressorgiment vocacional i sense cap dubte el Seminari constituirà un signe viu que Déu segueix cridant avui al sacerdot i que la seva crida segueix trobant resposta en nins i joves.

---

(11) Cf. OT, 2.

SIGLES

CIC: *Codex Iuris Canonici*, 1983

OT: CONCILI ECUMÈNIC VATICÀ II, *Opatam totius*, Decret sobre la formació sacerdotal, 1965.

PFSM: CONFERÈNCIA EPISCOPAL ESPANYOLA, *Plan de Formación para los Seminarios Menores*, 1978.

RFIS: CONGREGACIÓ PER A L'EDUCACIÓ CATÒLICA, *Ratio Fundamental Institutionis Sacerdotalis*, Roma 1970 i 1985.

PDV: EXHORTACIÓ APOSTÒLICA POSTSINODAL *Pastores Dabo Vobis* de Joan Pau II a l'episcopat, al clergat i als fidels sobre la formació dels sacerdots en la situació actual, Roma 1992.

COMISIÓN EPISCOPAL DE SEMINARIOS Y UNIVERSIDADES, *Habla, Señor. Valor actual del Seminario menor*. Ed. EDICE, Madrid 1998.

QUIN PREVERE, PER A QUINA ESGLÉSIA?¹

*Rafel Mas Tous
Antoni Vadell Ferrer*

El Papa Benet XVI va convocar oficialment un “Any Sacerdotal” en ocasió del 150è aniversari del “dies natalis” de Joan Maria Vianney, el sant patró de tots els rectors del món, que començà el divendres 19 de juny de 2009, solemnitat del Sagrat Cor de Jesús –jornada tradicionalment dedicada a l’oració per la santificació del clergat. I aquest any, segons paraules del mateix Benet XVI, “desitja contribuir a promoure el compromís de renovació interior de tots els sacerdots, perquè el seu testimoni evangèlic en el món d’avui sigui més intens i incisiu.”²

La revista *Comunicació* amb motiu d’aquesta efemèride dedica aquest número a una reflexió sobre el prevere. A nosaltres se’ns ha demanat una breu aportació sobre la figura del capellà avui. El que oferim en aquest escrit són algunes reflexions, intuïcions i interrogants que ens plantejam com a preveres i pels preveres, per tal de viure el ministeri presbiteral en el present i futur de l’Església de Mallorca.

Començam assenyalant les prioritats en la vida del prevere que trobam a la *Pastores Dabo Vobis*, per tal d’establir el marc referent de la teologia del ministeri que ens ofereix el Magisteri. Després hem volgut fer una ullada, de manera molt simple, a la realitat del presbiteri de Mallorca. Ens hem centrat en les dades numèriques objectives. El que ens proposa l’Església universal

---

(1) Les reflexions que aquí trobareu són fruit de dues fonts. La primera, el número de *Surge, Revista Sacerdotal*, vol. 66, número 648-650 (2008). Monogràfic sobre el prevere jove d’avui. On podeu trobar dues reflexions dels autors d’aquest article que ens han servit com a rerefons. La segona són les aportacions que un grup de preveres “intergeneracional” ha fet a l’esbós que els presentàrem.

(2) Carta de Benet XVI amb motiu de l’inici de l’Any sacerdotal, en el 150è aniversari de la mort del sant rector d’Ars, 19 de juny de 2009.

cal concretar-ho a la nostra Església particular. El tercer apartat d'aquest article neix del diàleg entre els dos punts primers. Per això proposam alguns interrogants i intuïcions de futur, que ens sorgeixen de l'escolta del que ens demana l'Església avui als preveres, i de la mirada realista a la nostra capacitat de resposta. Finalment acabam amb una conclusió i dues citacions que interpel·len la nostra vida de preveres des de l'òptica d'una religiosa i el testimoni d'un prevere en una entrevista.

1. Prioritats en la vida del prevere segons *Pastores Dabo Vobis*³

La *Pastores Dabo Vobis*⁴ (PDV), en l'apartat de "la vida espiritual en l'exercici del ministeri" (núm. 24-26) deixa ben clar que "hi ha una relació íntima entre la vida espiritual del prevere i l'exercici del seu ministeri" (núm. 24). En tant que el ministeri sacerdotal és participació en el ministeri salvífic de Jesucrist, Cap i Pastor, aquesta relació íntima troba la seva expressió en la "caritat pastoral". En la mateixa exhortació apostòlica la trobam definida com "aquella virtut amb la qual nosaltres imitam Crist en la seva entrega de si i en el seu servei. No només és allò que feim, sinó la donació de nosaltres mateixos que mostra l'amor de Crist pel seu poble. La caritat pastoral determina el nostre mode de pensar i d'actuar, la nostra manera de comportar-nos amb la gent. I resulta particularment exigent per a nosaltres" (núm. 23).

Aquesta "caritat pastoral" ens exigeix de manera particular i específica una relació personal amb el presbiteri, unit en i amb el Bisbe, tal com diu el Concili Vaticà II a la *Presbyterorum Ordinis*, 14 (PO). Així mateix la "caritat pastoral" té la seva font específica en el sagrament de l'Orde, i troba la seva expressió plena i aliment suprem en l'Eucaristia, i és per això que la caritat

(3) No és la nostra intenció elaborar cap tractat sobre el ministeri presbiteral. Són molts els experts que ho han fet i de forma molt encertada darrerament en llibres, articles i ponències a Jornades de formació del clergat. Per citar-ne alguns: Profesores de la Facultad de Teología de Burgos, *Diccionario del sacerdocio*, Biblioteca de Autores Cristianos, 2005; Walter Kasper, *El sacerdote, servidor de la alegría*, Sígueme, 2008; Gisbert Greshake, *Ser Sacerdote Hoy*, Sígueme, 2003; Juan María Uriarte, "Aproximación panorámica a la espiritualidad de los presbíteros", a: *Quaderns de Pastoral* 162 (1997), *Ibid.*, *Ministerio presbiteral y espiritualidad*, IDATZ, Sant Sebastià 2004; Timothy Radcliffe, OP, *Les prêtres et la crise de désespoir au sein de l'Église*, a: *La Documentation catholique* 2322 (2004); Enzo Bianchi, *Als preveres*, Sígueme, Salamanca 2005; AA.VV., *Radiografía del clero secular español: Análisis de la encuesta a los sacerdotes diocesanos en activo realizada por la revista 21rs*, Verbo Divino, Estella 2008. Tenim molt presents les aportacions a la teologia del ministeri sacerdotal que han fet el Bisbe Juan María Uriarte i els preveres Saturnino Gamarra, de la Diòcesi de Vitòria, i Alfonso Crespo, de Màlaga. També la ponència de Marc Vilarassau SJ: *La necessària transfiguració*.

(4) Joan Pau II, Exhortació Apostòlica Postsinodal *Pastores dabo vobis*, sobre la formació dels preveres en la situació actual (25 de març de 1992).

pastoral constitueix el principi interior dinàmic capaç d'unificar les múltiples i diverses activitats del prevere (Cf. PDV 23).

Tenint en compte aquesta íntima relació entre la vida espiritual del prevere i l'exercici del seu triple ministeri, la PDV 26 s'expressa així:

1. "El sacerdot és, abans que res, ministre de la Paraula de Déu; és ungit i enviat per anunciar a tothom l'Evangelí del Regne."
2. "És, sobretot, en la celebració dels Sagraments i en la celebració de la Litúrgia de les Hores on el sacerdot està cridat a viure i testimoniar la unitat profunda entre l'exercici del seu ministeri i la seva vida espiritual."
3. "Finalment, el sacerdot és cridat a reviuere l'autoritat i el servei de Jesucrist, Cap i Pastor de l'Església, animant i guiant la comunitat eclesial."

Aquestes són les prioritats ministerials que ens suggereix el Magisteri de l'Església. Però tampoc no és casual o arbitrari l'ordre i la manera d'expressar-les: *per damunt de tot, ministre de la Paraula; sobretot, en la celebració dels Sagraments; i finalment..., animar i guiar la comunitat eclesial...*

2. Dades numèriques dels preveres a Mallorca, avui⁵

Parròquies	155
Preveres diocesans	240
Preveres diocesans en actiu	178
Religiosos amb càrrec pastoral	39
Diaques permanents	11
Rectors	105
Vicaris	49
Adscrits	27
Col·laboradors	35

---

(5) Aquestes dades corresponen al 31-12-2009 i fan referència als preveres, diaques i religiosos amb càrrec pastoral a la Diòcesi de Mallorca.

Edats dels preveres, diaques i religiosos amb càrrec pastoral

ANYS	NOMBRE	ANYS	NOMBRE	ANYS	NOMBRE	ANYS	NOMBRE
94	1	74	6	64	8	49	3
92	1	73	9	63	6	48	1
91	3	72	8	62	5	47	4
90	1	71	11	61	7	46	3
89	1	70	5	60	4	45	5
88	5	69	11	59	3	44	2
87	4	68	9	58	1	43	3
89	4	67	10	57	3	42	4
85	5	66	8	56	6	41	3
84	7	65	11	55	3	40	2
83	4			54	1	39	2
82	5			53	2	38	3
81	5			52	3	37	2
80	9			51	3	33	2
79	8			50	6	31	2
78	8					29	1
77	12					28	1
76	10					25	1
75	4						
TOTAL	97		88		61		44

Fixem-nos que aquestes són dades numèriques, però pensam que aquesta anàlisi no és suficient per a fer-se càrrec de quina és la realitat. Amb aquestes taules podem respondre a la pregunta “quants som?”, però no a la pregunta “qui som?” o “amb qui comptam?”, i d’això n’hem de ser molt conscients.

L’exercici del ministeri presbiteral ha anat canviant molt al llarg de la història de l’Església. La figura del rector de tota la vida ha estat i és una figura molt bella, però tal volta no sigui el model possible avui. El que no podem perdre, l’herència que no podem deixar del capellà d’ahir com Sant Joan Maria Vianney i tants d’altres preveres com ell, és ser pastors i apòstols. Si bé, el rector de tota la vida, només a un lloc, segurament ja no és possible.

Hi ha capellans a la nostra Diòcesi que han d'atendre diversos encàrrecs (parròquies, serveis diocesans, complementarietat de les dues tasques...). Si bé això no és el cas de tots. Encara n'hi ha bastants que només tenen una parròquia i poden exercir el ministeri a l'estil del "rector d'Ars"..., però la realitat no és aquesta: alguns d'ells només hi són hora de missa.

També es dona un altre cas: amb l'excusa d'haver d'atendre diverses tasques pastorals es justifica no dedicar-se de ple a cap d'aquestes.

Segurament amb aquests dos exemples feim una caricatura del prevere de Mallorca. No deixa de ser una realitat que sovint comentam entre preveres i amb laics. Atrèvim-nos a fer la gran pregunta i intentem respondre-la: quin és el model de prevere que necessita avui Mallorca i pot oferir la Diòcesi? Això és clar? Sembla que no sempre ho és..., perquè si no, no es donarien aquestes diferències, que uns tinguin tanta feina i altres tan poca. I no ho podem arreglar i excusar tot en les circumstàncies de cada un o amb els carismes personals, o que "això, tanmateix no ho arreglarem". El que és clar és que hi ha molta gent desencantada, i cal afrontar això amb profunditat, amb valentia i sense por, però hi hem de jugar tots i ens hem d'escoltar tots, capellans i Bisbe. A un capellà se li ha de poder dir quan se li confia una missió què se li demana i després acompanyar-lo per anar revisant-ho. El que és necessari és veure la globalitat del projecte diocesà, i que cadascú s'hi situï des de les seves possibilitats reals, per tal de saber amb qui comptam i amb qui no comptam. És això demanar massa?

3. Interrogants i intuïcions de futur

Tenint en compte les prioritats de la PDV i la realitat que revelen aquestes dades numèriques, ens atrevim a plantejar alguns interrogants, intuïcions i pistes de futur.

Cada un dels punts que enumeram a continuació va encapçalat per preguntes que sovint sorgeixen en les nostres reunions.

Hi ha dos principis que ens semblen fonamentals tenint en compte el context sociocultural de Mallorca, i la realitat de la nostra Diòcesi. El que urgeix més en aquest moment a ca nostra és "anunciar l'Evangelí del Regne a tots" (Mt 28, 19). Això passa, primerament i necessària, per viure i testimoniar amb la nostra vida aquest anunci. El prevere abans de ser servidor de la Paraula és destinatari de la Paraula. Abans de ser pastor és ovella. No necessita estar tan pendent de qui el segueix, com de "a qui segueix"; ens ho recorda Marc 3,13: "Jesús els cridà perquè estiguessin amb ell."

En la pràctica, la nostra pastoral és missionera?

En les nostres trobades, reunions i plans pastorals repetim constantment que estam en un context missioner, però ens demanam si ho tenim en compte en les nostres prioritats ministerials i si la nostra mentalitat pastoral és missionera. Cal anunciar l'Evangelí a tots, als allunyats i als propers, als que s'acosten ocasionalment a les nostres comunitats, demanant un servei, i que potser encara no han descobert la bellesa del Crist. A l'hora d'organitzar una unitat pastoral, tenim en compte la prioritat d'anunciar l'Evangelí o d'organitzar el servei de misses i d'altres celebracions? Quan cercam els àmbits pastorals on hem d'enviar els preveres que tenim, en quins àmbits pensam? A l'hora d'estructurar la formació dels futurs preveres, quin model de prevere els presentam? Per a quines prioritats els educam?

Ens urgeix redibuixar i redefinir el mapa pastoral de les nostres comunitats i els llocs d'anunci. Primer haurem de trobar els criteris per a fer efectiva aquesta redefinició. Ens haurem de posar d'acord en què entenem per par-ròquia i per comunitat, per unitats de pastoral i delegacions. Després caldrà prendre decisions; tal volta potenciar altres llocs de presència missionera o descobrir-ne de nous.

Dins aquest context missioner creim que com a Església de Mallorca hem de fer una opció clara i decidida per una pastoral d'evangelització a diferència i enfront d'una pastoral de manteniment. Evangelitzar constitueix la raó de ser de l'Església; la seva vocació i identitat més profunda. D'aquesta forma no es pot acontentar fins a arribar que tots els cristians assumesquin aquesta vocació com a vocació personal. En la mesura que la pastoral de l'Església en el seu conjunt –i en totes les concrecions possibles– sia de veres evangelitzadora, es convertirà en vocacional; en una pastoral que té com a centre Déu que crida cada un dels cristians.

Caldrà caminar cap a una Església que passi de l'espera a la proposta. Per això hauríem de ser preveres propers que no sols han d'acollir, sinó que han de saber perdre temps, escoltar, interrogar i deixar-se interrogar per la història i la realitat en la qual estam submergits.

És evangelitzadora la nostra pastoral?

No podem deixar de tenir en compte el procés d'evangelització que ens proposa el Concili Vaticà II, en el seu decret sobre l'acció missionera *Ad Gentes* (núm. 15-17), seguint aquest ordre: testimoni, caritat, anunci explícit de l'Evangelí, iniciació cristiana o catecumenat, vida comunitària i missió. No podem oblidar cap d'aquests elements i molt manco perdre la consciència que es tracta d'un procés molt ben entrellaçat. Si no arribam a l'anunci explícit de l'Evangelí, cal deixar ben clar que el nostre testimoni i la nostra caritat no són evangelitzadors; però al mateix temps, si la nostra pastoral no és

clarament de primer anunci, els itineraris d'iniciació cristiana, que proposa el PDP,⁶ seran vernissos superficials que no iniciaran a la vida cristiana, i no engendraran vida comunitària, i el resultat serà novament la frustració pastoral. Per a ser més concrets: què pot passar a una comunitat cristiana de Mallorca que només veu el capellà en el moment de la missa dominical? Pensem que si abans de la missa dominical no es cuida el testimoni enmig del carrer, la caritat i la cura de les persones, especialment pobres i malalts, la catequesi..., no farà falta que el capellà hi vagi, perquè prest no hi haurà gent que vagi a missa. Què haurà fallat?

Molt de camp i pocs segadors: què podem fer?

És cert que la manca de capellans fa que els nostres ritmes de vida siguin un poc "frenètics" però també pot fer que hi hagi l'anomenat "atur encobert".⁷ Ja ho apuntàvem més amunt. Tot això pot conduir-nos insensiblement a una superficialitat i un nerviosisme que produeixen incomoditat i malestar en un mateix i en el propi entorn. Conscients que les nostres vides només seran evangèlicament significatives si parteixen de la passió i la seducció per la persona de Jesús i el seu missatge, cal assumir la nostra responsabilitat personal en un camí de creixement interior.

Ens cal, avui més que mai, trobar un equilibri entre la disponibilitat per escoltar i atendre les necessitats del món i de l'Església, i al mateix temps respectar el propi subjecte, el propi ritme amb les pròpies necessitats. És molt important que tinguem instàncies que ens ajudin a fer aquest discerniment entre la disponibilitat i la necessitat. A alguns se'ns haurà d'animar a implicar-nos més en la tasca, a altres se'ns haurà de convidar a anar a un ritme més tranquil, a aprendre a delegar, a fer feina amb equip, a incorporar de manera concreta el laïcat.

Per altra part, diu una dita mallorquina que "hem de llaurar amb els bous que tenim", però potser haurem de delimitar també les quarterades a llaurar. El que no pot ser és que vulguem llaurar amb dos bous el que llauràvem amb setze. Si bé, també és veritat que ens hem de posar d'acord sobre quines són aquestes quarterades. No pot ser pocs bous i cadascú dispersat per distints indrets. És més que necessari que ens posem d'acord amb les famoses "prioritats" que cal consensuar i posar en pràctica.

---

(6) *Pla Diocesà de Pastoral 2009-2013*, Bisbat de Mallorca, pàg. 24.

(7) Amb aquesta expressió es refereix a la situació que viuen preveres quan et diuen: "No tenc feina." És a dir la "demanda" al que estan habituats de serveis sacramentals s'ha reduït tant que el prevere està en "atur". Quan el que realment hi ha és més feina que mai!!! Cf.: URIARTE, JUAN MARÍA, "Ministerio presbiteral y espiritualidad", *Idatz* (Gentza: 8), Sant Sebastià 2000, 24.

Tornant a la pregunta que encapçala el present apartat: què podem fer, amb tant de camp i pocs segadors? Ens atrevim a dir, a partir del que hem dit abans, dues coses:

- Vetlar pels segadors, ajudar-los a discernir entre la disponibilitat i la necessitat. Per això es necessita una instància que acompanyi els capellans i els ajudi a descobrir aquest equilibri.
- Tenir un projecte que marqui les prioritats i que es prenguin opcions en vistes a aquestes prioritats. Aquest projecte suposa una programació, una execució i una revisió.

La PDV ens diu que la identitat del prevere té una dimensió *essencialment relacional*. Ens hem de demanar com ha de ser la relació amb el Bisbe, amb el presbiteri, amb la vida religiosa, el laïcat? Com hem de plantejar la dimensió relacional del prevere? Comunitats-equips de preveres?

El capellà és un home de relació i en viu; també és el seu aliment, és constitutiu del seu ser i missió. Potser seria interessant formar petites comunitats apostòliques amb altres capellans? I amb altres laics, sentint i as-saborint la comunitat? Al cap i a la fi la diversitat és quelcom molt propi de l'element diocesà. Aquesta Església que estimam perquè la coneixem, o tal volta coneixem perquè l'estimam.

Som col·laboradors del Bisbe. Compartim el seu ministeri apostòlic i el seu sacerdoci. Som servidors d'un projecte que anima el Bisbe. El capellà no és un "llanero solitario" que fa el seu propi pla, d'acord amb les seves afinitats i eufòries espirituals. Duu a terme el projecte de la Diòcesi, enriquit amb tota la seva personalitat. És clar que això suposa que la Diòcesi tengui un projecte, que ha de respondre, no tan sols a les directrius dels superiors, sinó sobretot a les necessitats i prioritats de la Diòcesi. És clar que això no ho pot fer el Bisbe tot sol. Ho feim junts, com a presbiteri, com a Diòcesi. I el projecte neix del *diàleg*, de l'escolta recíproca i del discerniment. Ens és necessari a tots aprendre i exercir una altra manera de governar, de delegar, de servir, de relacionar-nos.

Com ha d'esser el prevere avui? Alguns parlen de prevere itinerant. Què pot significar?

No es tracta d'una itinerància que nesqui de la resignació, sinó de la mirada nova cap a Jesucrist i cap al món. El Senyor era un itinerant. Parlam molt de pastoral d'acollida, que les nostres comunitats siguin acollidores, i està molt bé. Però Jesús més que acollir, es deixava acollir, més que esperar a casa, anava pels camins i entrava en contacte amb la gent. Tal volta sigui aquest el model de capellà que hem d'anar perfilant per demà. Amb els d'Emaús (Lluc 24) Jesús entra en la conversa: estan desanimats i no el re-

coneixen. Ell tampoc no es presenta. Els escolta profundament, i amb molta senzillesa i delicadesa els exposa la seva manera de veure els fets. Queden encantats, els cau bé, i el conviden a sopar i a romandre. Jesús es deixa acollir, i en la fracció del pa el reconeixen. El capellà (i tot cristià) és algú que s'interessa per la conversa dels altres: per les seves preocupacions, per les seves vivències i preguntes, per allò que els angoixa i els fa feliços. Entra en diàleg, conversa amb el món, intenta entendre el seu llenguatge i escolta. Exposar amb delicadesa i discreció la seva visió, sabent que segurament no serà compartida per tots, però és la seva aportació des del respecte i el ser respectat. Es deixa acollir, perquè la seva amabilitat cau bé. I l'amabilitat no és una estratègia per a conquerir adeptes, és una característica pròpia d'un cristià que estima i cerca estimar cada dia més els altres i, a més, és molt conscient que necessita ser estimat.

Com es pot ser un prevere *itinerant* i alhora *encarnat* en la realitat? *Itinerant*, en tant que no serveix només una comunitat; *encarnat*, perquè és l'única manera de ser un prevere que evangelitza... El prevere no és un director general, és un pastor que acompanya, un servidor, un que escolta, que coneix la gent i els estima. Això passa per l'encarnació, també dins la itinerància. En la situació numèrica que abans hem descrit, respondre a la pregunta que encapçala el paràgraf és vital per a la vida dels capellans i de les nostres comunitats. És evident que aquí hi entra molt de prop la participació del laïcat, dels religiosos, dels diaques permanents, definir què entenem per comunitat, i equilibrar la nostra dedicació a les distintes realitats pastorals.

Llocs de presència del capellà ? On i com? Només la parròquia? Nous àmbits d'evangelització? Quins?

Hem de constatar que en la realitat social i diocesana en la qual som immersos sorgeixen constantment necessitats noves que posen a prova la nostra capacitat d'escolta i de resposta.⁸ Ens adonem que el que durant un temps ha estat vàlid, un dia deixa de tenir sentit, ja sigui perquè no es correspon amb una necessitat real o perquè es converteix en un treball, possiblement eficient, però que no diu res de l'evangeli en el context. Davant d'aquesta situació, el repte consisteix a superar la temptació de construir un món a la nostra mesura, on ens trobem bé perquè el coneixem, perquè és el que sempre hem fet, perquè ens hi sentim identificats. No deixa de ser una espècie de niu

---

(8) A l'antic Mestre de l'Orde dels dominics, Fr. Timothy Radcliffe, se li va demanar quins eren els nous camps de missió i quins hauríem de tancar per fer front als nous. Ell contesta dient: "Usted pregunta por lo que deberíamos cerrar. Creo que primero la cuestión a la que debemos responder es qué deberíamos abrir. Hagamos algo nuevo primero y luego veamos lo que, en consecuencia, debemos abandonar." Cf.: Timothy Radcliffe, *Os llamo amigos: entrevista con Guillaume Goubert*, San Esteban, Salamnca 1981, pàg. 82.

càlid que va perdent en exigència de compromís, encara que de vegades el sapiguem justificar amb construccions intel·lectuals i pastorals molt sòlides.

Si és veritat que el camí que féu Jesús ningú no el pot fer per mi, també és cert que l'he de fer amb tots vosaltres... Quina alegria poder gaudir d'una comunitat, d'un equip, d'un grup. La parròquia no és per a molts aquesta referència i vivència comunitària? A la comunitat, la que sigui, hi hem de trobar la confirmació de les nostres opcions cristianes que potser ens fan sentir "com un orfe perdut", enmig d'una societat que no és cristiana; il·luminació o discerniment per a les nostres decisions; contrast i interpel·lació en les nostres debilitats; espais de celebració joiosa de la fe.

A tall de conclusió

El que no podem fer és enganyar-nos a base de sublimar la nostra situació, fent veure que miram a una altra banda i esperant que el temps faci que les coses s'arreglin totes soles. Aquesta actitud és la que ens ha fet més mal els darrers anys. Per això no hem canviat coses que fa temps ja haurien d'haver estat previstes, per això hem seguit esperant que la tendència a la baixa de les vocacions sacerdotals es revertiria de cop i tornariem a tenir el Seminari ple. Hem fet una mica com l'estruç que fica el cap a terra per tal de protegir-se, però amb el cap ficat a terra les coses tendeixen a empitjorar, no a millorar.

Podem fer menys per tal de fer millor. Hauríem de **prioritzar**, no tant en funció d'uns plans pastorals ideals, per molt necessaris que siguin, sinó en funció dels nostres talents i de les nostres possibilitats reals, que encara són moltes. Hem d'optimitzar els recursos que tenim intentant que no es cremin inútilment i mirant de treure el millor rendiment. Tal volta podríem començar fent un diagnòstic, no d'allò que no funciona, sinó d'aquelles coses que funcionen a la nostra Església, i per funcionar volem dir el següent: allò que obté resposta, allò que convoca tant la gent de fora com la de dins, allò que produeix "consolació" col·lectiva, allò que anima a seguir apostant. Segons aquest diagnòstic, caldria definir la prioritat, allò que preferim a tota la resta, allò per què estam disposats a "gastar-nos els quartos". No vol dir que tota la resta no sigui important, sinó que la seva importància serà relativa a la importància d'allò que hem posat en primer lloc.

Si com a preveres de l'Església de Mallorca creim en el futur, crearem futur. Crear futur voldrà dir, en primer lloc, conversió personal. Després haurà de venir la transformació d'estructures; és a dir, realitzar canvis seriosos en la nostra vida i les nostres obres. No de forma teòrica, gloriosa, sublimada; sinó des de les realitzacions concretes; encara que sia des del dolor de la recerca, des de la imperfecció.

Acabam amb dues citacions textuais perquè ens semblen interessants, ja que indiquen dues pistes per a la vida del prevere. La primera ens convida a no eludir la nostra responsabilitat en la situació del prevere avui. I la segona ens diu que avui ser capellà és complex, però que aquesta dificultat no ens impedeix una vida reeixida.

“El hecho es que no es obligación nuestra preservar la vida religiosa. Nuestra única obligación consiste en morir siendo religiosos. Debemos dejar de buscar razones, de aceptar excusas, de contarnos profecías que se cumplen a sí mismas y que nos permiten seguir en nuestro puesto. Hablamos de disminución numérica y de incremento de edad media como si las cifras y el tiempo fueran el sentido de nuestro compromiso y la medida de nuestro éxito. Hablamos de tradición y de “vida espiritual” como si las actividades diarias y los rituales inmutables fueran el signo de nuestra fidelidad o la manifestación de nuestra fe [...]. Como todos los demás en nuestra cultura, consideramos las instituciones como signos de nuestro éxito, y su pérdida como un símbolo de nuestro fracaso, como una razón para acomodarnos y dejar que el resto del mundo siga adelante.”⁹

“Em sembla que a vegades tenim un problema: no saber viure Déu joiosament. Els capellans passem moments molts trists per la vida que fem, per la solitud que hem d'afrontar, per la incomprensió d'alguns pobles, que a vegades no els entenen, o perquè ells no entenen el poble. I la joia es perd. A més els capellans, quan ens reunim, parlem dels nostres problemes i l'important és viure els problemes dels altres. El capellà només té dues maneres d'afrontar la vida. La primera –ja no et diria la pregària– és sentir-te lligat a Déu irreversiblement. I la segona és que no ha de viure **per** la gent, ha de viure **de** la gent.; és a dir, la vida la reps dels altres [...]. Ser capellà és tan bonic, que no pot ser fàcil. El moll de l'os de ser capellà és saber que Déu t'ha arreglat i no t'ha preguntat si t'agrada o no. No pertanye's, pertànyer als altres i assumir que hi ha moments que els teus propis problemes i les teves pròpies misèries passen a segon terme perquè has de ser simplement una ànima que acull una altra ànima.”¹⁰

---

(9) JOAN CHITTISTER, OSB, *El fuego de estas cenizas*, Sal Terrae, Santander 1988, pàg.88.

(10) MARIA TERESA POUS, *Mossèn Ballarín: Retrat d'una vida*, Club Editor, Barcelona 1993, pàg. 67.

REALITAT SACERDOTAL PER AVUI I DEMÀ

Llorenç Alcina Rosselló

I. Quin sentit té el ministeri sacerdotal en l'Església?

En aquestes darreres dècades, i en tot el segle XX, des del Papa Sant Pius X fins a Benet XVI, ja en el segle XXI, mai el magisteri pontifici i episcopal no havia dedicat tants de textos als preveres, al ministeri sacerdotal i a les seves necessitats. Però és un fet eclesial que en realitat foren sobretot els fundadors de congregacions sacerdotals els que posaren interès a ajudar els preveres, sovint més que els bisbes. Perquè, en el fons, l'estructura piramidal eclesial, d'abans de l'Església en comunió del Concili Vaticà II, incloïa els preveres com una part del funcionament de la complexa organització eclesiàstica.¹

Situar bisbes i preveres en el capítol tercer de la constitució dogmàtica *Lumen gentium* com a eixos de la comunió eclesial i dedicar als preveres el decret *Presbyterorum ordinis*, indicant-hi que han de viure “a la manera dels apòstols”, afirmació que va fer inserir en el text el Cardenal Marty, Arquebisbe de París, donà a la comprensió del prevere una novetat existencial dins l'Església.

Una qüestió interpel·la tot un sector del Poble de Déu: què és el que distingeix bàsicament el laic dels altres ministres de l'Església? Quines són les seves funcions essencials? És per ventura com un sacerdot de l'Antic Testament o d'una altra religió desenvolupada? Que té a veure amb l'anunci de l'Evangeli, amb el sacrifici del culte o el ministeri de la direcció de la comunitat eclesial?

---

(1) Benet XVI. “Los sacerdotes, testigos de la misericordia divina. Catequesis sobre San Juan Eudes”. *L'Osservatore Romano*, edició setmanal en llengua espanyola, XLI, 34, 21-08-2009, pàg. 12.

Aquestes preguntes es poden destriar d'entre molts d'articles o taules rodones sobre el sacerdoci. És necessari respondre a les qüestions, si volem que l'Església pugui proposar encara amb garantia als seus membres assumir el ministeri sacerdotal per continuar la missió eclesial.

La resposta que donarem és sobretot en vista a la identitat i la funció sacerdotal, perquè solament així sabrem que té futur necessari el ministeri sacerdotal. Per això la primera afirmació a fer sorgeix del decret esmentat del Vaticà II sobre la vida del prevere. En el número 2, en continuïtat amb el Concili de Trento, diu: "El mateix Jesucrist, d'entre els seus deixebles, en va instituir alguns com a ministres que en la societat dels creients tinguessin la santa potestat de l'Orde per a oferir el sacrifici eucarístic i perdonar els pecats i oferissin públicament l'ofici sacerdotal [...]. Per això el sacerdoci dels preveres suposa certament els sagraments de la iniciació cristiana. Però el sacerdoci és conferit per aquell especial sagrament amb el qual els preveres, per la unció de l'Esperit Sant, queden segellats amb un caràcter particular i així es configuren amb Crist Sacerdot de forma que poden obrar en persona de Crist Cap («in persona Christi»).

El sacerdoci ministerial és per la pròpia naturalesa comunió i configuració amb Crist Sacerdot, Profeta i Pastor. El futur sacerdotal serà sempre el desenvolupament continuat, fins a la fi de la història, d'aquesta realitat.

Podem alterar l'orde dels títols i funcions i concebre el ministeri per l'encàrrec d'anunciar l'Evangelí, com el Vaticà II ha fet: "El Poble de Déu es congrega primerament per la Paraula del Déu vivent, que amb tota raó és cercada en l'anunci dels preveres [...], que tenen com a primer deure el d'anunciar a tots l'Evangelí de Déu" (PO 4).

És només a continuació que parla de la funció eucarística del prevere: "És des d'aquest anunci de l'Evangelí que els preveres, consagrats per Déu, essent el seu cap el Bisbe, són fets especialment participants del sacerdoci de Crist i actuen en la celebració del sacrifici eucarístic com a ministres del sacerdoci de Crist i són ministres en la litúrgia per l'acció de l'Esperit Sant en ells en bé de la comunitat eclesial [...]. Per la celebració de l'Eucaristia, de forma assenyalada, ofereixen sacramentalment el sacrifici de Crist" (PO 5).

Però endemés, el Vaticà II desenvolupa la funció pastoral dels preveres, que duen a terme la missió de Crist, Cap i Pastor, dient que "els preveres, que exerceixen l'ofici de Crist Cap i Pastor segons la part d'autoritat que els és pròpia, reuneixen en nom del bisbe la família de Déu com una fraternitat que té un sol cor i per Crist, en l'Esperit Sant, la condueixen a Déu Pare" (PO 6).

El Concili Vaticà II té el gran mèrit d'haver establert i mantingut l'equilibri entre les tres classes de funcions del ministeri presbiteral: la missió profètica de proclamar i ensenyar la Paraula de Déu; el poder sacerdotal de celebrar els sagraments i, sobretot, d'oferir el sacrifici eucarístic; i la responsabilitat pastoral de dirigir la comunitat del Poble de Déu.

Per tant, segons el Vaticà II, no es pot ni infravalorar ni privilegiar cap de les tres responsabilitats del ministeri. Podríem dir que en l'Edat Mitjana es va remarcar el poder sacerdotal, mentre que la Reforma Protestant va mantenir solament la missió profètica i la responsabilitat pastoral, deixant absolutament al marge el poder sacerdotal.²

La *Confessió Helvètica Protestant*,³ document fonamental de la Reforma per la seva influència, publicat el 1566, afirma amb contundència que “en el Nou Testament no es dona cap rastre de sacerdoci, perquè nostre Senyor no va ordenar en l'Església de la Nova Aliança sacerdots, és a dir, ‘sacrificadors’ que, havent rebut cert poder de suplicar, poguessin oferir diàriament com a hòstia i sacrifici la mateixa carn i la mateixa sang del Senyor, sinó que els va ordenar per a l'ensenyament i administració dels sacraments”. Aquesta administració, per la Reforma, es reduïa a dos sacraments: el baptisme i l'eucaristia.

El professor A. Gounelle⁴ ha afirmat que “per la mateixa Reforma, la tasca principal del ministeri és anunciar l'Evangelí, predicar-lo i explicar-lo, sense cap connotació sacrificial”. Una valoració feta en les diverses famílies de la Reforma: luteranisme, calvinisme, etc., ens fa constatar aquesta realitat. La Reforma del segle XVI va trencar amb la Tradició, és una ruptura que, a Joan Pau II, li va fer afirmar “que era un cisma” que no guardava, afegim, a nivell sacramental, possibilitats d'apropament, ja sia al catolicisme o a l'ortodòxia. Però el camí vers l'Eucaristia ha de ser la meta.

El Vaticà II ha afirmat, amb total claredat i equilibri, la triple funció dels preveres com a ministres de la Paraula de Déu, ministres del culte litúrgic i especialment de l'Eucaristia, i guies i pastors del Poble de Déu. Diu així: “En el ministeri del sacrifici eucarístic, en el qual els preveres acompleixen el seu principal ministeri, es realitza continuadament l'obra de la nostra redempció, i per tant, se'ls demana amb tota la força possible la seva celebració quotidiana, perquè encara que no hi puguin ser presents fidels, és certament acte de Crist i de l'Església” (PO 13).

Queda clar que el Vaticà II parla molt clarament del caràcter sacerdotal del prevere, que ofereix cada dia el sacrifici eucarístic, acte de Crist i de la seva Església, i que “en la pregària de la Litúrgia de les Hores ofereix la seva veu a l'Església en nom de tota la comunitat humana i així persevera en l'oració juntament amb Crist, que viu sempre per a intercedir per nosaltres, com diu la carta als Hebreus (7, 25)” (PO 13).

---

(2) Nicolás López Martínez. “*Presbyterorum ordinis* y Vaticano II” a Profesores de la Facultad de Teología de Burgos. *Diccionario del Sacerdocio*, BAC, Madrid 2005, pàg. 629-639.

(3) *La Confession Helvétique de 1566*. Edition de J. Courvoisier, Ginebra 1944, cap. 18.

(4) A. Gounelle. “Le sacerdoce universel” a *Études Théologiques et Religieuses*. 63 (1968), 430.

Aquest és un punt molt important en la diferència entre catòlics i protestants sobre la doctrina del ministeri. Per l'Església Catòlica, el bisbe o el prevere tenen un caràcter sacerdotal, que exerceixen principalment en l'Eucaristia. Mentre que per les tradicions protestants nascudes al segle XVI, el ministre ordenat no té absolutament aquesta propietat ni aquesta funció sacerdotal, solament la missió profètica i pastoral de Crist, mitjançant la proclamació de la Paraula i la direcció de la comunitat eclesial.

En els diàlegs, tan freqüents des del Vaticà II, i en els documents que s'han ocupat del problema del ministeri sacerdotal, sovint s'han cercat coincidències, certament importants, encara que sense insistir massa en la diferència relativa a la qualitat sacerdotal del ministre ordenat, tant si és bisbe com prevere. Algunes vegades s'ha arribat a acords o equivalències forçades, que tal volta no reflecteixen les autèntiques postures d'una part i de l'altra. Per això, l'ecumenisme de la veritat haurà d'arribar a fer constatar els autèntics punts de convergència, però sense infravalorar les divergències reals que encara subsisteixen, ja dins la primera dècada del segle XXI.

És necessari recordar que, encara que el Vaticà II afirma clarament en el decret *Presbyterorum ordinis* el caràcter sacerdotal del presbiterat, utilitza el terme "prevere" per a designar el sacerdot. Amb aquest fet pretén fer reviure la concepció tradicional dels tres ministeris de l'episcopat, el presbiterat i el diaconat. El decret pretén, per tant i sobretot, definir el servei propi del prevere en relació amb el bisbe. És per això que els anys posteriors al Concili Vaticà II els estudis sobre el ministeri han utilitzat tan abundantment els termes de "sacerdoci, sacerdot, sacerdotal". La conseqüència ha estat que el contingut tradicional de la paraula "sacerdoci" tendeix a convertir-se en un simple adjectiu. Per això, en realitat han tingut tan poc èxit expressions com "ministeri sacerdotal" o "actualitat sacerdotal del ministeri".

Igualment ha estat tractat el presbiterat en relació amb el laïcat, i sobre tots dos –presbiterat i laïcat–, el Vaticà II ha reflexionat fonament, fent ressorgir més el sentit del "sacerdoci comú" o reial i baptismal, relacionat amb el "sacerdoci ministerial" dels preveres i els bisbes.

Per altra banda, tal volta el decret sobre la vida dels preveres del Vaticà II ha intentat conciliar la doctrina conciliar sobre el presbiterat i el laïcat, però sense arribar a donar un impuls renovador a una autèntica espiritualitat sacerdotal del presbiterat. Podria ser aquesta la causa del que s'ha anomenat "crisi de la identitat del sacerdot" i la raó de la caiguda de l'espiritualitat sacerdotal dels ministres de l'Església, encara que el magisteri posterior ho hagi complementat?

El fet que no s'hagi subratllat, com feia la Tradició, el caràcter sacerdotal dels preveres, no ha duit tal volta a una interpretació marcadament social i funcional del ministeri?

Al prevere, se'l veu fonamentalment com l'home de la Paraula, encarregat de predicar l'Evangeli i d'ensenyar la doctrina de l'Església; després com a pastor o guia de la comunitat cristiana, amb la missió d'organitzar els diversos serveis eclesials i d'establir relacions amb l'Església local i la societat.

Hem de dir que la importància que se li ha donat a la dimensió profètica i a la funció pastoral del ministeri presbiteral pot debilitar el caràcter sacerdotal que hauria de caracteritzar sempre la relació essencial del ministre amb Crist Sacerdot en una vida de contemplació, d'oració i d'ofrena, en la qual la celebració del sacrifici eucarístic conserva el lloc clau.

És a dir, que la veritat plena del ministeri cristià no és factible més que quan es dona un equilibri entre els tres aspectes o serveis que el constitueixen: 1) profètic (proclamació i ensenyament de la Paraula de Déu), 2) sacerdotal (ofrena de l'Eucaristia, celebració litúrgica i sacramental, intercessió des de la contemplació) i 3) pastoral (edificació de l'Església i organització dels seus serveis).

Cal tenir present un fet postconciliar: insistir tant en el ministeri presbiteral en relació amb l'episcopat, el diaconat i el laïcat, com a servei de la Paraula i responsabilitat en l'edificació de la comunitat eclesial, ha fet que s'hagi anat desdibuixant, a poc a poc, la dimensió sacerdotal de ministeri, és a dir, la seva vessant sacramental, eucarística i contemplativa. És ver que el sacerdot està al servei de la Paraula i de la comunitat, però és també i sobretot home d'oració i de contemplació, en comunió amb Crist Sacerdot, i que reproduïx sacramentalment la seva ofrena eucarística i la seva intercessió contínua. Aquest caràcter sacerdotal del ministeri és *essencial* per a definir-ne la identitat i l'espiritualitat específiques.

La identitat fonamental del sacerdot catòlic s'arrela bàsicament en el fet de ser un elegit per Déu i per l'Església per a oferir tota la seva vida a la comunió contemplativa amb Crist Sacerdot i intercessor, primerament mitjançant el sacrifici eucarístic, i després amb la Litúrgia de les Hores i l'oració dialogal personal, que és contemplativa sempre; per a servir Crist Profeta, proclamant i ensenyant la Paraula de Déu; per a reunir la comunitat eclesial en nom de Jesucrist Pastor per la força de l'Esperit Sant.

Així quan el caràcter sacerdotal del prevere pot mantenir l'equilibri de les tres funcions essencials del ministeri, la seva espiritualitat el defineix i marca específicament com a home del sacrifici eucarístic, de l'oració litúrgica i contemplativa. Aquest vincle entre sacerdoci ministerial i sacerdoci eucarístic és un element permanent de la tradició catòlica de l'Església.

Dissortadament, la Reforma Protestant el va minimitzar o contestar, fonamentant-se en una interpretació peculiar del Nou Testament. Tal vegada el diàleg ecumènic s'ha posat de part d'aquesta contestació. De fet, alguns exegetes actuals, que redueixen la seva interpretació al Nou Testament, sem-

bla que es recolzin en una concepció *no* sacerdotal del ministeri cristià. És un fet que catòlicament *no* podem admetre.⁵

És ver que el Nou Testament presenta un cert silenci sobre el caràcter sacerdotal del ministeri, però aquesta realitat sacerdotal anirà explicitant-se, a poc a poc, en la tradició dels quatre primers segles, etapa esplendent dels Pares de l'Església i dels Concilis. És un fet que sorgirà una relació entre el Nou Testament –amb allò poc que manifesta sobre el caràcter sacerdotal del ministeri, però que és suficient– i la Tradició, que utilitzarà sense dubtar-ne el vocabulari sacerdotal per a construir una espiritualitat sacerdotal del ministeri.

La celebració de l'Eucaristia com a memorial del sacrifici del Senyor impulsarà l'Església dels primers segles a aprofundir en l'espiritualitat sacerdotal del ministeri. L'anomenada "oració sacerdotal de Crist", en el capítol 17 de Sant Joan, i la carta als Hebreus clarifiquen el misteri de la participació en el sacerdoci de Crist com a únic sacerdoci, puix que Ell és el Gran Sacerdot. Endemés, aquesta participació en el sacerdoci de Jesucrist implica la successió apostòlica del ministeri de l'Església, perquè la comunió amb Crist passa per la comunió amb els apòstols, ambaixadors i ministres seus, com diu Sant Pau.

II. Vivim el final del sacerdocí?

És un recent article del Bisbe de Baiona (França), monsenyor Marc Aillet, que duu el títol de "I si demà no teníem pus sacerdots?",⁶ el que ajuda a reflexionar des de l'afirmació de Benet XVI en la seva carta per a l'Any Sacerdotal (2009-2010), quan demana als preveres "un compromís de renovació interior més incisiu i vigorós per a donar testimoni evangèlic en el món d'avui", en un moment en què la disminució de preveres arriba a nivells extrems, especialment a Europa, i en diversos països el reagrupament de les parròquies exigeix respostes sacerdotals noves.

Encara que el descoratjament de molts és fort, l'esmentat bisbe ens indica "repartir des de Crist" i viure el que també demana Benet XVI: "Una Església manco seduïda per massa activitats i més decididament consagrada a l'oració." No podem oblidar que "és el Senyor qui construeix la seva casa" i des de diverses formes de pregària podem relançar l'evangelització i així preveres i laics reprendran el mandat missioner de Jesucrist, que no ha perdut de cap manera actualitat: "Anau per tot el món i proclamau l'Evangeli a tota la creació" (Mc 16, 15).

---

(5) Philippe Ferlay. *Compendio de la fe catòlica*, Ed. EDICEP, València 1989, pàg. 229-231.

(6) Marc Aillet. "Et si demain nous n'avions plus des prêtres?" a *L'Église dans le monde*, 145, octobre 2009, pàg. 8-9.

La crida a la nova evangelització fou la crida clau del Vaticà II, confirmada per Pau VI i repetida en tots els continents per Joan Pau II, des del document de Pau VI *Evangelii nuntiandi* de 1975, que podem dir que constitueix el programa de l'evangelització del món modern. Encara que l'expressió concreta de "nova evangelització" és de Joan Pau II, que la va pronunciar per primera vegada en la seva visita pastoral a Haití. Però l'empenta, l'havia donada el Vaticà II en diversos documents. És un anunci per a batiats i no batiats, en un ambient guanyat per la secularització. Precisament en el II Sínode d'Àfrica, l'octubre de 2009, els Bisbes han repetit que no volen que s'exporti al seu continent la negació de Déu de l'Occident. Prou mal va fer al segle XIX i part del XX un colonialisme materialista, per oferir-hi ara un colonialisme nihilista, han reafirmat.⁷

Per aquestes raons han de ser cridats al presbiterat noves generacions de candidats, oferint-los una figura *no* acomplexada del sacerdot i ben identificada, amb la forta convicció, com diu Benet XVI, que "el sacerdoci és indispensable a l'Església, per a total interès del laicat".

Per això és necessari captar l'originalitat del sacerdoci de Crist i la seva relació amb el sacerdoci comú de tota l'Església i amb el sacerdoci ministerial. No oblidem que, a la carta als Hebreus, Jesús es presenta com el sacerdot perfecte i definitiu. Ell és la plenitud del sacerdoci d'Israel, segons l'inesperat "orde de Melquisedec", i després d'Ell no poden existir altres sacerdots i sacrificis en el sentit de l'Antiga Aliança. Sant Pere ens dirà que el seu sacerdoci sacrificial és únic i perfecte, personal i interior, oferint-se plenament en la creu, intercedint davant el Pare, i, finalitzat el sacerdoci anterior a Jesucrist, es desenvolupa en la forma de sacerdoci profètic i reial de tots els cristians (1Pe 2, 9). Per això el sacerdoci de Crist i el de tota l'Església és un ofici sacrificial i d'intercessió. Per això, com Jesús es va oferir per tot el món, també tots els batiats s'ofereixen a si mateixos com a ofrenes agradables a Déu. Així el sacerdoci de Crist i el sacerdoci de tot el Poble de Déu tenen com a funció essencial la de consagrar el món a Déu mitjançant l'Eucaristia i la intercessió. Per tant, tots els cristians són sacerdots en comunió amb Crist Sacerdot dins el món i per a bé del món. Simultàniament, els creients en Crist tenen la tasca de construir el Cos de Crist (Ef 4, 11 seg.), i d'entre aquests cristians, alguns pel ministeri ordenat són ministres en comunió amb Crist, Diaca, Pastor i Bisbe (Jo 13, 14; Lc 22, 26 seg.; Jo 10, 11; 1Pe 2, 25 i 5, 1-4). Aquests són elegits, cridats i ordenats per Crist i entregats per Ell a l'Església per a construir el Cos de Crist, edificar la comunitat i santificar el Poble de Déu per la Paraula, els sagraments i l'Esperit de força, d'amor i de saviesa (2 Tm 1, 7).

---

(7) Miguel Ángel Egea. "África pide respeto, dignidad y solidaridad. El Papa clausura el II Sínodo para África". *Ecclesia*, LXIX, 3, 490, 31-X-2009, pàg. 1616-1617.

Solament presentant el sacerdoci viscut així, en l'actualitat, serem feels a la Tradició Apostòlica i els preveres serem signes i instruments del sacerdoci de Jesús en l'Església i per al món. Serem servents de la Paraula de Déu amb el carisma i la missió d'ensenyar la Paraula de Déu, proclamant la bona nova de la salvació, amb la predicació litúrgica, l'ensenyament catequètic i la reflexió teològica.

Per estar unit al ministeri de Crist, Gran Sacerdot i Intercessor, el ministre ordenat té la missió especial d'intercedir per tots els que li han confiat, d'escoltar-los, aconsellar-los, consolar-los i ajudar-los a viure el goig cristià.

Aquesta intercessió sacerdotal es realitza plenament en l'Eucaristia, per això la responsabilitat més gran del prevere és la de presidir l'Eucaristia. Així la Tradició ha definit sempre el ministeri a partir de l'Eucaristia i de la Reconciliació. Concretament, presidir l'Eucaristia i escoltar els homes i dones que cerquen el perdó de Déu constitueixen la tasca peculiar del prevere.

Per a finalitzar és necessari recordar el gran document *Pastores dabo vobis* de Joan Pau II, exhortació apostòlica del Sínode mundial de Bisbes sobre la formació al sacerdoci i, en definitiva, com ha de ser oferit el presbiterat ara. Recordant el número 10 de la constitució *Lumen gentium* del Vaticà II, es reafirma que “el sacerdoci comú dels feels i el sacerdoci ministerial jeràrquic, encara que diferents essencialment i no sols en grau, s'ordenen l'un a l'altre, perquè tots dos participen a la seva manera de l'únic sacerdoci de Crist”. Hem de reconèixer que el prevere i el laic es distingeixen per la crida que Déu els ha fet, pels carismes de l'Esperit Sant que els han configurats a Crist i preparats per a funcions específiques en l'Església: uns com a profetes de la Paraula, sacerdots de l'Eucaristia i pastors de l'Església. Els altres, com a testimonis de l'Evangeli en el món, com a “pedres vives que van construït un temple espiritual dedicat a un sacerdoci sant, per a oferir, per mitjà de Jesucrist, sacrificis espirituals agradables a Déu com a sacerdoci reial” (1Pe 2, 5. 9).

Resumint la missió del prevere ens diu Joan Pau II a *Pastores dabo vobis* que el prevere ha de ser l'home configurat amb Crist, Profeta, Sacerdot, Pastor. La imposició de les mans del Bisbe rebuda a l'ordenació crea una vinculació ontològica que és de naturalesa trinitària, i així el prevere, a causa de la virtut de la consagració que ha rebut, és enviat pel Pare, per mitjà de Jesucrist, amb el qual com a Cap i Pastor del seu poble es configura de manera especial, per a viure i actuar amb la força de l'Esperit Sant al servei de l'Església i per la salvació del món (cf. *Pastores dabo vobis*, 12). Aquest text de 1992 recorda com la identitat del prevere és sobretot el perllongament del mateix Crist, Gran i Únic Sacerdot de la Nova i Eterna Aliança; així el prevere ha de ser clara imatge de Crist Sacerdot, és a dir, “una representació sacramental de Jesucrist”.

Per això el prevere representa Crist, Cap i Pastor de l'Església. També la doctrina del ministeri com a representació de Crist fa que el sacerdot no sigui un simple representant de l'Església en el món, sinó el representant de Crist davant l'Església. És un signe de la transcendència i la llibertat de la Paraula de Déu davant la comunitat eclesial, encara que la llibertat de la Paraula de Déu que representa el prevere no és la llibertat personal del ministre, sinó la llibertat de Crist, la llibertat de la Tradició, la llibertat de l'Església, que, a través dels segles, renova permanentment el seu sotmetiment a la Paraula de Déu. Per això diu *Pastores dabo vobis* (21) que el sacerdot, amb la Paraula de Déu i els signes sacramentals, al servei dels quals viu, pertany als elements constitutius de la mateixa Església, perquè el sacerdot és signe del primat absolut i de la totalitat de la gràcia que el Ressuscitat ofereix a la seva Església. Per tant, per mitjà del sacerdoti ministerial, l'Església és conscient que solament és el fruit de la gràcia de Crist en l'Esperit Sant.

Finalment, tota aquesta doctrina, condensada per a un article, ens recorda que, del sacerdot, la societat d'avui, i no sols els creients, espera que anunciï i reconciliï. Més que mai ha d'estar disposat a ser el confident de tots, passant moltes estones en l'església, com tants de sacerdots ho han fet i ho fan, asseguts en el confessional o pregant en un lloc on el puguin descobrir. També per a ser predicador, sacerdot i pastor, com Crist, el prevere s'ha d'obrir a l'acció de l'Esperit Sant, contemplant la Paraula de Déu, reflexivament també, essent un contemplatiu, com Sant Joan d'Àvila o Sant Joan Maria Vianney, tan apostòlics tots dos, i ha de viure amb senzillesa i esperit d'abnegació.

Aquesta és la seva configuració amb Crist, enmig dels homes més diversos, dins la globalització que vivim, ajudat de la Mare de Jesús, que conegué bé els Apòstols en situacions diverses. Ella ajudarà els preveres a estimar més l'Església, Cos de Crist, i a viure al costat de totes les tristesses i angoixes humanes, multiplicades en la nostra societat. Sí, el presbiterat té futur, si sòlidament comprès en la seva teologia, no és un grapat d'idees, sinó una missió en expansió permanent.⁸

---

(8) Albert Nolan OP. *Jesús hoy. Una espiritualidad de libertad radical*,³ Ed. Sal Terrae, Santander 2007, pàg. 204-216.

REFLEXIONS SOBRE LES *CONFESSIONS* DE SANT AGUSTÍ. SANT AGUSTÍ, PARADIGMA DE PASTOR LLIURAT PER COMPLET A DÉU I ALS GERMANS

Joan Bestard Comas

Sant Agustí sempre m'ha fascinat. És l'home del cor, enamorat de Jesucrist, la veritat vivent. La seva intel·ligència preclara i el seu cor gran, obert a l'amor de Déu i del proïsme, es reflecteixen en les seves obres, especialment a les *Confessions*, un llibre que he rellegit fa poc amb fruïció i profit.

Sant Agustí fou un cristià compromès i un pastor sol·lícit. En aquest any sacerdotal és un bon exemple per a tots nosaltres.

Em serveix de la traducció de l'obra agustiniana del gran llatísta santamarier Miquel Dolç i Dolç (Agustí d'Hipona. *Confessions*. Col. Clàssics del cristianisme 9. Facultat de Teologia de Catalunya - Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1989).

1. La conversió de Sant Agustí

En paraules poètiques, d'una força inusitada, descriu Sant Agustí la pròpia conversió a Déu. És un text bell, concís i entranyable. És una pregària d'admiració i adoració. Diu així:

“Tard us vaig estimar, oh bellesa tan antiga i tan nova, tard us vaig estimar! I vet aquí que vós éreu dins de mi, i jo era fora de mi mateix, i jo us cercava al defora i em llançava, deforme com era, cap aqueixa bellesa de

les vostres criatures. Vós éreu amb mi, però jo no era amb vós. Em retenien lluny de vós precisament aquelles coses que, si no fossin en vós, no serien. Em cridàreu i clamàreu, i vencéreu la meva sordesa; fulguràreu, resplendíreu, i foragitàreu la meva ceguetat; flairàreu i vaig aspirar el vostre perfum, i sospiro per vós; vaig tastar-vos, i tinc fam i set de vós, em tocàreu i vaig cremar de desig per la vostra pau.”

Quan ens trobam lluny de Déu, podem afirmar com Agustí: “Vós éreu dins de mi, i jo era fora de mi mateix.” La conversió és un do, una gràcia, no una iniciativa nostra de caràcter voluntarista. Qui acaba amb la nostra sordesa i la nostra ceguesa és Déu mateix.

2. Oh Déu, que en l’oració sapiguem escoltar allò que ens digueu

“Tots us consulten sobre allò que volen, però no pas sempre els responeu allò que volen. El vostre servent més apassionat és aquell qui no es preocupa tant de sentir de vós el que ell mateix voldria com, més aviat, de voler el que ha sentit de vós” (Sant Agustí).

Quantes vegades ens acostam a la pregària per sentir el que nosaltres volem i no per sentir allò que de bon de veres Déu ens vol revelar!

Quantes vegades en la pregària cercam la nostra resposta, no la resposta de Déu, que és l’única que salva de ver!

L’oració no és un lloc per a tranquil·litzar-nos, sinó per a deixar-nos interpel·lar.

En la pau de l’ànima no ha de ressonar la nostra veu, sinó la veu d’aquell (Déu) que és l’únic que pot il·luminar-nos i transformar-nos.

3. Una breu i profunda pregària d’humilitat

Sant Agustí a les *Confessions* formula aquesta breu i profunda pregària d’humilitat: “Vós sou el metge, jo sóc el malalt; vós sou misericordiós, jo sóc miseriós.”

L’adjectiu “misericordiós” és un dels més bells i profunds del vocabulari de la nostra religió cristiana. “Misericordiós” significa saber col·locar el cor prop de la misèria per compatir-se’n, tenir un cor tendre envers la misèria a fi de posar-hi remei.

La paraula “misericòrdia” és composta de dos mots: misèria i cor. Vol dir: tenir un cor obert i generós per a la misèria de l’altre.

La misèria és nostra. El cor per a posar-hi remei és de Déu. Déu veu la nostra misèria i ens brinda el seu amor sense mida.

4. La nostra meta és Déu

En el llibre primer de les *Confessions* de Sant Agustí, trobam la famosíssima exclamació: “Ens vau fer per a vós i és inquiet el nostre cor fins que reposi en vós.”

El nostre inici és en Déu i la nostra meta definitiva és Ell.

La nostra existència és un projecte que s’inicia gràcies a Déu i en Déu i que un dia acabarà en Ell.

Entendre això significa donar un sentit profund al nostre ser i actuar.

Sense Déu, som com éssers perduts en l’univers, que desconeixen el seu inici, ignoren el seu camí i no tenen meta.

Sense Déu, l’ésser humà no és res i va errant per la vida sense rumb ni destí, privat de la felicitat autèntica.

Déu és el principi i la fi de la nostra existència. I la nostra vida no es més que el tram entre aquests dos punts bàsics, que hem d’aprofitar al màxim per a lloar-lo, donar-li gràcies i servir-lo en els germans més necessitats.

5. Déu presideix el santuari de la meva interioritat

Sant Agustí diu a les *Confessions*: “Vós éreu més interior en mi que el meu fons més íntim.”

Es aquesta una expressió bellíssima, plena de força poètica i de profunda espiritualitat.

En el més fons del nostre santuari interior hi és Ell. Ell presideix la nostra més íntima interioritat i és “més alt que el cim més alt de mi”.

Déu no està prop de nosaltres, sinó en el més profund del nostre ésser i podem establir-hi un diàleg tendre d’amistat.

Entre Criador i criatura hi ha un abisme, però el Déu que ens ha creat per amor vol establir amb la criatura una relació d’amistat.

La nostra filiació divina, donada a través de Jesucrist, és la més gran de les veritats de la nostra religió i, alhora, constitueix el fonament més sòlid de la fraternitat humana.

6. La pregària d’una mare

Sant Agustí diu de sa mare (Santa Mònica) a les *Confessions*: “Plorava per mi més que no ploren les mares per un cos inanimat. I és que ella em veia mort, per la fe i l’esperit que tenia de vós, i l’exaudíreu, Senyor. L’exaudíreu i no menystinguéreu les seves llàgrimes que, a raig fet escapades dels ulls, regaven la terra onsevulga que pregués... I entraven al vostre conspecte les seves pregàries, mentre que vós em deixàveu encara rebolcar-me i confondre’m en aquella calitja.”

Mònica recordava a Agustí unes paraules que li va dir un bisbe en parlar-li d'ell: "No és possible que el fill d'aquestes llàgrimes es perdi!"

Quantes conversions han aconseguit al llarg de la història les llàgrimes de les mares fetes pregària!

Déu no deixarà d'escoltar mai la súplica sincera d'una mare que demana la conversió d'un fill o una filla.

7. La bellesa i la profunditat literàries de Sant Agustí

Sant Agustí a les *Confessions* descriu amb força inusitada el dolor per la mort d'un amic amb aquestes paraules: "Tot allò que no fos el que ell havia estat m'era insuportable i enutjós, llevat dels gemecs i dels plors... Jo romania, per a mi mateix, com un lloc de dissort, on no podia estar-me ni allunyar-me'n."

La bellesa literària d'aquesta descripció agustiniana col·loca les *Confessions* en un lloc preeminent de la literatura universal.

Agustí, com un dels grans clàssics del saber humà, és capaç d'expressar amb poques i precises paraules un gran sentiment humà.

Poder dir molt amb poc és un art extraordinari que saben conrear els grans clàssics de la literatura universal.

La concisió i la brevetat en la fondària del pensament és sinònim de perfecció literària. I Sant Agustí hi arriba.

8. Déu, el consol dels qui han perdut un ésser estimat

Sant Agustí, referint-se a ell mateix, quan ha perdut un amic íntim amb una mort inesperada, exclama: "El qui no perd cap ésser estimat és aquell qui els estima tots en aquell qui hom no pot perdre. I qui és aquest sinó el nostre Déu, Déu que va fer el cel i la terra, i els omple, perquè és omplint-los que els va fer?"

En Déu descansen els difunts i Ell és el consol d'aquells que en ploren la mort.

Els qui hem perdut un ésser estimat posam la nostra esperança en el Déu de la vida, en el Déu que no es perd, que resta ferm en el seu signi d'amor.

Déu és el principi i la fi de la nostra existència. En Ell trobam el sentit de viure i de morir.

9. La vanitat ensordeix i encega

Sant Agustí, a les *Confessions*, parlant de la vanitat humana i de la centralitat de Déu escriu: "No siguis vana, ànima meva, i no et deixis eixordar l'orella del teu esperit pel tumult de la teva vanitat... El Verb mateix et crida que

tornis i allí és el lloc de repòs impertorbable... Força millor que tot és Aquell qui ho creà tot, i és el nostre Déu, i Ell no passa, perquè res no el succeeix”.

Convertir-se és “tornar a Ell”. Deixar de banda els nostres ídols i centrar l’existència no en les nostres vanitats, sinó en Ell, que és la font de la vida.

La vanitat ensordeix i encega. Només Déu pot omplir el nostre cor i oferir-li sentit i felicitat.

10. La centralitat de Déu

Sant Agustí escriu a les *Confessions*: “Emmena’t amb tu cap a Ell les ànimes que puguis, dient-los: ‘Estimem-lo; és ell mateix qui ho ha fet tot, i no és pas lluny.’ Perquè no les va fer [les coses] i se n’anà, ans vingudes d’Ell són en Ell. Vet aquí on és, allí on se sent el gust de la veritat. És al fons del cor, però el cor s’ha allunyat d’Ell.”

És un bell text sobre la centralitat de Déu.

Ell és en el més profund del nostre cor, encara que el nostre cor de vegades se’n separi.

A Ell i només a Ell hem d’estimar. Ell ha de constituir el centre de la nostra existència. Sense, la nostra vida va a la deriva. Fora d’Ell, la nostra vanitat ho domina tot i ens perdem en el que és superficial. Solament “on és”, és “allí on se sent el gust de la veritat”.

11. Les profunditats de l’èsser humà

Sant Agustí, gran coneixedor de l’ànima humana, amb una frase lapidària afirma: “Gran abisme és l’home mateix, els cabells del qual vós, Senyor, teniu fins i tot comptats, i cap d’ells no es perd per vós, i, tanmateix, els seus cabells són més fàcils de comptar que les seves passions i els moviments del seu cor.”

Descriure l’èsser humà com un abisme insondable és d’un realisme extraordinari i d’una gran força psicològica.

Potser no hi ha un mot més encertat per a descriure l’home que el d’“abisme”. No hi ha un avenc més fons que el de l’èsser humà amb els afectes més complexos i els moviments del seu cor.

L’“abisme” expressa complexitat, profunditat i misteri. I l’únic que hi pot penetrar és Déu amb la seva llum i la seva gràcia.

12. Podem abandonar Déu perquè som lliures

Sant Agustí, a les *Confessions*, afirma: “A vós ningú no us perd, sinó el qui us abandona.”

Déu no ens deixa mai “tirats” en el camí de la vida. A Déu, només el podem si l’abandonam. El seu disseny sobre nosaltres és d’acollida i de salvació. I aquest disseny roman inalterable.

Podem perdre Déu perquè som lliures. I l’abandonament és nostre, no és seu.

El misteri de la llibertat humana és insondable: podem fugir de Déu i abandonar-lo.

Però encara que nosaltres li siguem infeas, Ell ens serà sempre feel. La seva misericòrdia és més forta que la nostra misèria, o dit d’una altra manera, el seu cor batega devora la nostra misèria i ens salva.

La seva bondat és infinita. I la nostra misèria per a abandonar-lo, lliure.

13. “Ca nostra és l’eternitat”

Sant Agustí, parlant de la mort a les *Confessions*, afirma: “En la nostra absència, no s’esfondra pas aquesta nostra casa, que és la vostra eternitat.”

És aquesta una bellíssima expressió agustiniana d’esperança en el més enllà: “Aquesta nostra casa, que és la vostra eternitat.”

L’eterna bondat de Déu és el fonament ferm de la nostra esperança.

L’esperança cristiana no es basa en els nostres mèrits i esforços, sinó que es fonamenta en la bondat eterna de Déu i en la resurrecció de Jesucrist.

En Vós, Déu etern i misericordiós, hem posat la nostra esperança.

La meta del nostre camí és en Vós. No som rodamons, sinó pelegrins que avançam vers la vostra eternitat, conscients que en Vós trobarem la llum i la felicitat.

14. Déu és present també en aquells que en fugen

Sant Agustí, a les *Confessions*, manifesta: “Sou l’únic a ésser present fins i tot a aquells qui s’allunyen de vós”.

Es una frase plena de tendresa, i per a ells demana la conversió de cor amb aquestes sentides paraules: “Que facin, doncs, mitja volta i us cerquin, perquè, si ells abandonaren llur creador, no per això vós heu abandonat la vostra criatura. Que es girin a dretcient i us cerquin, i vet aquí que sou allí, en llur cor, en el cor dels qui us confessen i es llancen als vostres peus i ploren a la vostra falda, després de llurs camins difícils. I vós amatent eixugueu llurs llàgrimes, i ploren més i frueixen en llurs plors, perquè vós, Senyor, no pas un home qualsevol, de carn i de sang, sinó vós, Senyor, que els creàreu, ara els recreeu i consoleu.”

Déu és present en tots els cors humans i en cerca pacientment la conversió, és a dir, el retorn a Ell.

15. La conversió exigeix humilitat

“Solament us acosteu als contrits de cor, i no sou accessible als superbiosos, fins i tot si ells amb llur curiosa perícia compten els estels [...] i mesuren els espais sideris i exploren les rutes dels astres” (Sant Agustí).

La conversió sincera a Déu exigeix humilitat. Els superbs de cor altiu no podran mai assolir-lo ni descobrir-lo. El seu camí els està vedat. En canvi, els humils de cor contrit en descobriaran el rostre i Ell els salvarà.

Només la humilitat pot conduir-nos a Déu. La supèrbia ens allunya d'Ell. La criatura davant el Creador sols té sentit de genollons. L'únic carnet que ens acredita davant Déu és el de la humilitat. No n'hi ha d'altre. Tota la resta de títols no serveix.

16. Sant Agustí, cercador de la veritat de Déu

Sant Agustí, a les *Confessions*, se'ns presenta com un gran cercador de la veritat de Déu. En una de les seves frases genials afirma: “Panteixant [...], no podia respirar l'aire transparent i pur de la vostra veritat.”

Els tretze llibres d'aquesta obra seva, amb els paràgrafs respectius, són un diàleg a cor obert amb Déu, amb el Déu de la vida, que ell cerca amb afany, malgrat totes les dificultats.

Els grans cercadors de Déu, com Sant Agustí, transmeten una força seductora extraordinària. Són persones de conviccions profundes, que no s'emullen en beneitures i vanitats, ni estan esclavitzats pels diners i el poder, sinó que fonamenten l'existència en l'“Essencialment Altre”, en el Déu bíblic de la Revelació, que és el Déu vertader.

17. El misteri de Déu

“Vós, [Déu meu], altíssim i pròxim, secretíssim i presentíssim” (Sant Agustí).

Aquests adjectius antagònics: “altíssim” i “pròxim”, “secretíssim” i “presentíssim”, expressen amb gran profunditat el misteri de Déu, un misteri que el sant Bisbe d'Hipona contemplà tota la vida.

Precisament perquè Déu és, alhora, altíssim i pròxim, secretíssim i presentíssim, és un misteri insondable i salvador que ens convé meditar assíduament i viure amb intensitat.

Contemplem d'agenollats el gran misteri de Déu i donem-li gràcies pel do de la vida i de la vocació.

A aquest Déu pròxim i presentíssim, podem dir-li Pare, perquè així ens ho ha ensenyat Jesucrist. I d'aquesta paternitat divina es deriva la fraternitat humana, que és el manament principal del seu Fill.

18. L'ideal de la comunitat cristiana

L'ideal de la comunitat cristiana, el descriu Sant Agustí a les *Confessions* amb aquestes paraules certeres: “Haviem resolt [...] que, si posseïem béns, els posariem en comú i convertiríem tots els patrimonis en un de sol, a fi que, en virtut de la nostra sincera amistat, l'un no fos propietari d'això i l'altre d'allò, sinó que, d'aquella única fortuna formada de totes, tot seria de cadascun i tot de tots.”

És impossible, amb menys paraules, descriure l'ideal cristià de la comunió de béns.

És un ideal molt difícil de realitzar, però possible, amb l'ajuda de l'Esperit Sant i el desig ferm de seguir Jesús pobre i després, que ens deixà com a manament principal el de la fraternitat cristiana.

La genuïna fraternitat cristiana es fa realitat palpable i rellevant en la comunió de béns, on tot és de tots.

19. Déu, font de la misericòrdia

“Lloança a vós, glòria a vós, font de misericòrdies! Jo esdevenia més míser, i vós més pròxim a mi. Era ja frec a frec de mi la vostra dreta, que m'arrabassaria del fang i me'n rentaria, i jo ho ignorava” (Sant Agustí).

Sant Agustí, a les *Confessions*, invoca una vegada i una altra i de distintes maneres la misericòrdia del Senyor.

L'adjectiu que m'agrada més, atribuït a Déu, és, sens dubte, el de “misericordiós”. Déu sempre s'acosta a la nostra misèria, si l'invocam amb cor contrit.

Déu mostra el poder en la misericòrdia. El seu poder no és per a humiliar l'ésser humà, sinó per a perdonar-lo i acollir-lo. Déu és tot cor i tendresa per a la nostra misèria material i moral.

Perdó i misericòrdia són els seus grans atributs.

20. Esperança en la misericòrdia de Déu

Si havia de remarcar el sentiment més insistent i profund de Sant Agustí a les *Confessions*, diria que es aquest: l'esperança en la misericòrdia de Déu. I l'expressió més repetida: “Senyor Déu de les misericòrdies!”

La magnanimitat de Déu davant la misèria humana és la constant preferencial de les *Confessions* de Sant Agustí.

El Déu de Sant Agustí és el Déu de la misericòrdia i del perdó, és el Déu que col·loca el seu cor de Pare vora la misèria humana per aixecar-la i redimir-la.

El Déu de la misericòrdia i del perdó és el revelat per Jesús a l'Evangeli. És el que acull el fill pròdig, cerca l'ovella perduda i perdona els pecadors que s'hi acosten amb fe.

21. El retrat de Mònica fet per Agustí

A la fi del paràgraf 9 del llibre IX de les *Confessions*, Sant Agustí ens presenta aquest entranyable retrat de sa mare, Mònica:

“Era, en veritat, la serventa dels vostres servents. Qualsevol d'ells que la conegués us lloava granment, us honorava i us estimava en ella, perquè sentia en el seu cor la vostra presència, testimoniada pels fruits de la seva santa captivença. Havia estat, en efecte, la muller d'un sol marit, havia pagat als seus pares el seu deute de gratitud, havia governat piadosament la seva casa, tenia com a testimoniança les seves bones obres. Havia educat els seus fills, infantant-los de bell nou tantes vegades com els veia desviar-se de vós. De tots nosaltres, en fi, Senyor, els vostres servents, puix que la vostra bondat ens permet d'anomenar-vos així, que abans de la seva dormició en vós, rebuda la gràcia del vostre baptisme, ja vivíem la mateixa vida, es va prendre tanta cura com si hagués estat la mare de tots, i ens va servir com si cadascun de nosaltres hagués estat el seu pare.”

22. El desig de ser feliços és del tot universal

“Tots estan d'acord a voler ésser feliços, de la mateixa manera que estarien d'acord, si hom els ho demanava, a dir que volen gaudir, i aquest mateix gaudi l'anomenen felicitat. Qui vol atènyer la joia per un camí, qui per un altre, però solament un és l'objectiu al qual tots malden per arribar: gaudir. I com que es tracta d'una cosa que ningú no pot dir que no hagi experimentat, per això hom la troba en la memòria i hom la reconeix quan se sent articular el nom de felicitat” (Sant Agustí).

La felicitat és un sentiment innat en l'ésser humà. Tots els homes i dones aspiren a la felicitat, però no tots l'aconsegueixen.

La felicitat és una pau i una serenitat interiors que són difícils d'aconseguir. El desig de felicitat és universal, però la plasmació d'aquesta en el cor humà és una tasca difícil que requereix disciplina i esforç.

Tothom vol ser feliç, però no tothom hi arriba.

23. Una pregària per a morir en mans del Pare

A l'hora de la mort desitjaria pregar a Déu amb els llavis i amb el cor aquestes paraules de les *Confessions* de Sant Agustí: “La meva única esperança és la vostra tan gran misericòrdia.”

Pens que no hi ha paraules millors que aquestes per a morir en mans del Pare.

Les petites esperances mundanes a l'hora de la mort no compten, no serveixen, són banals. L'únic que vertaderament importa és l'abraçada misericordiosa del Pare, que és plenitud i goig.

A l'hora de l'alè darrer, l'única seguretat serà l'amor del Pare. I l'única felicitat, descansar devora Ell per sempre.

Estic plenament convençut que a l'hora final, Senyor Déu, l'únic aferratall segur serà la vostra misericòrdia infinita.

24. Expressions agustinianes significatives

A les *Confessions* de Sant Agustí he trobat expressions molt rellevants que poden ajudar-nos a viure amb més intensitat la nostra vida cristiana. Heus-ne ací algunes:

- “Ens vau fer per a vós [Senyor], i és inquiet el nostre cor fins que reposi en vós.”
- “Lloaran el Senyor els qui el cerquen. Els qui el cerquen, en efecte, el trobaran, i els qui el troben el lloaran.”
- “Creeu i nodriu [Senyor], perfeu i cerqueu, encara que no us manca res!”
- “[Senyor], pagueu els deutes sense deure res a ningú, perdoneu els deutes sense perdre-hi res.”
- “[Senyor], potser us mofareu de mi; però, si us tombeu cap a mi, em planyereu.”
- “A la vostra gràcia i a la vostra misericòrdia [Senyor], imputo que hàgiu dissolt com un glaç els meus pecats. A la vostra gràcia imputo igualment tot el mal que no he fet.”
- “Vaig desertar jo lluny de vós i vaig errar, Déu meu, massa foraviat del vostre sosteniment, en la meva adolescència, i vaig esdevenir per a mi una regió de fretura.”
- “Com més dejú era [oh Déu], més em repugnava.”
- “Oh Déu bo i omnipotent, que així teniu cura de cadascun de nosaltres com si tinguéssiu cura d'ell tot sol, i així de tots com de cadascun!”

- “Facin mofa, doncs, de nosaltres els forts i els poderosos, però nosaltres, els febles i els indigents, confessem-nos a vós [oh Déu].”
- “Hauríeu desdenyat les seves llàgrimes [de Mònica], amb què us demanava no pas or i argent, ni cap bé fràgil i fugisser, sinó la salvació de l'ànima del seu fill, vós, gràcies al qual era tal com era?”
- “Tot seguit, Senyor, sentia com de mica en mica manejàveu i afaçonàveu el meu cor amb la vostra mà tan suau i misericordiosa.”
- “Vós [oh Déu], heu fet molt bones totes les coses.”
- “Déu meu, feu que recordi [la meua vida] com una acció de gràcies envers vós i confessi les vostres misericòrdies a favor meu.”
- “Onsevulla un gaudi més viu és precedit d'una sofrència més viva.”
- “Que excels sou [Déu meu] en les excelsituds i que profund en les profunditats! I mai no us allunyeu de nosaltres, i tant que ens costa d'arribar fins a vós!”
- “Vós [Déu meu] tornàveu a posar-me enfront de mi mateix i aürtàveu amb els meus ulls, a fi de fer-me verificar i avorrir la meua iniquitat. Ja la coneixia, però la dissimulava, l'encobria i l'oblidava.”
- “Vós [Déu meu] sou tots els meus béns, vós, el totpoderós, que sou amb mi fins i tot abans que jo sigui amb vós.”
- “Jo, certament, Senyor..., he esdevingut per a mi una terra de dificultat i de suor excessiva.”
- “Tota la meua esperança no reposa sinó en la vostra immensa misericòrdia [Senyor]. Doneu-me el que maneu i maneu el que voleu”.
- “M'adeliten les lloances, però, més encara que les lloances, la veritat.”
- “Vós [Déu meu], no tolereu d'ésser posseït juntament amb la mentida.”
- “Doneu-m'ho [Déu meu], perquè m'he proposat aquesta [vostra] recerca i haig d'afrontar un treball feixuc fins que em vulgueu obrir.”
- “Vós il·luminareu la meua llanterna, Senyor; vós, Déu meu, il·luminareu les meves tenebres.”
- “Oh com sou excels [Senyor], i com els humils de cor són el vostre habitatacle! Car vós aixequen els qui cauen, i no cauen aquells qui tenen llur celsitud en vós!”

25. Pregàries agustinianes

Disperses pels tretze llibres de les *Confessions* de Sant Agustí podem trobar breus pregàries que ens poden ajudar en la nostra pregària comunitària i personal. Vet-ne ací algunes:

- “[Senyor Déu], que us estimi de la manera més ferma, i m’aferrí a la vostra mà amb totes les meves entranyes i em tragueu de tota temptació fins a l’últim dia.”
- “Senyor Déu meu, exaudiu-me, esguardeu-me, mireu-me, apiadeu-vos de mi i guariu-me, ara que, sota els vostres ulls, he esdevingut per a mi mateix un enigma, i jo mateix sóc la meva feblesa.”
- “Senyor, vet aquí que som el vostre petit ramat; posseïu-nos vós. Desplegueu les vostres ales, i ens hi refugiarem.”
- “[Déu meu], us obrim, doncs, el nostre cor, en confessar-vos les nostres misèries i les vostres misericòrdies damunt de nosaltres, per tal que remateu l’obra de la nostra alliberació, que començàreu, i cessem d’ésser malaguanyats en nosaltres i trobem la felicitat en vós.”
- “Vet aquí, Veritat, que veig en vós com les lloances que em fan m’haurien d’impressionar no pas pel meu interès, sinó pel del proïsme. I si sóc així, no ho sé. Menys, en aquesta matèria, em conec a mi mateix que no pas a vós. Us ho suplico, Déu meu, feu que em descobreixi jo mateix, a fi que pugui confessar als meus germans, que pregaran per mi, totes les ferides que en mi trobaré. Feu que em torni a preguntar amb més atenció.”
- “Senyor Déu meu, sigueu atent a la meva oració, i que la vostra misericòrdia escolti el meu desig, perquè el seu ardor no crema sols dins de mi, ans vol servir també la meva caritat envers els meus germans: i vós veieu en el meu cor que és així.”
- “Compregui l’ànima [Senyor], això [que] al vostre conspecte veig clar, i us prego que ho vegi més i més clar i que persisteixi fermament sota les vostres ales en aquesta revelació.”
- “Vós, Déu nostre, sigueu l’àrbitre entre les meves confessions i llurs objeccions.”
- “Us invoco, Déu meu, misericòrdia meva, que em creàreu i no us heu oblidat del qui us havia oblidat. Us invoco en la meva ànima, que vós prepareu per a rebre-us amb el deler que li inspireu.”
- “Sou vós, Déu nostre, qui il·luminareu les nostres tenebres: de vós procedeixen les nostres vestidures, i les nostres tenebres seran com el migdia.”
- “Doneu-vos a mi, Déu meu, i restituiu-vos a mi: vegeu, us estimo; si és poc, feu que us estimi més fermament. No puc mesurar, per a saber què manca al meu amor perquè sigui suficient, per a fer que la meva vida corri vers les vostres abraçades, i no se’n separi fins que sigui absorbida en el misteri de la vostra faç. Tot el que sé és que allí on no sou em sento

- malament, no sols fora de mi, sinó en mi mateix, i que tota riquesa que no sigui el meu Déu, és per a mi indigència.”
- “La meua ànima [Senyor Déu], és davant vostre com una terra sense aigua, perquè així com no es pot il·luminar per ella mateixa, tampoc per ella mateixa no es pot saciar. Així, doncs, com en vós hi ha la font de vida, talment en la vostra llum veurem la llum.”
  - “Així, Senyor, així, us ho prego, feu, com sabeu fer-ho i com distribuïu la joia i la força, feu que neixi de la terra la veritat, i que la justícia abaixi el seu esguard des del cel, i que apareguin llumeneres en el firmament. Llesquem per al famolenc el nostre pa, deixem entrar el pobre sense sostre a la nostra casa, vestim el qui va nu i no menyspreem els qui pertanyen al nostre llinatge. I, en havent nascut de la nostra terra aquests fruits, esguardeu-los, que són bons, i esclati en el temps oportú la nostra llum, i d’aquesta collita de bones obres, per modesta que sigui, enlairem-nos més, fins a les delícies de la contemplació del Verb de vida, a fi d’aparèixer en el món com a llumeneres, ben adherits al firmament de la vostra Escriptura.”
  - “És així [Senyor], que acompliu els desigs del qui us prega i beneïu els anys del just, però vós romaneu sempre el mateix, i en els vostres anys que mai no passen, prepareu el graner per als anys que passen.”
  - “Us lloen les vostres obres [Senyor], a fi que us estimem, i us estimem, a fi que us lloïn les vostres obres. Tenen llur principi i llur fi en el temps, llur sortida i llur posta, llur progrés i llur minva, llur bellesa i llur imperfecció. Tenen, doncs, consecutivament llur matí i llur vespre, ara amagats, adés visibles. Car foren creades del no-res per vós, no pas de vós.”
  - “Senyor Déu, doneu-nos la pau, puix que tot ens ho heu atorgat, la pau del descans, la pau del dissabte, la pau sense vespre. Car tot aquest bellíssim ordre de coses molt bones, un cop acomplert el seu cicle, ha de passar: es farà en aquestes coses, certament, no sols el matí, sinó també el vespre.”
  - “És a vós [Senyor] que cal demanar [la veritat], en vós que cal cercar-la, a la vostra porta que cal trucar: així, sols així hom la rebrà, així hom la trobarà, així se’ns obrirà la porta. Amén.”

CAPELLÀ: (CAP AQUÍ CAP ALLÀ), ÉS A DIR, EN TEMPS DE CRISI CERTA I DE CANVI INCERT DE MODEL ECLESIAL, A LA RECERCA DE REDEFINICIÓ PERMANENT DE SER PREVERE I DE FER-NE

Bartomeu Bennàssar Vicens

Confessió prèvia

Sense cercar-ho expressament, remouent papers per deixar-los més ordenats, se'm posà al davant l'article de Timothy Radcliffe sobre el(s) capellà(ns): "El sacerdote: entre la crisis y la esperanza" (*Selecciones de Teología* 176 [2005] 346-354). Providència? Deixem-ho córrer. Havia resseguit durant setmanes un altre camí. Lentament, tal com em moc actualment. Però em semblà d'interès posar-lo al mig en aquest número de *Comunicació*, per si no apareixia en altres col·laboracions o es desconeixia o ja s'havia oblidat. El títol (entre parèntesi) no és l'adequat ni per la qüestió ni pel mitjà: és sols expressiu de la recerca. M'he "encomanat" a Sant Joan Maria Vianney, qui, durant els anys de seminarista amb la lectura de la seva "vida", em deixà l'impacte de capellà de parròquia, d'estar-ésser en un lloc al servei de les persones parroquianes. Molts d'altres aspectes seus els sintetitzava en aquest. La perspectiva de l'article és crítica, si voleu, però des d'on es podrien treure

forces per a superar la desmoralització i retrobar des de la veritat –les coses pel seu nom– la capacitat per complir la missió, el ministeri. Sense aquesta base de veritat no veig com sortir-ne. Segurament es notará la meua procedència “professoral” de moral. Punt de vista personal, lògicament. És més una expansió de l'ànima que un estudi. No pos massa esment en les paraules i els conceptes de moment: sacerdot, ministeri ordenat, prevere, capellà, etc., ni estudiï la bibliografia existent. Uns tocs d'atenció sobre tres aspectes o fonts de les crisis sacerdotals que m'han afectat i n'afecten alguns. Vaig un poc a lloure.

I

Ja fa uns anys que m'explicava una part de la “crisi sacerdotal” en la ruptura mental, obediencial, existencial, que comportava creure (creure i obeir) allò que mana Roma en les qüestions de moral i patir el que de fet viu i creu el poble. Aquest estar al mig en la batalla –perquè d'això es tracta i així es viu– fa patir i, amb el cor dividit i romput, s'arriben a matar les il·lusions, la feina, la persona. Les institucions intermèdies, que ja no es fan tan necessàries, com pot ser la parròquia o la diòcesi, encara han deixat més descol·locats els comandaments intermedis, que són els capellans. Avui no són necessaris perquè la gent conegui el que diu l'Església “oficial”, perquè el Papa entra directament a casa (abans deïem na Paloma Gómez Borrero). Coneixen el que diu el Papa, desconeixen el rector i el que pensa i diu personalment, perquè aquest toca dir el que diu el papa (o en Rouco Varela, o...). En el fons, cosa gens agradable: tots dins el mateix sac, que no és el mateix que dins la mateixa Església.

A més, el nou moment històric i social de secularització, postmodernitat i, desinstitucionalització religiosa, etc., presenta, diuen, greus perills. I els entra la por. Però em deia a mi mateix: no convé que per allò de “fugir” del fantasma i del clot del relativisme, del pensament fragmentari, líquid i banal, del nihilisme i del presentisme, “caiguem” en l'abisme de l'absolutisme de la tradició (moltes vegades de dos dies), de les pedres feixugues de la llei, del menjar sòlid però indigest del “tot o res”, del passatisme (no passotisme), etc. Es també aquest el brou –bo i dolent– on navega el capellà (llegiu l'article complet sobre els trets actuals culturals de J. M. Uriarte, “Ser presbítero en el seno de nuestra cultura”, *Pliego Vida Nueva* 2673 (5-11 Setembre 2009) i com aquests repercuteixen en la mentalitat, sensibilitat i comportament del prevere. Una bona radiografia que ens ofereix el Bisbe (ara ex) de Sant Sebastià i que ens dispensa de moltes observacions i exploracions. (També té el seu interès J. Espeja, “A mis hermanos sacerdotes”, *Pliego Vida Nueva* 2685 (28 nov. - 4 des. 2009; cf. *Foc Nou* 425 [novembre 2009], “Elogi dels cape-

llans”). Si es vol un llibre sobre els clergues que a la seva manera fa pensar, E. Drewermann, *Clérigos. Psicograma de un ideal*, Trotta, Madrid 1995.

Per a la problemàtica –d’això es tracta moltes vegades– de la lectura i recepció dels documents magisterials amb llibertat i veritat, o com humanitzar i fer amable el magisteri, des d’una lectura i recepció a “l’ampla”, és a dir, sense rigideses, cf. els articles de *Sal Terrae*, novembre 2009: “...Que todo sea para edificación” (1Co 14, 25). Leer el Magisterio y la Tradición”. Unes citacions: “En la sociedad moderna y pluralista, la relación entre autoridad y verdad es vivida de forma conflictiva. Entre el infalibilismo acrítico y el afecto anti-romano hay que abrir un espacio de discernimiento... En el terreno de la ética donde las intervenciones magisteriales tienen más impacto, ya que ahí se plantea la relación entre la autoridad y la conciencia” (pàg. 782). “Es hora de humanizar el Magisterio, de descubrir su rostro amable y más cercano, sus limitaciones y sus virtudes, sus errores y sus denuncias proféticas. Quizá, si lo descubrimos humano, lo escucharemos más profundamente y nos acercaremos más cordialmente a él” (pàg. 792). “Hay una presunción favorable de no infalibilidad. La realidad es que hasta hoy no hay intervenciones del Magisterio infalible sobre cuestiones de moral” (pàg. 798). “La grandeza del Magisterio le viene de su misión de cuidar la transmisión del mensaje de Jesús para que permanezca idéntico y vivo. Su peligro, como el de toda autoridad humana, proviene de la tentación de ampliar los límites de su responsabilidad intentando orientarlo todo” (pàg.799). “El peligro es hacer de teorías científicas o filosóficas doctrinas necesarias para la salvación o algo “conectado” necesariamente con la salvación” (pàg. 803). “La infalibilidad del magisterio in docendo está basada en la infalibilidad del pueblo in credendo. Por eso el magisterio debe dar un tiempo al debate y a la reflexión, no pronunciarse demasiado prematuramente sobre temas nuevos, escuchar con atención y descubrir su palabra, que no siempre será dar la razón inmediatamente. En moral, este intercambio entre Magisterio y sensus fidelium resulta fundamental. Sólo así se superará la llaga de la Iglesia que Rosmini apuntaba que era la distancia entre pastores y pueblo” (pàg. 809).

Alhora em donava una explicació més de la crisi sacerdotal: el Concili Vaticà II no havia sabut o no havia tingut el coratge d’afrontar seriosament, a fons, la qüestió del sacerdocí ministerial, del prevere. En feren un entrepà, i així continua, del capellà entre el(s) bisbe(s) d’una part (la de dalt), i els seglar(s) de l’altra (la de baix). Jo no posseïsc estudis específics ni lectures suficients ni he acudit a conferències, per tant, manifest el “pen-sentiment” de no haver trobat encara l’encaixada adequada d’aquest petit puzzle. El prevere més que laic i manco que bisbe. Definit, doncs, per exclusió. Ni bisbe ni laic. Mig bisbe i mig seglar. Capellà secular. El Concili oferí el decret PO sobre el ministeri i vida dels preveres (7 desembre 1965). Abans (28 octubre 1965) havien aprovat el decret OT sobre la formació sacerdotal (ja me direu!).

Una espècie d'”addenda” fou la PO, perquè havia de dir alguna cosa del capellà; no es podien permetre el silenci sobre ell, havent parlat de bisbes i de laics i de la vida religiosa. CD sobre l'ofici pastoral dels bisbes en l'Església (28 octubre 1965), PC (28 octubre 1965), AA (18 novembre 1965) sobre l'apostolat dels laics.

El PO és magre en molts de sentits (tots?). No sé si m'equivoc quan pens que la (irre)solució teòrica gens convincent sobre el sacerdot de part del Concili afavorí la impossible solució dels problemes pràctics del(s) capellà(ns). El que havia impulsat en el clergat una empenta coratjosa (les quatre constitucions, en especial la GS i altres decrets) començà a desinflar-se en la PO mateixa. Continuà en la posterior “revisió” conservadora, la retracció, la regressió, el silenci i les ombres negatives esteses sobre les paraules i l'esdeveniment conciliar mateix. I des del magisteri mateix, encara que es manifesti el contrari. De petits i no tan petits ens “matàrem” pel Concili de Trento i també pel Vaticà I; ara ens esborronava i esborrona veure que eren els mateixos pares conciliaris els que rebaixaven i rebaixen les possibilitats i les “ganes” de fer avançar les pistes obertes pel Vaticà II. Ens sentim orfes, o cosa pitjor encara, dels bisbes amb qui emprenguérem el camí i tasca conciliaris. Parl ara dels/pels de la meva-nostre edat i experiència, si em deixen.

Caldrà llegir-rellegir el número monogràfic de *Lluc* 762 (maig-juny 1991): “El Concili a Mallorca 25 anys després.” Ens conta la recepció del Concili a Mallorca. Vol ser realista i, per tant, ho tracta amb entusiasme, decepció o desencís. Aportacions magnífiques. La meua descriu l'”ànim, desànim i preocupacions”. Dos felanitxers clouen el número. En Francesc Riera i Montserrat escriu que “l'Església hauria de maldar per no presentar-se com una societat clerical amb estructures de poder que tant entelen i han entelat la transparència inigualable de l'evangeli”. En Joan Rosselló i Vaquer es pregunta davant “una Església ben mudada, clenxa feta i amb aromes d'essència, per què en lloc d'estirar la brilla no donam llendera?”. Gràcies, Joan, pel fons i la forma.

Agafat, durant els anys post-postconciliaris, de la mà de la cronologia, vaig confessar-me a la revista *Comunitats cristianes de Mallorca* 76 (març 1995) 3-7: “Església ¿què dius a tu mateixa?” L'Església restauradora reafirma la reclericalització. Per això es renega de les possibilitats d'ordenar persones casades i les dones. Per això es donen normes i directrius sobre formació a noviciats i seminaris. Quan se cerca l'estatut clerical i l'exercici del poder sagrat en el ministeri del prevere..., malament anam. L'altra església cerca aprofundir en la desclericalització. En el número 93 (desembre 2000) 3-5, denunciava que s'anava acumulant cansament i un desgastament inútil i un evident estrès eclesial i pastoral. El número 100 (abril 2003) 3-7, ofereix els índexs de tots els bolletins i defens que totes les col·laboracions han tingut en el Concili font i mirall i afirmava que aquesta mirada “pot haver sonat a

pura nostàlgia. Doncs, no. És permanent record, agraït i compromès, amorós i conscient, crític i esperançat. Per tant és prosàlgia. No és només el passat-present que ens dol (nostàlgia); és el dolor d'un cert incert donar a llum en i per al present-futur (prosàlgia)". Al número 103 (desembre 2004) 3-6, oferesc una radiografia de "malestars i malalties: cansament, por, mentalitat sectària, irresponsabilitat... ¿El Concili, una nosa? Esperança encara!" Un pic més la qüestió: perillós i inútil haver cregut en el /al Concili? Una nosa, vaja.

La història del Concili afirma sobre el decret PO, sobre el ministeri i vida dels sacerdots, que "és un dels 'fills'" poc afortunats del Concili" i que la seva aprovació amb 2.390 vots a favor i 4 en contra no ens ha d'enganyar sobre "els problemes sense resoldre que restaven en el text". Per tant amb "enfocaments medieval i contrareformista, patristic i al mateix temps modern" el decret no fomentà una imatge nova i distinta d'aquest ministeri en l'Església (cf. G. Alberigo [dir.], *Historia del Concilio Vaticano II*, Sígueme, de 2008 és el vol. V: "Las semanas finales del Concilio", de P. Hünermann, pàg. 331-434).

Salvador Pié-Ninot (*Eclesiologia. La sacramentalidad de la comunidad cristiana*, Sígueme Salamanca 2007, pàg. 315) escriu sobre el PO que "con razón y finura teológica W. Kasper comenta: 'El Vaticano II se quedó en una síntesis bastante superficial que no satisface en modo alguno. Pero tampoco compete a los concilios esbozar síntesis teológicas. El concilio fija los 'datos angulares' irrenunciables. La síntesis será asunto de la subsiguiente teología'. Som responsables d'allò que en tenim responsabilitat, d'acord; però que "cada palo aguante su vela", que els de dalt ho tenen fàcil a repartir murta i a espargir culpes.

Bona part de la culpa de la crisi sacerdotal s'atribueix a l'Església institució que en els moments adequats no va saber fer l'acompanyament dels seus capellans ni dels militants més actius, i que tampoc no ha sabut trobar el seu lloc en la nova societat i s'ha anat distanciant de les preocupacions i ha deixat d'establir un vertader diàleg amb les persones i la societat.

"Nadie quedará sorprendido si se afirma que continúa la crisis de identidad del ministerio ordenado aparecida en escena por los años 70 del siglo XX" (J. Fontbona, *Ministerio ordenado, ministerio de comunión*, CPL, Barcelona 2009, 27). Acusa el ressorgir d'aspectes teològics de la Reforma de Luter. Afegeix que "el hecho de haber fundamentado el Orden sobre el poder de consagrar la Eucaristía ha creado una mentalidad que aún hoy se arrastra. El Concilio Vaticano II, cuando sitúa el obispo en su lugar de presidencia de la Eucaristía y de la Iglesia local, y de garante de la unidad en la diversidad en el espacio-tiempo, deja ligeramente descolocados a los sacerdotes presbíteros" (pàg. 29). Hi tornarem quan parlem sobre la identitat i la seva crisi.

No estudiaré el decret PO. No en sé ni puc. Uns apunts. El decret asseynala en el proemi dos motius, ben significatius i importants, però no se'n treuen les conseqüències per parlar del prevere: assignació a aquest orde de

responsabilitats d'importància màxima en la renovació de l'Església de Crist; responsabilitats cada vegada més difícils en les circumstàncies pastorals i humanes sovint tan profundament canviades.

El capítol primer s'inicia amb l'afirmació *—cantus firmus—* que Jesús fa partícip tot el seu Cos místic de la unció de l'Esperit, car en ell tots els feels esdevenen sacerdoti sant i reial. Per a la realització de diverses activitats s'estableixen ministres que posseeixen el sagrat poder de l'orde del presbiterat, que exerceixen el ministeri sacerdotal en nom de Crist, que tenen el càrrec ministerial (dels bisbes? pregunt) traspassat als preveres en grau subordinat. Pel fet d'anar unit a l'orde episcopal, el càrrec de preveres participa de l'autoritat amb què Crist mateix construeix, santifica i governa el seu Cos. Ofereix el Concili, del prevere, en la missió de l'Església, una visió cristològica, una visió sacramental-sacrificial (eucarística), una visió mundana, secular. Insistesc en aquesta tercera visió del prevere, perquè aquesta compregué i beneí en el postconcili (i aquí si voleu *propter concilium*) el ministeri sacerdotal en el vessant més secular. Els preveres, assumits d'entre els homes i establerts a favor d'ells..., conviuen amb els altres homes com entre germans... També el Senyor Jesús... En virtut de llur vocació i ordenació, els preveres del Nou Testament, són d'alguna manera, triats dins el Poble de Déu, no pas a fi d'ésser separats ni d'aquest poble ni de qualsevol home... No podrien servir els homes si visquessin desentenent-se de llur vida i circumstàncies. El concili cita l'encíclica *—magnífica i fecunda si volguessin— Ecclesiam suam* (6 agost 1964) de Pau VI.

A continuació en el capítol segon sobre el ministeri dels preveres, en nota, explica que “pel fet d'ésser col·laboradors dels bisbes, s'apliquen als preveres les coses dites d'aquells”, com a ministres de la Paraula, dels sacraments i de l'Eucaristia i com a caps del poble de Déu. Respecte de la relació bisbes-preveres, el concili demana que els bisbes els tinguin per col·laboradors i consellers necessaris, per germans i amics, i miraran per llur bé tant material com sobretot espiritual. “Els escoltaran de bon grat, més encara, els consultaran i enraonaran amb ells d'allò que afecta les necessitats del treball pastoral i el bé del bisbat.” “Els preveres estaran adherits a llur bisbe amb sincera caritat i obediència. Aquesta obediència sacerdotal, amarada d'esperit de col·laboració, es basa en la participació esmentada del ministeri episcopal, atorgada als preveres per mitjà del sacrament de l'Orde i de la missió canònica.” Obediència més horitzontal, col·laboradora, participada del sacrament de l'orde del ministeri episcopal. Una anotació més. Em semblaria més exacte parlar de cohesió amb el bisbe, i també amb els altres preveres (presbiteri, col·legi presbiteral, col·legi del presbiteri de bon de veres), per una unió fraterna apostòlica, una major col·laboració i ajuda mútua, com detalla a continuació el decret, que d'adhesió al bisbe. La nostra adhesió és a Crist; amb els altres tots som convidats a la cohesió. Les adhesions compor-

ten un perill greu. (Vegeu el cap. 6 : “España entre la lealtad y el ‘lealismo’. Reflexiones en clave política y pastoral sobre fidelidades, lealtades y adhesiones”, a *Moral para una sociedad en crisis*, Sígueme 1986, 93-109. No es pogué publicar el 1974, quan es redactà l'article. Si voleu seguir assabentant-vos com anàvem ja a finals dels anys 70 i a principis del 80, llegiu-ne el capítol 7: “Una iglesia quemada, silenciada, desilusionada, abandonada. Actitudes cordiales, mentales y pastorales para la crisis”. *Ibíd.*, pàg. 111-117). Cal recordar a les generacions més joves que el concili contempla els sacerdots que treballen manualment, compartint la sort dels mateixos obrers. No foren uns “escopeters”. Foren(m) conciliars. Hi ha bibliografia; ara tenc present *Curas obreros*, Herder. S'han pronunciat afirmacions molt simplistes, com la de J. Ratzinger a V. Messori (*Informe sobre la fe*): “No es convertiren els obrers i en canvi molts de capellans es feren marxistes”.

“La noción de sacerdocio ha quedado, a la vez, desautorizada y recuperada de una manera única e irreplicable: la figura del Dios-hombre, cuya divinidad se pone en ejercicio a través de la máxima solidaridad con la condición humana, no en virtud de la separación de ella... La misericordia no pertenece propiamente al sacerdocio antiguo, porque su misión era más ‘funcionaria’: plenamente ritual... En cambio, la misericordia pertenece totalmente al sacerdocio de Cristo, porque no es un sacerdocio funcionario, para ritos y demás: su rito y su ofrenda es la vida misma del hombre” (J. I. González Faus, “El rostro humano de Dios”, *Sal Terrae*, 2007, 95). Tot això pot tenir a veure amb la crisi del ministeri. Roma insisteix que el prevere actua *in persona Christi* en els sacraments, i en la misericòrdia? El perill es cercar funcionaris fidels, que tal volta esperen la recompensa d'una “dignitat eclesiàstica”.

Respecte de la relació preveres-laics, el concili ofereix un seguit de recomanacions als preveres, prou interessants encara: ésser germans entre germans, reconèixer i promoure sincerament la dignitat dels laics i la responsabilitat pròpia i la justa llibertat, escoltar-los i reconèixer la seva experiència i competència, descobrir els multiformes carismes, encarregar-los activitats assegurant-los llibertat i espai d'actuació i convidant-los oportunament a emprendre obres per iniciativa pròpia... Acostar-se sempre a tothom. Són recomanacions tan de “sempre” i de sentit comú que són de fet extraordinàries i de difícil posada en pràctica. Fent un pas enrere i en relació amb la relació bisbes-preveres es promogué i celebrà l'assemblea conjunta bisbes-capellans (1971), fruit del concili (i ja se'n pensava una altra de posterior de bisbes-capellans-laics). La dita assemblea fou un punt de gran coratge, un moment d'alta participació (preparació a les diòcesis, ponències, proposicions i conclusions) i d'exercici pràctic de la col·laboració demanada pel concili. Les expectatives raonables d'una pastoral millor i d'una incidència important en altres camps socials i polítics, foren frenades, rompudes per un govern i un grup ben determinat de l'Església que se sentí amenaçat. Una més de les raons,

aleshores, de la desil·lusió dels preveres per l'experiència trista de la "impossible" renovació promoguda en les grans intuïcions i línies conciliars.

M'ha xocat –ho confés– topar-me en la lectura del PO, i en aquestes circumstàncies actuals lefebvrianes i anglicanes (abans les de l'Opus), amb aquest text que transcriuré. Parla de la distribució i de la incardinació dels preveres, que a causa de consideracions apostòliques i obres pastorals específiques, calgui assegurar a diversos grups socials en alguna regió o Estat o en qualsevol part del món, "pot ser útil establir alguns seminaris internacionals, diòcesis peculiars o prelatures personals i d'altres per l'estil, als quals es podran destinar o incardinar preveres per al bé comú de tota l'Església, de la forma que sigui establerta en cada cas i salvant sempre els drets dels Ordinaris dels llocs" (núm. 10). Pens que un altre era el pensament i l'esperit, distint de l'actual, el dels pares conciliars (cf. Pié-Ninot, o.c., 341 seg.) La insistència del concili en la "caritat pastoral" per encertar, si cal, camins pastorals nous, pot ser font d'inesgotable creativitat (cf. el mateix Pié-Ninot, pàg. 320 amb bibliografia i la *Pastores dabo vobis*, de Joan Pau II).

Ara bé, el diagnòstic que avui fan cardenals (així Rouco Varela) i bisbes és aquest: es considera que els problemes doctrinals i existencials del clergat, derivats d'interpretacions del concili, situades en ruptura clara amb la Tradició de l'Església, han perdut virulència. Miren cap a nous moviments i carismes. Miren cap a una altra part. No miren cap a nosaltres, simples preveres seculars-seculars poc de fiar.

II

No tractàvem en les pàgines anteriors de fer de la recerca de la definició del sacerdot en la PO, una excusa per donar per resolt el problema i per no treballar en la línia que crèiem bona, la conciliar, però el corc del "ja està bé així" feia niu i es menjava la biga. Ara retorna en l'Església (jerarquia i alguns capellans) la preocupació per la identitat cristiana, això és, com ens han (hem) de distingir, i per la identitat del sacerdot. En el fons s'està a l'aguait de quina interpretació del concili i quin model d'Església es manifesta: una identitat que expressa enyorança del retorn a l'imaginari clerical d'abans del Vaticà II i la mitificació del sacerdot, distanciat dels valors que viu la societat "secular" actual, i compromès en la lluita eclesial sobretot en el camp de la moral sexual, matrimonial, familiar, biomèdica, etc. Cal reconèixer que Sant J. M. Vianney i Ars ja són molt lluny. Han passat moltes coses i molt serioses, moltes transformacions històriques (negatives i positives) en les idees i ciències i tècniques i també en les teologies, com si poguéssim oblidar-les.

En aquest moment no sé si és exagerat resumir l'acusació que es dirigeix a l'Església (també per una part del clergat i que explica el seu descens preo-

cupat), en les paraules de J. Ratzinger: “Avui l'Església s'ha convertit per a molts en el principal obstacle per a la fe. En ella només es pot veure la lluita pel poder humà, el mesquí teatre de qui amb les seves observacions vol absolutitzar el cristianisme oficial i paraitzar el veritable esperit del cristianisme” (*Introducció al cristianisme*, Sígueme Salamanca 1970, 301). Paraules veres per aquells anys? Així ho veia aleshores? Visionari de futur, és a dir, del present?

La recerca obsessiva de la identitat cristiana i sacerdotal diria que camina cap a l'absolutització del cristianisme oficial i vers una voluntat clara de poder i fins i tot de “teatre”, d'espectacle. Posau-hi aquí les últimes “obertures” del Vaticà i de Benet XVI a grups i a comunitats “conservadores”, diguem.

Uns exemples de la “dificultat” (i qualche cosa més) d'entendre, explicar i aplicar la identitat del prevere, la identitat del sacerdoci comú i el ministerial (cf. Pié-Ninot, o.c., 309 i seg. A la pàg. 311 escriu: “Quede constancia aquí de los escarceos conciliares para ayudar también lingüísticamente a una mejor distinción entre las dos fórmulas de expresión de ambos sacerdocios...”). També podem trobar-ho en el discurs actual de Benet XVI als bisbes de la Conferència Episcopal Brasileira (Nord-Est 2) en ocasió de la visita “ad limina Apostolorum” (17-9-2009) (cf. *Ecclesia* 3490 (31 octubre 2009 1628-1629): “L'aprofundiment harmònic, correcte i clar en la relació entre sacerdoci comú i ministerial constitueix actualment una de les qüestions més delicades del ser i de la vida de l'Església.” El reduït nombre de preveres no hauria de portar a la resignació davant la seva mancança potenciant així la funció dels feels laics. No és la falta de preveres que justifica la participació més activa i nombrosa dels laics. A l'inrevés, aquests es tornaran més conscients de la identitat específica i del paper insubstituïble del sacerdot pastor de tota la comunitat, testimoni de l'autenticitat de la fe i dispensador dels misteris de la salvació en nom de Crist Cap. Salvació confiada als Apòstols i als seus successors (els bisbes? pregunt), els ministres ordenats... En els feels i en els ministres l'Església és la comunitat sacerdotal orgànicament estructurada com a Cos de Crist... En la diversitat essencial entre sacerdoci ministerial i sacerdoci comú s'entén la identitat específica dels feels ordenats i els laics. “Per aquest motiu és necessari evitar la secularització dels sacerdots i la clericalització dels laics.” I segueix traient conseqüències. Ho he transcrit sobretot per les primeres paraules del text del Papa. “L'aprofundiment harmònic, correcte i clar en la relació entre sacerdoci comú i ministerial constitueix actualment una de les qüestions més delicades del ser i de la vida de l'Església.” És tot tan clar? No. Tot molt complicat i molt complex; però deu ser tot molt més senzill si és vera. Segur.

No cal dir que si es volen trobar els principis doctrinals que l'Església de Mallorca –per no anar més enfora– es recordà a si mateixa i proclamà, també

respecte dels ministres ordenats, amb alguns aspectes contextuais pastorals, cf. *Sínode diocesà de Mallorca 1998-1999*, Mallorca 2002. Cf. també els estudis amb bibliografia sobre sacramentalitat, col·legialitat i secularitat del prevere, dels professors P. J. Llabrés, de M. Gual i de L. Trujillo i com serà el capellà de demà del prof. J. Bauzà, a *Comunicació 97* (2000): “El prevere ara i en el futur.”

“El sujeto de ese nuevo culto será toda la comunidad cristiana, porque, según el Nuevo Testamento, es la única que participa del sacerdocio de Cristo (1Pe 2,5.9; Ap 1,6; 5,10)... La comunidad necesita unos líderes, y las asambleas cristianas unos presidentes. Pero llamar a éstos “sacerdotes” sería simplemente herético si se dice según la noción general del sacerdocio (pues ésta ha sido destruida por Cristo). Y sería infundado si se dice según el sacerdocio de Cristo, pues no puede probarse que exista en los responsables de la comunidad una mayor participación en el sacerdocio de Cristo de la que existe en todos los fieles por el bautismo. No hay, por tanto, en los ministros de la Iglesia una “mayor dignidad cristológica” o un “baño de divinidad” mayor que en los otros miembros del pueblo de Dios. Lo que sí existe es una mayor responsabilidad por toda la comunidad para que ésta sea de veras un ‘pueblo sacerdotal’ (o pueblo que entrega su vida en seguimiento de Jesús) y, por eso, una llamada mayor a ser, como Jesús, “hombres para los demás”. (J. I. González Faus, o.c., 108-109).

Avanç una espècie de síntesi, amb expressions encara del passat, i amb unes gotes de futur?

– Jesucrist “sacerdot” del NT (el NT evita curiosament aquesta paraula), feel i fiable, ob-audient i compassiu, mediador entregat des del Pare com a salvador i alliberador, una sola vegada per a tots i per sempre.

– Per voler de presència permanent del mateix Crist i a l’empenta de l’Esperit, passa a ser “sacerdotal” tot el poble –superant dualitat entre clergat i laicat– els membres del qual pel baptisme s’incorporen i participen del “sacerdocí” de Crist, universal i únic.

– Aleshores d’entre el poble “sacerdotal” en surten = s’elegeixen bisbes o/i preveres i diaques, per part de Déu “vocant” (donant) i per part del poble “votant” (presentant-(se), oferint-(se), rebent-acceptant-acollint), uns/els servidors “pastorals” o ministres solidaris –barons casats o fadrins i dones casades o fadrines.

– Per portar a terme, en temps, llocs i cultures diverses sempre, d’un mode “sacramentalment ordenat”, en el sentit també d’organitzat, comunal i en mesura i qualitat més exigents –de manera perpètua o temporal– la missió, encarregada per Crist a tot el poble de Déu –que ara anomenam església, comunitat messiànica, apostòlica, sacramental– de proclamar l’evangeli, de celebrar l’Eucaristia i els sagraments, d’acompanyar-se i servir-se com a ger-

mans, de promoure la caritat i de col·laborar a la transformació del món en la línia dels valors del Regne.

Uns comentaris: “Lo que hace que alguien sea obispo, presbítero o diácono no es la decisión de la comunidad, o la necesidad de organizarse de una determinada manera, más jerárquica o más democrática, sino el don recibido del Espíritu. Es el Espíritu, pues, que estructura la Iglesia sacramentalmente. El Espíritu hace de la Iglesia una estructura comunal” (J. Fontbona, o.c., 15). Però per arribar a aquest “hace” de l’Esperit hi poden intervenir tots, el poble, etc. Per què no? Més endavant escriu que “el ejercicio de esta autoridad implica una participación de toda la comunidad, y nunca puede ejercerse al margen de ella”. Difícil l’exercici si no es participa en el procés anterior, que és també comunal. No deu ser-ho només després?

Celebrar l’Eucaristia sense ministres ordenats? L’Eucaristia és un dret de la comunitat cristiana i l’ordenació és un servei a aquest dret. Opinió teològica estesa. Igualment un clergat centrat en funcions sacramentals i laïcat actiu, però a voltes clericalitzat, que exerceixen com a diaques o clergues de segona classe, ens assenyala un problema. S’han d’ampliar les línies de la teologia del laïcat? Oficialment s’accentua la suplència dels laics i es tem la promoció dels laics-laics. J. A. Estrada pensa que en aquestes qüestions es trepitja terreny minat, fins i tot en els graons primers (cf. “Perspectivas del laicado en la Iglesia y la sociedad”, a *25 años de teología: Balance y perspectivas*, PPC y Fundación Santa María, 2006, 250).

Començava l’article assenyalant les dificultats que al prevere li suposa estar entre allò que ensenya el magisteri –des de dalt– i allò que pensa i viu la gent (especialment en matèria sexual: mètodes anticonceptius, finalitat reproductiva, divorciats tornats a casar, etc.), amb/per la qual està i a qui serveix de prop. En el fons, en aquesta circumstància dolorosa, pateix la, diguem, identitat de mediador i de guia solidari. Com ésser mediador, company, entre el discurs abstracte general i la vida concreta particular? I això succeeix cada dia. Tant si s’expressa com si ja ni s’expressa, es calla. El sacerdot creu que la Paraula es fa carn, que deixa la llunyania, l’abstracció i es fa topadissa, i així salvadora. En el carrer i en la llar. “Sentir” els feels, encarnar-se en els seus problemes, ser comare i donar a llum el Déu-Amor. No hi ha pensament ètic sense experiència i ubicació o situació. Sempre pensam des d’un lloc. És mentida una ètica fonamentada en una raó abstracta i imparcial. Si algú pensa que aquest “estar” al mig no rossega és perquè no s’hi troba. El “sí” a les ordes de la institució, normativa i repetitiva, i el “sí” al poble, ben cert que mortifica. Sortida: un “sí” comprensiu, acompanyant i aimador al poble; “voldria ser anatema pels germans”, recorda Pau. I l’amor savi posat al dia per/amb el poble no deu restar en l’esfera privada i, per tant, compromet més. Identitat del sacerdot ministerial: entregat a Déu i als germans, però no “entregat” servilment, abandonat cap i consciència a l’arbitri d’un altre.

Recollim l'advertència que “cuanto más ajeno es el clero a la nueva sociedad secular, más abstractos e inaplicables son los principios que proclama. Falta realismo para captar las necesidades de la gente y se genera culpabilidad desde principios abstractos y sin mediaciones reales que generen una puesta en práctica adecuada. De ahí que la pretendida autonomía de los laicos se convierte en un principio teológico vacío, en tanto que no hay protagonismo real de los laicos en el contexto de una iglesia plural.” (J. A. Estrada, l.c., 257). I trontolla l'acompanyament solidari del germà prevere. La identitat a tots els nivells ens la dóna la capacitat de compassió i de sofriment i el compromís amb les víctimes. Si voleu, des de la perspectiva de la Víctima Crucificada.

III

Seguint els camins de la desmoralització sacerdotal arribam a una casa –la casa pròpia– que porta el rètol d’“unitat sincera, confiada”, però a dins regna una desconfiança fonda i mútua. Uns són de Pere i uns altres de Pau. A més, sembla que no és ni Jesús ni l'evangeli els causants de les divisions, ni tan sols els desacords ideològics intel·lectuals que també intervenen, en les grans qüestions a repensar, a reformar i reformular: l'Esclat, la teologia, la pastoral i els sacraments. Molta feina, cert. És una altra l'arrel de la desconfiança: la lluita pel poder, la carrera, la comandera (i en to menor la figurera). Tots podem ésser encausats en aquest vici. Cada u a la seva manera. Encara que pugui vestir-se de fidelitat a la Santa Seu, és més aviat por de les diverses Congregacions romanes allò que pateixen els bisbes i altres. I aleshores es respira aire de dictadura, com s'ha publicat. Aquesta línia ens torna incapaçs de conversar amb la part oposada o simplement diferent. Preferim parlar els uns dels altres, i no els uns amb els altres. En les altes esferes (consells episcopals, arxiprestals, presbiterals, pastorals, conferències episcopals, sínodes, etc.), no sembla que hi regni un vertader diàleg, des de l'obertura, l'acollida, l'aprenentatge, la confiança, la sinceritat, la llibertat... Sense por i amb llibertat no perquè tengui ningú les respostes (d'això ja en parlava Pau VI), sinó per contribuir a cercar-les; amb humilitat i coratge, perquè és possible l'equivocació, però es creu en l'Esperit. Les mentalitats i les actituds a l'interior de l'Església, que minen la confiança mútua entre bisbes i consells i clergat llis i entre capellans i capellans (i entre el dedins i el defora de l'Església), minen la salut del clergat i ataquen la credibilitat i el ser sacerdotal. N'hi ha que pateixen en/per la concelebració. Haurien de patir per/en la celebració mateixa. L'Eucaristia és massa signe o sacrament perquè ens deixi insensibles. Ara bé, la pregunta queda en l'aire: qui o quins (lliures de pecat) poden tirar la primera pedra?

Val també veure-ns els preveres a nosaltres mateixos (l'Església, doncs) com a traïdors o negadors de Jesús i els compromisos evangèlics d'un servei humil i entregat als germans. Que no ens acusin els jerarques de traïció i de negació; tots podem pecar. No ens va gens malament recordar que les crisis poden ser naixement de quelcom nou. Crisis que recordam quan celebrem l'Eucaristia. En una atmosfera de traïció i negació. Els defectes i pecats meus/nostres en el brou de la crisi poden esperonar-nos i fer de la dispersió i desintegració un sagrament de comunió renovada. Però cal que la institució es repensi i es renovi en tot el que afecta els capellans i anar més enllà o més endins de la superficialitat cap a la veritat i veracitat (en caurien de "columnes de cartopetra"). Més plaent citar de nou T. Radcliffe que "veu renéixer una Església menys clerical i secreta, més transparent, on els laics veuran reconeguda la seva dignitat de cristians batiats. La crisi assenyala el final d'una església percebuda com una multinacional, distant i burocràtica" (o.c., 354).

Hi ha qui en el Vaticà-Vaticà mateix (Bertone, per exemple), veu créixer una especial atenció envers els sacerdots reduïts a una condició marginal en l'acció pastoral. Una represa de contacte, d'ajuda fraternal i, possiblement, de retrobament amb els sacerdots que, per diversos motius, han abandonat l'exercici del ministeri. Volen dir quelcom aquestes paraules? Roma acaba d'obrir les portes a moltíssims feels, bisbes i gairebé mil capellans anglicans, pertanyents al corrent tradicionalista de l'anglicanisme, que rebutja l'ordenació de les dones i dels homosexuals. Sembla que no se'ls demana cap canvi doctrinal, només l'acatament a l'autoritat del Papa. Els sacerdots podran continuar casats i els seus seminaristes podran casar-se sempre que vulguin. No vull dir que sigui un negoci per part de l'Església catòlica, però sí que té les aparences d'una operació comercial. I les disposicions respecte del celibat augmenten la sensació de mercadeig. Almenys una cosa queda clara: la llei del celibat no deu ser tan essencial, si, segons les conveniències, es pot estrènyer o eixamplar. Si els capellans catòlics, anglicans o ortodoxos, porten amb naturalitat el seu matrimoni, no comprenc per què no ens podem plantejar d'una vegada la conveniència del celibat opcional. La llei del celibat obligatori es veu cada vegada més qüestionada. Tal volta ens carregam l'evangelització per mantenir el celibat?

Un altre detall: si bé els bisbes anglicanocatòlics s'incorporen com a membres de ple dret a les conferències episcopals de cada país, l'elecció dels nous bisbes d'aquesta comunitat es farà per una terna presentada pel consell de govern dels anglicans. Per tant un tema més que obert: els mètodes per a l'elecció de bisbes. Segurament és massa parlar de catolicitat a la carta –de totes maneres estam parlant de qüestions de disciplina eclesiàstica–, però aquestes possibilitats estaria bé ampliar-les a tots els batejats.

Dels diaques i de la vida religiosa, no en deim res. Era ja excessiva per a mi la finestra oberta sobre la plana del prevere. Sobre el religiós que té l'estatut de sacerdot prevere cal preguntar-se: què és més "important" ser prevere o ser religiós? O la qüestió sobre la parroquialització de la vida religiosa, és clar, en un món i un moment on sembla que manquen servidors per a mantenir com sempre les comunitats parroquials. Esborrar diferències i fronteres entre clergues i religiosos no s'ha d'aconseguir "negant" (o emmascarant o debilitant) la vida religiosa. Aquesta no s'hauria de confondre amb un recurs de mà d'obra disponible. Ni tampoc aquesta no pot restar "absorbida" pels ministeris civils d'educació, posem per cas. Qüestions que depassen de molt l'objectiu d'aquestes pàgines. Fins i tot m'ha resultat "simpàtic" rellegir l'aportació d'Urs von Balthasar (escrit de l'any 1965): "Si, en conclusió, es volgués plantejar aquí la qüestió de quina ordenació de les formes de vida caldria disposar per tal que l'essència de l'Església resultés ben bé clara per a tothom, llavors caldria col·locar en el cim l'estat d'aquells que, en el si del poble de Déu, han rebut gratuïtament i han escollit l'obediència de la fe, la pobresa i l'esterilitat marianament fecunda com la forma de vida pròpia que els marca; després, el poble de Déu en la seva totalitat, i finalment, els seus servidors ministerials (com a servi servorum). Ara bé, com que, entre éssers pecadors, aquest ordre objectiu sempre corre el perill de ser mal interpretat com un ordre honorífic, se'l pot posar igualment de cap per avall i començar, com és habitual, pel clergat i col·locar a la cua la forma perfecta de realització, ja que a l'estat del lloc darrer se li deu realment el darrer lloc" (*Qui és un cristià?*, Facultat de Teologia de Catalunya – Pòrtic 2009, 170). Abans havia escrit: "De manera cada cop més clara, el clergat es converteix en aquella organització auxiliar que ha d'educar i mantenir el poble de Déu en l'esperit cristià correcte. És per això que ha rebut les seves gràcies especials, sacerdotals, magisterials i de guiatge" (pàg. 169).

Aquestes i d'altres qüestions o temes-problemes, no toquen el bessó de "la qüestió del prevere". Això sí, amb l'aportació de l'article, feta al meu aire —és clar— les "vides" o drames personals, de dins i de fora, s'esclareixen una mica i es posa, pens, una pedra més ben col·locada per als pisos o passes següents.

No essent tampoc la qüestió de l'article —o sí, segons es miri— només de resquitlló anunci la qüestió: la negació de l'accés de la dona al sacerdocí ministerial, puix el ministre ordenat, en l'exercici del seu ministeri, representa Crist i el *summum* en l'Eucaristia. Crist en l'encarnació assumeix el gènere masculí. Cf. I. Sáez de la Fuente Aldama, "Utilización eclesial de la ideología de género", a *Iglesia viva* 239 (juliol-set. 2009) 9-30; M. Zubía Guinea, "No temáis, varones de poca fe. Iglesia e ideología de género", *ibíd.* 49-66. Amb bibliografia especialitzada.

Per a "sortir" al manco d'una part de la crisi:

Primera recepta: donar importància a la connexió entre el magisteri i el ministeri teològic i el poble, allò que pensa i “pateix”. No oblidar el *sensus fidei* i el *sensus fidelium*. Tampoc l’*”Ecclesia semper reformanda... in Capite et in membris”*.

Segona: “lloc” ample, en tots els sentits, per al “sacerdoci” comú (no és també ministerial?) dels laics. Expressa la seva pròpia crisi la problemàtica del prevere; és expectativa i present-futur. La identitat baptismal ens fa a tots servidors –ministres– concrets, situats, diversos... Per aquesta recepta i per la primera: “El Espíritu / ha decidid o/ administra r/ el octavo sacramento: / la voz del pueblo” (P. Casaldàliga).

Tercera: més veracitat, sinceritat, llibertat i confiança mútua. La “casa comuna” d’iguals (bisbe, capellans, seglars) neix i creix sobre l’estimació humil i confiada. El diàleg és eina i sagrament d’amor trinitari. Sabem que com més gran és la responsabilitat, és a dir, el lloc “alt” que s’ocupa, més gran és el perill de fer servir la llei de l’embut, estret per als altres i ben ample per a mi.

Confessió final

No queda resolta bé, o suficientment aclarida, la “identitat” del capellà; amb tot, es poden oferir unes línies fonamentals que marquen el prevere: una vida, una existència que és presència (som aquí, estic aquí) servicial i acollidora (a les ordes del poble), creient (a l’estil de Jesucrist), humanitzadora (lliure i lliurada, concreta i universal), actual (contextualitzada i temporalitzada), dialogant (pontifical) i esperançada (ja-encara).

El prevere: pro-existència i presència de Jesús per al Regne, en església-poble sacerdotal, ministerial.

Per acabar, i per a tranquil·litat d’uns i intranquil·litat d’altres –vés a saber– afirm que:

– (Voler) “ser i fer” de capellà, de prevere, de ministre ordenat, enmig de les ignoràncies, els dubtes, desmoralitzacions i problemes, encara que no (se) sàpiga ben bé qui-què és en/per l’entrega servicial al poble (de Déu), sempre serà quelcom sacerdotal i ministerial a l’estil de Jesús.

– Pitjor seria que se sabés o sabessin molt bé –com sembla a alguns– què és ser capellà o prevere i que no hi fessin, és a dir, no servissin, no fossin ministres-sacerdots com Jesucrist, entregats al servei del poble. Segurament val més “no saber” tant de capellà(ns), que “saber-ne molt o tot” i no fer-ne.

I perdonau les moltes incongruències, incoherències i inconseqüències, també teòriques. Tot, símptoma del problema que no podem amagar, i de la recerca que hem de continuar.